

De dissolutiōe in choro	.xlvi.
De irreuerētia circa altare	.xlvii.
Aduhuc de eodē	.xlviii.
Item de eodē	.xlix.
De clauſtro anime et eius lateribus	.l.
De receptaculo hoſpitiū	.li.
De capitulo et labore manuum	.lii.
De reſectorio	.liii.
De dormitorio	.liiii.
De oratorio et modo orādi	.lv.
De reconciliatiōe penitētijs	.lvi.
De lectulo p̄templatiōis	.lvii.
De clauſtro celeſti et eius diſpoſitiōe	.lviii.
De richardo piſiensi et ſcriptis eius	.lix.
Moral' ei? expoſitiō de vxorib? & filijs iacob	.lx.
De quattuor filijs iſe. i. affectiōis	.lxi.
Q. rachel. i. ratō primo ſuſcepit filios ex bala. id est ex ymaginatiōe	.lxii.
De duplici ymaginatiōe	.lxiii.
De duobus filijs bale	.lxiiii.
De officiō dan	.lxv.
De officiō neptalim	.lxvi.
De duobus filijs zelphe	.lxvii.
De officiō ruben & mādzagoris eius	.lxviii.
De quattuor filijs ſacilla? & officiō eoz	.lxix.
De ortu yſachar & eius officiō	.lxx.
De ortu zabulō & eius officiō	.lxxi.
Aduhuc de officiō zabulō. i. veri zelatorijs	.lxxii.
De ortu dīne	.lxxiii.
Cur poſt zabulō orta ſit	.lxxiiii.
De corruptiōe eiſdem	.lxxv.
De bello fratrum eiſdē ſtra ſichē	.lxxvi.
De ortu ioseph in quo deſignatur gratia diſcretiōis	.lxxvii.
De ortu beniamin i quo ē gr̄a p̄templatiōis	.lxxviii.
De monte p̄templatiōis & eius aſceſu	.lxxix.
Qualit' hō ſcire poſſit. an illuc aſcēderit	.lxxx.
Qualiter illic ad tonitruum vocis diuine cadit auditor	.lxxxi.
Qualit' hō p̄paret cor ſuū ad illū aſcenſū	.lxxxii.
De duobus p̄templatiōis generibus	.lxxxiii.
De quibuſdam incidentibus	.lxxxiiii.
De reuelatiōe inferni facta guillerino	.lxxxv.
De viſiōe guillerini pueri a iudeis crucifixi	.lxxxvi.
De cōſilio remenſi & gilberto porrete	.lxxxvii.
De fame & peſtilētijs illius t̄pis	.lxxxviii.
De raptu anime tūdali & eius viſione	.lxxxix.
De aſpectu de monū & āgeli q duxit eos	.xc.
De valle horribili & ponte anguſto	.xci.
De beſtia mōſtruoſa & terz bili	.xcii.
De ſtagno tēpeſtuōſo & ponte piculoſo	.xciii.
De furno flamiuōmo	.xciv.
De beſtia alata & ſtagno p̄gelatu	.xcv.
De falle fabrozum	.xcvi.
De puteo infernali	.xcvii.
De p̄cipite tenebray & ſocijs eius in penis	.xcviii.
De ſtatu mediocri bonoz & malozum	.xcix.
De ſtatu coramarchi regis	.c.
De viſione glorie ſanctorum	.ci.
Item de eodem	.cii.
Aduhuc de eodem	.ciii.
De q̄tuo? ep̄is quos ibi tūdalus p̄gnouit	.ciiii.
De reditu anime tūdali ad corpus	.cv.
De ſancto malachia archiep̄ſcopo	.cvi.
De bonis eius m̄itijs	.cvii.
De ſozore ſua mortua p̄ eū deo recōciliata	.cviii.
De monaſterio ab eo conſtructo & quibuſdā eius	

miraculis	.cviii.
De actibus eius in ep̄ſcopatu ſuſcepto	.cix.
De archiep̄ſcopatu quem inuitus accepit	.cx.
De vltōne celeſti in eius aduerſarios	.cx.
De igreſſu ei? i vrbē & de vigello ſciſmatico	.cxii.
De vindieta dei in eius detractores	.cxiii.
De ſpiritu eius prophetico & tranſitu per claraz uallem	.cxiiii.
De miraculis eiſdem	.cxv.
De mirabili ac ſingulari vita	.cxvi.
Item de miraculis eiſdem	.cxvii.
Aduhuc de eodem	.cxviii.
Item de eodem	.cxix.
De oratorio lapideo quod edificauit. & pena maledici eiſ	.cxx.
Item de miraculis eiſdem	.cxxi.
Qualiter locum & diem ſepulture ſue p̄legit & illuc puenit	.cxxii.
De ſelici tranſitu eiſdem	.cxxiii.
De ſancto petro tarentaliensi ep̄ſcopo	.cxxiiii.
De quada m̄ſabili muliere ab eo curata	.cxxv.
De ceteris euentibus illius temporis	.cxxvi.
Aduhuc de eodem	.cxxvii.
De vxoribus regis ludouici & morte conradi tercij	.cxxviii.

I. De impio lotharij ſcōi. Ex cronicijs

Esūcto (ut dictū ē) hērico impatore. legatī apoſtolice ſedis & archiep̄ſcopi cum ep̄is & optimatib? impij ex cōdicto pueniētes maguntie. cōſultane ſibi & toti romano imp̄rio de ſubſtituēdo rege.

Lotharius itaq? dux ſaxonum vir ſapiēs & induſtrius & eccleſiaſtico iuri deuotus. p̄potens diuicijs & victorijs. omniū aſſenſu eligē. & a friderico archiep̄ſcopo coloniēſi benedicē & vngit omni clero & populo feſtiūz ep̄mcheon acclamātibus. Igit anno domini. M. c. xxvij. Mundi. ſ. quicimilleſimo. xc. imp̄auit lotharius qui & lincherius ānis. xj. Anno primo regni ſui contra bohemos vadens quorūdam ſuozum p̄ncipum traditiōne magnā ſtragē militū paſſus eſt. quingētis videlicet & xl. occib. In ſiria hoc anno exercit? dei bis aggreſſus eſt ſaracenos. In primo p̄lio de paganis ceciderūt duomilia & quingēti de xp̄ianis ſolūmodo. xv. In ſecundo aut nō in cruentā victoriā habuerūt xp̄iani. Sed quīs plurima ps eozum appetierit. tamē auxilio dei reuigōrati abiq? numero hoſtes p̄trierūt & vicerūt. karolus comes flāorenſiū p̄ditiōne quorūdam optiatum ſuozū quibus p̄zelo iuſticie exoſus erat. bruſgis in eccleſia ſancti donaciani martiris oīas interfecit. ſed horrenda aniaduēſione vindicat? Proditores em̄ cum capti fuiſſent aut exilio exterminati aut p̄cuſſi gladio. aut patibulo affixi. aut p̄cipitō eluſi. aut duello ſuicti & rotis alligati vix aliquo euadente omnes pierunt.

II. De reſtinctiōe ſacri ignis in eccleſia beate marie ſueſſionis.

Anno ſequēti. ſ. anno domini. M. c. xxviii. multi de pago ſueſſionico ſacro igne accenſi. ad eccleſiā beate dei genitricis marie in ciuitate ſueſſoz ſitā pueniunt. ibiq? diebus paucis miſericordiā dī & beate virginis ſuccuſſū p̄ſolantes ſicut plenius refert libellus eozundem

miraculorum salutē ipsius meritis ac p̄cib⁹ p̄secuti
sunt ita ut intra .xv. dies .c. & tres nominatim ab
hoc igne restingerent. et tres puelle distorce sa-
nitati redderentur. **H**ugo farficus Nam ad
uersarie potestati p̄cessu erat p̄cutē multos plaga
inuisibili diuēse etatis & sex⁹. ita ut semel succen-
sa eorū corpa cū intolerabili cruciatu arderēt. Est
aut̄ morbus hic tabific⁹ sub extēta liuētī cute car-
nem ab ossib⁹ sepans & cōsumēs ex mora t̄p̄is au-
gmenta dolorū & ardoris capiēs p̄ singula momē-
ta cogit mīfos mori s̄ desiderātib⁹ mortē illa nō
venit. donec depastis artub⁹ ignis ille celer &
pestifer inuadit mēbra vitalia. & quod valde mi-
rum est. ignis hic sine calore validus ad cōsumēdū
tanto frigore velut glaciali pfundit mīfabiles ut
nullis remedijs possint calefieri. Item qd nō min⁹
est mirabile ex quo diuina gratia restinctus fuerit
fugato mortali frigore tantus calor in eisde p̄tib⁹
egros puadit. ut morbus canceri eidem feruori p̄ se-
pe se societ. nisi medicamētis occurrat. Sex dieb⁹
mense septemebri in ecclesia beate virginis fuerunt
Ad p̄ces aut̄ populi de alijs ecclesijs & de maiori
ecclesia in eandē ecclesiā p̄curātib⁹ affuit. beata dei
genitrix trahēs secum fortia agmina sanctorū spi-
rituū. ad cui⁹ p̄sentiā formidaret ī fenrus & pau-
rent porte mortis. Cui⁹ aduentus p̄cursor tā ma-
gnus tremor ecclesiā repleuit ut terremotum esse
factū aut ecclesiā a fundamētis cussaz arbitrat̄es
fugerēt omnes sed ubi nihil piculi adesse fēserūt
reuerſi omnē ardore languentiū extinctū & omēz
dolorem esse p̄sopitū celeritima suauitate collata ī
ueniunt. Aiant a quib⁹dā ex languentib⁹ p̄zidie
huius beneficii celitus dati vias esse celerē copio-
sas claritates p̄ fenestras ecclesie vireas illapsas
quasi quedā p̄conia largitōnis subsequētis. Intra
xv. dies nominatim annotati sunt .c. & tres ab hoc
igne restincti. Sed ut plurimi asseuerāt stellas mi-
re magnitudinis tenebrosam noctis caliginē vltra
ecclesiam p̄sequēdo effugasse. **C. III. De**
quādā muliere ibi sanata.

Mulier quedā nomine gundrada virū ha-
bens nomie theodoriciū omanēs in ripa-
ria vltra axonam fluiū qui p̄terlabiē v-
bem sueffionū de villa que dicit̄ audigutturis inē-
tereros venerat ad ecclesiā cui⁹s faciē ignis ille de-
pauerat. & nasum & labium supius qd naso subia-
cet vsqz ad maxillas & gingiuas & dentes mola-
res & extinctus est ignis a facie eius. Sed omī oc-
cursanti iam molesta & odiosa fiebat. grauifqz oī-
bus etiā suis ap̄ videndū Itaqz opulsa est totā fa-
ciem p̄ter oculos madenti p̄aniculo velare. Rediit
ad ecclesiā beate virginis. factaqz cādelā quā of-
ferret iuit dormitū. eadē nocte maturius euigilās
sensit laxatum fluitare p̄aniculum. quē dum restri-
gere sursumqz reducere nitē & parum pficit. coa-
cta est circūiacentiū implozare auxiliū. qui dū mo-
rantur somno vel frigore tardi. illa poscit lucenā
accendi. & sibi auxiliū ferri. Sensitqz interi car-
nem sub digitis & p̄aniculo p̄ssam inolescere. & ne-
sciebat quia caro est nasi & labij reformata. Dum
qz sepius reducit pannū. sepiusqz p̄inde attrahat
creaturā nouiter plasmataz. Clamauit ter magna
voce. Deus & sancta maria adiuua. Ad quā vocē
excitati & turbati qui aderāt. maturius inferūt lu-
men & vident nasum & labium nouiter formatū
C. III. De puero quodam & alia mu-
liere

Quidā puer ānozum .xj. pecorū custos ar-
dens pedibus a matre sua aduectus est.
remedioqz doloris intra paucos dies ac-
cepto. ad domū reuectus est. Erat aut̄ de vallib⁹
Sed dum puer idem nutu diuino nō īmemor tāti
beneficij. desiderio visende domus beate virginis
flagitaret. & sup hoc quotidie molestus matrē pur-
geret. & illa penitus non acquiesceret. Redeat in-
quit in me infirmitas. ut necesse habēā illuc refer-
ri. quod & factum est. Relatus igit̄ a matre illuc
ad ingressum p̄cessionis matris ecclesie excussus a
quiete in gratiarū actōib⁹ rupit clamorib⁹ eche-
ra. narravitqz omnib⁹ raptum se fuisse ante deum
& dei genitricem p̄ populo supplicante visisse ut
dignaret̄ deus hunc morbū a populo auertere &
euertere. Et hāc scintillā que acciderat auferre. et
hoc responsum a filio suo benigne accepisse. Macē-
tu es maris stella. fiat omnis voluntas tua. Dum
qz iterū eadem virgo quereret sup domo sua que
vil & abiecta p̄ ceteris erat. audiuit a filio suo qd
de trāl mare & de trās renū faceret pecuniā af-
ferri. de qua domus eius edificaret̄. & in omniūz
oculis inuentiū claritate magna et gloria illustra-
ret eam. Populo etiā sueffionēsi mala euenire ex p̄-
te dei p̄dixit. quia sue genitricis ecclesiā nō refice-
ret. Et quidē multos ex eadē vrbē ignis inuasit.
Que et qualia restēt nescimus. Idem puer parum
post se moriturū testatus est. et sic euenit. nō enīz
mensē supuixit. Mirum autē valde de hoc pue-
ro erat. qd ab initō mundi omnē historiā retexens
totā narratōem suā cursim rīgmice digerebat. Te-
xtum euāgelij et actus domini sic ordine recense-
bat. tanq̄ omnia in libro legeret. et dictata ab ali-
is p̄nunciaret. De ioseph quoqz viro beate virgi-
nis inter cetera ait. Qui tenet sceptrū florētis vir-
ge custos erat gloriose puelle. Hec narrabat clau-
sis oculis tanq̄ lucē transitoriā exosus. laicis et il-
litteratis vix dignabāt facere verbum. tanq̄ igno-
rantia eorū p̄elus. Eius mortui corpus tāta grā p̄-
fudit. ut cādore et claritate vulnus āgelicū nescio
quid et diuinū signaret. Apud villā que dicit̄ cala
in territorio sueffionēsi. que possessio est matris ec-
clesie beatorū martirum gerualij et p̄thasij mulier
ob p̄z difficultatē laborās p̄cuius trib⁹ h ebdoma-
dis piclitabat. p̄suasqz a vicinis mulierib⁹ se nu-
dis pedibus iturā ad sanctā mariā sueffionis vērē
et liberata est sed ordine stupēdo. Nā primum ex
vtero suo emisit tres lapides. Prīmū in magnitu-
dine oui anserini. scdm fere in magnitudie oui gal-
line. et tercius non minor aliqua nuce erat. His la-
pidibus effusus. statim sequit̄ p̄tus infantis. qui et
gratiā baptismi accepit. et paucos dies supuixit.
C. V. De ceteris euētib⁹ illius tempis.

Cronographus.
Anno p̄notato laudini in ecclesia sancti
iohānis consilio regis et p̄ncipū monia-
libus que male infames erant eiectis. et
monachis in earū locū substitutis. Dogo religio-
ne et facundia venerabilis a barcholomeo ep̄o p̄i-
mus abbas ordinat̄. qui postmodū a papa innocē-
tio rome ostiensis ep̄s cardinalis p̄secrat̄. Helinā-
dus Anno sequētī cenobiū vscampī fundatur.
Post honoriū sedit rome innocentius scdus papa
lxi. ānis. xiiij. Contra quē p̄tentōem ordinat̄ ē
petrus leonis. Ad cui⁹s sci smatis pestē sedandaz
vocatus a clareualle sanctus bernhardus multūz
laborauit. et multum p̄fecit. Hic cū esset aliquādo

in urbe nouiomo in domo simonis episcopi. addu-
ctus est ad eum herueius de bangeto puer admo-
dum graciosus ortus ex regio sanguine et ipsius
epi nepos. De quo sequenti nocte famulo suo xps
ostendit. quod erat post tempa longa futurus. Si
quidem videbat sibi tanquam in missarum celebratone an-
gelo cuida pacis osculum dare quod ad puerum defer-
retur. Nec dubius de reuelatione eundem herueium
renunciaturum seculo & futurum aliquando deuotum
xpi famulum promittebat. quem postea venerabilis wa-
lerianus primus abbas vrsicapi monachum fecit &
angelico functus officio pace quam ex ore patris san-
cti ipse suscepit. communicauit herueio. qui etiam
predicto waleriano in regimine vrsicapi successit. &
nouissime obitum suum imminente san? adhuc &
incolumis eodem waleriano sibi per reuelationem annu-
ciante presciuit. atque predictum. **C. VI.** De in-
nocentio. ij. & antipapa petro leonis & quibusdam
alijs.

Innoctij fama & vita & scientia digna
summo sacerdotio habebat. Petrus autem
leonis ad hunc honorem apicem abiens. a
suis fautoribus pro corruptis nominatus est ana-
clitus. Congregauerat sane opes innumeras tam in
exactonibus curie quam in legationum negociationibus
quas ad expectatas nundinas seruauerat. Insu-
per & patrum census apostolica ageries eatenus sigillata
modo distributa in populum ad fas & nefas vena-
lem armauerat plebem. Quibus erogatis. donaria re-
gum in ornamentis ecclesie ab ipsis euulsi altaribus
& cum calices frangere. & crucifixos aureos mem-
bratim diuidere ipsi prophani christiani vel erubescerent
vel timerent. quoniam sunt iudei qui vasa sacra & yma-
gines deo dicatas audacter omniuerunt. Conuoca-
to interea apud stapas concilio. sanctus bernardus
innocentium suscipi persuasit. Petro igitur ob penite-
sue fortitudinem apud sanctum petrum commorante. In-
nocentius romam egressus in gallias proficiscitur. et ec-
clesia gallicana sibi adherente concilium celebrat in
papam confirmat. & petrus ab omnibus gallie atque ge-
manie episcopis anathematizatur. Igitur innocens aurelia-
nis honorifice a ludouico rege francorum susceptus
est. inde carnotum deductus est a gaufrido carno-
tensi episcopo magnarum virtutum viro. ubi occurrit ei
henricus rex anglorum. cenobium apud bellum montem
fundat. sub abbate primo alexandro a viro venera-
bili roberto de cados. **Cronographus.** Anno
domini. M. xxxi. philippus puer filius ludouici nu-
per in regem francorum unctus dum in ciuitate pisi-
us equo vehitur. porcus equi pedibus se forte sub-
mittens equum super ipsum dedit precipitem. & de eius sibi
ta & miseranda morte francis luctum induxit.

Helimandus. Tunc sinodus magna remis ce-
lebratur a papa innocencio. in qua multis ad honorem
dei dispositis. regem ludouicum per philippo fratre quem
de equo eiectione porcus occiderat viuentem adhuc
patre coronauit in regem. Idem innocencius monaste-
rium sancti medardi sueffione quod est trans fluuium si-
tum dedicauit. Affuit inter ceteros mulier de pago
laudunensi. que cum alijs monasterium beate virginis
ingressura processit. sed virtute visibili ab ingressu
repulsa est. tunc nimio pauore cepit vexari & toto
corpe tremere. Confessa vero & absoluta ingressum
promeruit. **Cronographus.** Ipso anno ecclesia san-
cti medardi sueffionis ab innocencio papa consecrata.

C. VII. De profectu nouellarum religionum
eiusdem temporis.

In tribus ordo canonicus demonstratur
& monasticus cisterciensis quasi due oliue
in aspectu domini pietatis lumen & deuotio-
nis pinguedinem mundo ministrabant & quasi vites
fructificare religionis palmites circumquaque propaga-
bant. Erant circa hec tempora pulchra ac decora facies
ecclesie diuersorum ordinum ac professionum circumdata
varietate. dum hinc premonstratenses. hinc cisterci-
enses. hincinde cluniacenses monachi. cum etiam diuersi
habitus & professionis sanctimoniales & mulieres
deo deuote in continentia atque paupertate sub obe-
dientie iugo regulariter viuentes feruore religio-
nis inuicem prouocarent & noua certatim diuersis
in locis monasteria fundarent. Cum his etiam mona-
chi cartusienenses & ipsi paulatim pullulabant. qui
per ceteros preuidentes pesti auaricie quam plurimos sub
religionis habitu laborare & anhelare videntes ter-
minos posuerunt. dum certum numerum hominum anima-
rumque possessionum quem eis pretergredi nullo modo
liceat statuerunt. & ipsi singulas singulis cellulas
habentes. ac raro vel ob dei cultum vel etiam ob mu-
tuam in caritate solatium conuenientes perfectius mori
mundo & ceteris tanto diligentius quanto secretius
deo viuere elegerunt. Ad hoc etiam milites templi hiero-
solimiani. fratres quoque de hospitali sub reli-
gioso habitu prouidenter viuentes ubique se multiplican-
do diffundebant. & que poterant vel de laboribus pro-
prijs vel de fidelium elemosinis ad opus deo mili-
tantium & infirmorum quorumque ac pauperum hiero-
solima mittentibus. sed & presules ecclesiarum ac prin-
cipes seculi promptissime adieuebant. vel etiam sponte
offerebant terras. preta. nemora. & cetera que mona-
sterijs edificandis necessaria erant. Ecclesia sancte
marie in episcopio totaque pene ciuitas nouiomen-
sum incendio flagrauit. iusto ut fertur in fortu-
nio. quia summum pontificem innocencium verbis irri-
sorijs multi eorum exhonorerunt. Clareuallis duo
cenobia vno die prouocant. scilicet longipontem & rieuallum
& post paucos menses etiam vacellas. **C. VIII.**
De sancto hugone gratianopolitano & bonis
eius moribus.

Anno sequenti. scilicet anno domini. M. c. xxxij
obiit vir sanctus hugo granopolitanus
episcopus. cuius religiosam admodum vitam con-
scripsit gyzo prior carthuse. **Actor.** Huius hu-
gonis mater (ut refert prefatus gyzo) dicere solita
erat. quia dum pregnans suis eum ferret visceribus
visum sibi per somnium fuerat elegantem creasse puulum
quem sistendo dei aspectibus sancti in quibus & bea-
tus erat petrus deferebant in celum. Hinc factum
est eadem annuente ut discendis applicaret litteris
Spabatur enim nec frustra singularis apud deum gra-
tie futurus & meriti. Congessit enim in illum diuina
gratia plurima virtutum ornamenta. que per singulos
disposita plurimos illustres sufficienter facere pos-
sent atque per aspiciuos. Si enim laudat castitas. quod illo
mundior. Si sermonis veritas quis in loquendo cau-
tior. Si dei caritas. quis feruentior. Si proximi. quis
benignior. Si humilitas. quis delectior. Si elemo-
sina. quis largior. Si oratio. quis deuotior. Si lacri-
marum fluuio. in quo effusior. Si contemplatio in
quo sublimior. Si tolerantia. quis in tribulatione
fortior. Si iusticia. quis districtior. Si prudentia.
quis circumspectior. Si temperantia quis moderatior. Ex-
ceptis his que clero & plebi per eum bona prouenerunt
heremus carthuse. calesienensis. abbatia excubiarum.
heremus regularium canonicorum. et apud miffennum

Et apud sanctū gregoriū dom. ipo annuete cepē
runt. ipoq; spiritaliter & corporaliter fouēte pfe
cerunt. Hic ut legiē in solitudine cartusie deū sue
dignatōni pstruentē habitaculū vidit p somnium
stellasq; septem sibi pstantes itineris ducatū. Et ec
ce sanctitatis ei? odoze tracti ad ipm veniūt. vij
virī qui omnes vno desiderio succēsi locum here
mitice vite agruū querebāt. nec dūq; repperant.
Hoz primus fuit magister bruno vir religione sci
entiaq; famosissim? alij quattuor licēti. duoq; lai
ci. Quos sanctus hugo gratatē suscepit. & voti
ppotes fecit. Ipo nāq; pfulente. iuuatē comitante
carthusie solitudinē intrauerūt atq; extruxerūt. Sic
cepit ordo carthusien? puritate mēcium. ac theo
rie studio singularis. **IX. De quodā**
abigne sacro p beatā mariā magdalēā liberatā

Hugonis tēpibus videt accidiſſe mi
raculum p beatā mariā magdalēā factū
quod i quodā puo mariāli reppi scriptū
in hunc modum. Vir quidā puignū habuit. q dūz
ei bubulci ferret officiū dies beate marie magdale
ne obuenit. quā idem iuuenis nomine petr? indi
cōne sacerdotali cum audisset ope forēsi inhibi
tam viterico agricultur? impanti. reuerentiā vetite
solēnitatis obiecit. sed viterici iurgātis impiuz vi
cit. Itaq; boues aratro subiungēs cum ipius opis
atq; animalis execratōne psequiē. Cūq; cepta iu
genibus maledictis illapidat iutile sibi exauditur
ad votum. Nā boues & vtēilia motis subitaneo
tonitru elementis fulmīe absumunt. & ipse q hoc
fieri exegerat imprecādo atrociori supplicio et di
uturniori addicē. Eadē em celestis flama q bruta
ligneaq; vorauerat. eius pedē ex templo subripuit
quē in breui cum rediſſet exesum. tibiā quoq; pua
dens cruris piter supma corripuit. carnes quoq;
vorās neruorum duriciā tabidis fluozib? lateſcēte
ossa retexerat. eadēq; casu quotidiano vsq; ad ge
niculū hac illac diſperat. Cū igit p misera sua ha
bitudine putori & pudori suis esset pentib? ad qn
dam ecclesiā beate marie magdalene nomine dedi
catā. offerri se fec. ut cui? temerata festiuitas occa
sio punitōis extiterat remedi? causa rursus existeret
Itaq; sacer ignis qui ptes iam corpis supiores atti
gerat. merito illius extinct? est. que ad pedes bie
lu xpi pcupiscentia? ignem lacrimis extingueret me
ruerat. **X. De miraculo p beatā vir
ginem in eodē nomie psummato.**

Interea vni? expientia pietatis iam iāq;
maiora psumēs. cum adhuc extre mis p
tibus psumēs esset inutilis. pperit quādz
dei genitricis ecclesiā celebris? ubiq; dici miracu
lis insignē que habebat & ypolti martiris memo
riam. Ad hāc cum se deuēbi impetrasset. cepit ibi
crebris obsecratōnibus interpellare mūdī regināz
ut quod alijs valentiorib? impēdebat sibi psum
impori non negaret. Miles aut quidā sepe intūs
eum basilicā reptādo subire elemosine causa. in do
mū ppiā declinare psuasit. vbi cum aliquādiu res
sedisset. pedisſeq; nescio quid actūre a camera no
ctu in domū exteriorē deueniunt. & petrū crebris
placētibus ingemiscētē subaudiunt. quoz gēmi
tum hec causa fuerat. virgo mariā cū beato ypolti
to in visione stratui eius astiterat. que ut iacenti
videbat impabat. restitue inquit cum ātino rigo
ri. Martir vero impanti obsecundās humiliē. crus
tybiā pedēq; quāquersum olim spsa diuinitus ad
instar futue resurrectōnis in puncto ppaetare.

colligēs corpi eius quasi surculū arbori cepit sub
iungere. In qua insertōne tātis torq iebat ardori
bus ut non sine clamorib? subsistēdo. crebris quo
q; rictibus & membrorū motibus quid patereē i
dicaret. Irzuit igit ancille. & illato adiacētis cubi
le faro. dum hac illacq; dispiciūt. duos habere pe
des & duo crura petrū repiunt. Exquo intuitu tā
tus eas stupor ilico inuasit ut non se eas esse q ve
nerāt. sed mutari i alteras estimarēt. Cōrectabāt
tamen & vera mēbra que tetigerāt sen tiebāt. Tā
dem difficilime excitatū cū apperuiſſet oculos bea
tā cum martire virginē adhuc estimabat astantes
quibus visibiliter absentatis interrogat? a feminis
quis sibi restituiſſet amissa. rem reculit. multosq;
in admiratōem adduxit. **XI. Qualiter**
idē homo reclusus diabolū visibiliter expugnauit

Erat autem hic homo oriund? ex granno
politano teritorio Qui cum p tāta gra
tia sibi impēsa. quā deo redderet vicem
cogitaret. Ad hoc tādē aīm appulit. ut soli deo
victurus sub reclusione secederet. Itaq; dū diuie
speculatōni sic vacaret. inuenit dyabolus ptra ei?
immunitatē quid machināz ingereret. Quādā em
nocte dum sese cubitū deponeret inopiate ad pu
rum sine illusiōe spēs immo vera effigies mulieris
sibi apparet. que mēbra corpis impudētē intēdens
ad fedos vsus pmissis lenocinijs moliebat allicere
Porro blandicijs minus agens. hominē terrore ma
ctabat. & cum neutro posset manib? iunctis pelli
cere vi volebat. Omnib? igit noctib? se femia illa
pbebat & intātum euz fatigabat. ut mane ad se ve
nientibus visicādi gratia respondere vix valebat.
vix id quod ppetrabat edicere. Būq; multis quod
ab eo ferebat veniret i scrupulū. accidit illi castro
supuenire munanēsem epm. Eadem nocte quidāz
equites cum cereis suis p reuerētia basilice cui il
le appendicem habebat cellulā in vestibulo ipi? vi
gilabāt. Et ecce in edicula strepitū audiētes ad fe
nestrā venerūt. intro pspiciūt. & i medio pſictū
petri & mulieris attendūt. Quozū ille pſentia ro
boratior iamā lassabūdus exclamabat. stolā ab ec
clesia sacerdotalē ocus exhiberi. qua sibi raptim
vecta dyabolice illius pelicis collum implicuit.
ita ut eam pauimēto pſterneret. ac penitus suffo
caret. Hoc in crastinū milites epō referūt. Adest
epus. victoriā stupet. quā p petrū exercuit deus
Clientes ppios dirigit qui tecto relecto & fune
dimisso genuq; innexo anū iigentissimā extraxerūt
& seuis ignibus cremandā ab opido abduxerunt
Postq; aut eā petrus effocauit in cellula. tantus fe
tor ipm qui sacris illam armis pmerat & astātes
obsedit. ut nemini ambigū foret cadauer turpis
sime cuiusdam extitisse quod dyabolus induisset.
Huic opinioni hoc etiā pstat argumentū quod i
fenestrula lacrimaz p quam illa irruere pſueuerat
pāni scissi ac putridi repti sunt. Quis em hos esse
putauerit nisi quos impurissimū illud i obuolutio
ne sua cadauer habuerat. **XII. De**
sacris moribus predicti hugonis & obitu eiusdē
8730.

Sanctus autem hugo quīs multis virtu
tibus adornatus. & ecclesie dei multum
pſicius semp tamen imperfectōem suam
cogitans epalem sarcinā omnino exuere. & quieti
anime vacare desiderauit. quo desiderio ab initio
sue pmoctōnis vsq; ad mortem non caruit. Vnde
& sup hoc legatōz ad papam honoriū misit. Et cū

postulata non impetrasset. ipsemet quique morbis & seue etate grauatus eundem papam adiit. rogans & obtestans dari senectuti sue licentiam quieti sed obtinere non potuit. Defuncto autem honorio & succedente innocento. cum petrus leonis cognatorum suffulcus pñdijis q̄ certe tam ipse q̄ pat̄ eius sancto hugoni multas oli veneraciones & obsequia pñstiterunt aduersus innocentium caput erexisset. ite; tñ vir sanctus hugo nec amicitia flexus. nec potestas terretus. sed zelo dei ductus quibus morbis & etate consumptus prexit amicum ut eundem cum alijs ep̄is excommunicaret scismaticum. Innocentio autem eiusdem petri declinante pñfutiones & gallias ingresso. occurrat ei sanctus hugo lacrimis rogans & obsecrans quod ab antecessori suo petijt. sed nec sic quidem obtinuit. Credebat enim q̄ sola auctoritate & exemplo pl̄ p̄sset p̄desse plebi s̄biete ebilis & egrotus q̄ quilibet alius licet robustus & sanus. Ab hoc tempe cepit magis in dies deficere. & molestis perescentibus mortis p̄p̄quare. Aderat ei viri religiosi de carthusia ac de calensiensi & excubiarum domibus ad seruendum. nec ulla pñsus pñsona secularis ad eius admittenda obsequia. Siquid opus habebat non a quoq̄ seruientium iubendo tanq̄ dñs. sed humiliter rogando p̄pter deum diuinam remunerat̄em ei p̄eando poscebat. Ridere autem vel ociosis verbis vacare successores suos nequaquam sustinebat. sed statim hocipm̄ seuissima increpat̄one frenabat. asserens t̄pa fletibus deb̄ta. & ipsa lamentis occupanda nec cachinnis & nugarij relatiōib; terenda. Obijt autem anno domini. M. c. xxxij. etatis sue annis. lxxx. cōsecrationis eiusdem adim̄. .liij. .kl. aprilis. .vi. feria ante ramos palmarum. **Ex cronis.** Eodem anno lincherius impator expeditōes in ytaliam pat̄. cum ep̄is & archiep̄is innocentium papam romam deducens contra petrum leonis qui monasterium sancti petri munierat. ipm̄ in episcopum latranensem in sede pñsticali potenter collocat. Ip̄s vero lincherius innocentium ibidem pñsecrat impatores.

CXIII. De quibusdā euentib; & scismate aquitanie. Cronographus.

Anno domini. M. c. xxxv. Monasterium de prato fundatū est. Prima plantatō quas pater walerianus ex p̄pria domo pñtulit. Eodem anno rex aglie henricus obiit. cui stephanus ex sorore nepos in regno succedit. s; magna regi pre mutilatus. non post multū t̄pis totā noz̄ thmanniā amittit. Nā filia regis henrici matildis que p̄mo nupserat. (ut sup̄ adiectū est. herico i pat̄is. postmodū gaurido at̄egauēsi comiti. ope ludowici regis fracozi northmanie ducatu occipat. & in ipsa aglia magnas ei molestias & calamitates suscitāt. quē etiā postea bello cepit. s; p̄ eo nite fratre suo roberto eundē relaxauit. Venit̄ n̄mius. .liij. .kl. nouemb̄is fuit. qui turres & edificia multa diruit. Eodē anno guillerus comes pictauēsis ad sanctū iacobū pñficiat̄. & in .vi. feria pasceue in ecclesia beati iacobi moriet̄. & at̄e altare sepe licur. qui moriturus p̄ceres suos quos secū habebat pñstet̄ ut filia sua maior alienordis ludowico regi francoꝝ cum aquitanie ducatu vxor tradat̄. quā pñdictus ludowicus apud burdegala cū optiā tibus regni pñsentibus iungit̄ sibi nuptijs solēnib; Cuius pater ludowicus intra eundē fere mensem apud pñsus defunctus in ecclesia beati dyonisij at̄e corpus illius est sepultus. .kl. augusti. .xxvij. anno regni sui. Florebat hoc t̄pe theobaldus comes cāpa

nie pater orphanorum & iudex viduarum. oculus eorum ac pes claudorum. singulariter munificus in pauperibus sustentandis. in extruendis monasterijs et erga religiosos quosq̄ largitate incōpabilis. Hic genuit comites henricū & theobaldū ac stephanū Guilleruz quoq̄ archiep̄m̄ remensem filias etiā plurimas habuit quarū vltimā nomie adelā ludowic⁹ rex post in vxorem accepit. ex qua filiū nomie philippum successorē regni suscepit. Florebat & guillerus comes niuernensis vir iusticia & honestate insignis. cuius deuotō mira postmodū emicuit. dñz ex potente seculi principe factus est in carthusia humilimus paup̄ christi. Helmanodus. Labo rabat eo t̄pe sub scismaticoz oppñsione tota bursgalenb; pñcia. & non erat in aquitanā qui poss; resistere principi cuius animū indurauerat deus. qui p̄ suadente gerardo engolismēsi ep̄o & instillate in cor eius semina dissensionis. factus erat scismatis defensor & auctor. Hic gerardus misit ad petrum leonis ut ei legatōem pcederet & ipse ei fidelitate iurata obediret. Insup̄ & principē terre et quoscunq̄ posset ad eius impium inclinari. Cuius homo pñtōnis locum se inuenisse in quo dilataret maliciā suam. cito annuit & libeter. et misit ad eum gilonē thufculanū cardinale episcopū qui solus de romanis cum petro portuēsi ei adhaerent. Igit̄ gerardus resumptis cōnibus q̄ ante non fecerat. publice incebat in trat. Ab his ergo duobus violenter expellit̄ a sede sua. Guiller⁹ ep̄us pictauēsis vir honestus & catholicus & p̄ eo alius quidā genere nobilis sed degener fide inersus ē. Similiter in lemoniciē ecclesia intruserūt ranulfū quendā dorathēsem qui non multo post cadēs resupinus de equo in via plana vno tantum lapide vlcore qui ad hoc ibi relictus erat infixō capiti ei⁹ & q̄ssato expirauit. Audiēs hec & huiusmodi gauridus venerabilis carnotensis ep̄s cui a papa innocentō aquitanie legatō fuerat omēdata. duxit secū sanctū bernhardū.

CXIII. De legatōne beati bernhardi cū ep̄o carnotēsi.

Uenerunt ergo nannetū. ibi sanata est mulier p̄ virum sanctum que iā. p. vi. annos ab incubo demone fuerat oppñsa. Decanus autem ecclesie pictauēsis altare in quo fact⁹ bernhardus missam cātauerat ostingere aus⁹ est. Post breue tempus pñsus a deo cum iā animas exalaret vidit domum suam plenam demonib;. & se a demonio iugulari clamitans a circūstantibus postulabat cultellū quē ad demonē extrahendū immergeret gutturi suo. & inter hec verba expirauit. Archiep̄biter vero qui petri inuasoris pictauēsis ecclesie denunciabat sinodū coram ipsis. quos ad pñentum pñdie inuitabat a dyabolo corrept⁹ est. Sed & in alios multos qui in scismate illo feruentiores extiterant in manus dei manifestā exercuit ultionē. Tandem principe reconciliato & episcopis qui expulsi fuerant in suis sedibus relocatis. gerardus solus pñseuerans in malis. sine pñessione & vitico repente in lectulo suo mortuus inuentus est & enormiter tumidus. Qui a nepotibus suis in q̄dam basilica sepultus est. sed a gaurido carnotēsi episcopo inde extractus est & alias pñct⁹. Nepotes quoq̄ eius ab eadem ecclesia eliminati sunt & om̄is p̄genies & plātātō a radice auulsa p̄ cetera regna tantū iudicij circūferēs q̄rimonias exultauit. Rex sicilie rogerus solus de principib; innocentō non obediens misit ad petrum leonem & petrum libi

pisanū a suo latere delegaret p̄sidentem in eloquētia
petri pisanī. sed abbas sancti ip̄m petrum pisanū
pape innocētiō reōciliavit. Post triduum petrus
leonis impenitens moriē cadaver eius in latebris
sepeliē. & vsq; hodie fouet illa a catholicis igno-
ratur. **¶ XV.** **¶ De fine t̄poris lotharij &
impio conradi tercij. ¶ Cronographus.**

Anno domini. M. c. xxxvij. siccitas tanta
fuit in frācia quāta nemo qui tunc vi-
ueret se vidisse v̄l ab ātecessorib; suis au-
disse testaret̄ ita vt fontes & putei quidā etiā flu-
uij siccarent. Comes pictauensis guillelm; ad san-
ctum iacobū in gallicia orationis causa p̄fiscit̄.
& in sexta feria pasceue i ecclesia beati iacobi mo-
rit̄ & ante altare sepeliē. qui moriturus p̄ces su-
os quos secū habebat p̄stet̄ vt filia sua maior ali-
enodis ludowico iuniori frācorū regi cū aqtanie
ducatu vxor traderet̄. quod & factum est. **¶ He-
limandus.** **¶ Eo** quoq; āno abbas alexāder qui cū
omni p̄uentu suo ānuente rege angloꝝ henrico in
forestam delionis venerat. & i heremitorio quod
dicebat̄ mortuū mare monasteriū suum edificauit.
rat ip̄am domū suā. s. mortuū maris ordini cisterciē
si diuixit. & walerānus abbas v̄rsicāpi eā in filiam
suscepit. monachosq; suos illac trāsmisit. nec mul-
topost idem alexāder abbas curam dimisit. cui
adā quondā p̄ior v̄rsicāpi successit. **¶ Cronogra-
phus.** **¶ Anno** quoq; p̄notato limcherius impator
scdāni expeditōem in ytalīā fecit. Post subactā ve-
ro infidelitatē romane ecclesie apulīā rediens i pa-
triā suā moriē. & gradus qui āre ip̄m ingiūm af-
fectauerat henrici impatoris d̄ sorore nepos ad re-
gnū p̄uehit̄. **¶ Cepit** aut̄ anno domini. M. c. xxxvij.
Mundi vero quicquidēsimō. c. j. & impauit annis
xv. **¶ XVI.** **¶ De** quibusdā euentibus il-
lius temporis.

His t̄pibus quidā pseudo impator in p̄ci-
bus alamanie surrexit. qui p̄ aliquot ān-
nos apud solocoz in reclusione r̄uens.
egressus inde impatorē henricū se esse mentiendo
dixit. Et cum multos seducēdos sibi allexisset. int̄m
p̄ eo etiā graues pugne & homicidia fierēt. alijs
cū recipiētib; alijs seductorē palā p̄fentib; ut
tandem declarata eius falsitate cluniaci i mōachū
actōsus est. Anno domi. M. c. xxxix. b. b. taculuz
fr̄uoz dei in loco qui dicit̄ ad monē dei astruit̄.
Floreat hoc t̄pe ecclesia gallicana p̄ viros religio-
ne ac sapientia illustres. milonē moruēnsē ep̄m hu-
militatis virtute p̄cipuū. aluifum atrebatensē li-
beralit̄ate atq; p̄silio ac facundia clarū. godefridū
lmgonensē. hugonē ātisiodorēsem. Ioslenū suessio-
nensem. gisfridum carnotēsem. albericū bituricen-
sem archiep̄m. scientiaq; literarū atq; cōsiliij p̄u-
dencia clarissimum. Inter hos et alios multos tūc
claros sciētia viros. Bernhard; abbas clareuallen-
sis vir op̄atissime religionis em̄ētissime clarebat.
qui mlt̄oz miraculoꝝ patrator. & verbi dei feruē-
tissimus p̄dicator. atq; multoz monasterioꝝ fūda-
tor animaz lucra maxima deo exhibebat. adeo vt
magistri scolārū cū magno clericoꝝ comitatu etiā
de longinquis regionib; ad eius optabile magiste-
riū p̄suentes. cētenario vel etiā ampliori nouicio-
rum numero domū p̄batōis impleret̄. & vno die
xl. monachi fierēt. Eodem anno iohānes de t̄pibus
moriē qui ānis. ccc. lxj. vixerat a t̄pe karoli magni
cuius armiger fuerat. Anno domini. M. c. xl. c. no-
biū sancte marie de fresimontē. fundatum est.

Helimandus. **¶ Eo** t̄pe henricus german; ludowici
ci regis apud clareuallē monachus effectus est. q̄
non multopost ad ep̄atum beluacensē assumptus
est. Angliā fame & gladio atterit̄. principib; illi;
terze inter se discordantibus. **¶ Eo** t̄pe papa innocen-
tius apud aquas salinas fundauit monasteriū san-
cti anastasi martiris p̄strictis ibi cenobialib; mā-
tionibus & petijt a clareualle p̄uentum & abbatē
mittit̄ illuc cum p̄uentu bernhardus pisanē eccle-
sie olim vic. domi. **¶ XVII.** **¶ De** petro
abaelardo & heredibus eius.

Eo t̄pe fuit petrus abaelardo; magister
in signis celeberrimus in opinione scien-
tie sed de fide p̄fide dogmatizās. Huius
scripta incendio & scriptorem silentio condemna-
uit innocentius papi. **¶ Capicula** in libris eius re-
prehensibilia annōtauit beatus bernhardus in epi-
stola quā scripsit ad innocentium papā. Libri tamen
huius a multis curiose seruant̄. quibus aque furci
ue dulciores sunt. & panis absconditus suauior.
¶ Ego ipe in eis mlt̄a rephensibilia inueni. Hui; pe-
tri aliquādo discipulus fuerat gausfridus ātisiodo-
rensis qui multo t̄pe notari; fuerat beati bernhar-
di. hic iter cetera de eodem petro dicit. **¶ Ego** aliq̄n
michi magistrū fuisse recordor. qui cum pedib; &
intestinis nichil amplius de agno paschali. aut ipe
vorans aut discipulis exhibens & se p̄ter & suos
non modica eius p̄te fraudabat. **¶ Siquidē** p̄ciuz re-
demptōis euacuās nichil aliud nobis i sacrificio
passionis dominice p̄mēdabat. nisi virtutis ei; exē-
plum & amoris icentiū. **¶ Q̄** em̄ scripture p̄hibēt
de potestate dyaboli p̄cioso illo sanguine humanū
genus esse redemptū. in eo solo p̄stare dicebat. q̄
exemplū nobis exhibitū est vsq; ad mortē p̄ veri-
tate & iusticia certādū. & adhibētū est velut quod-
dam incentiū amoris. cum ex imp̄so amore occa-
sio data est readamādū. q̄si vero & hec duo in mor-
tibus p̄phetarū p̄ veritate & iusticia occisorū. no-
bis autē exhibita non sint. **¶ Et** quidē magna hec et
vera sed non sola. **¶ Benedictus** deus qui michi fil-
et vobis magistrū dedit. postea meliorē p̄ quē po-
ris redarguit ignorantia. insolentia p̄furauit. **¶ Ille**
em̄ tanq̄ verus hebreus auidē p̄sus vorabat. et
vorādum nobis solite p̄mēdabat. caput agni cū
pedibus et intestinis sic imitandū dominū p̄dicās
patientē. et sic readamandū amantē vt p̄mēdāle
hui; sacrificij causam velut agni caput redemptō-
nem in eo p̄fiteret̄ et adoraret humanā. **¶ Tria** nan-
q; specialia xp̄us in sua passione nobis exhibuit.
exemplum virtutis. incentiū amoris. redemptio-
nis sacramentū. **¶ Quod** terciū euacuanti heretico
nichil p̄desse cetera potuerūt. **¶ Sine** causa em̄ p̄ vir-
tute certauit vsq; ad mortem nobis patietie f̄b̄s
exemplum. et sine causa exhibuit et p̄mēdauit hu-
ius immense dilectōnis affectū. si non recipit ab
olim iam addicta captiuitas copiose redemptōis
effectum. **¶ Gausfridus** contra petrū olim magistrū
suum fortiter et catholice scribit. **¶ XVIII.**
¶ De obitu hugonis p̄sienis et libro de claustro
anime. **¶ Cronographus.**

Anno p̄notato. i. M. c. xl. ab incarnatōe
domi. hugo p̄sienis sancti victoris mo-
nachus religione et literarū sciētia clar;
et in vij. liberalium artium p̄cia nulli sui temp̄is
secundus obiit qui inter multa que v̄lēt̄ scrip̄it
et libz de sacrauentis valde necessarium duobus
voluminibus p̄phensum edidit. **¶ Actor.** **¶ Huius**

hugonis libros in supiori libro. numeravi. eorūq;
flores excerpti. Extat etiam liber hugonis de clau-
stro anime nomine quidē hugonis de folieto ititu-
lat. qui & ipse sancti petri corbeiensis dicit fuisse
monachus. Sed quo tpe ignorās paucos eiusdem
libri flosculos quia utilis est ad edificatōez legē-
tium breviter hic inserui. **¶** Ex libro primo d clau-
stro anime. **¶** Episcopi nostri hodie domos nō im-
pares ecclesijs magnitudie struunt. pictos dlectā-
tur habere thalamos. paup aut sine vestib? icedit
& vacuo ventre clamat ad hostiū. **¶** O mira delecta-
tio. troianos gestat ptes pictus purpura & auro
vestitos. & xpianis negant veteres panni. **¶** Hecto-
ri clipeus dat auro splendēs. paupi vero ad ianuā
clamitāt nō porrigē panis. **¶** Et ut verum fatear
spoliant paupes sepe ut vestiant lapides & ligna.
¶ Monachi sibi claustra faciūt quib? bō interior oz-
dinare teneat. sic agit discretus non ad tempus.
sed assidue ne tradat aduersarijs castrū. ne & ipse
capiat. **¶** Istius vita mores instruit audientū. loqui
de eo etiā debiliū mentibus pbet affectum. **¶** Audi-
re em bonum diligēt & velle fieri magna p bo-
nitatis est. **¶** At dyabolus p quosdā de exercitu suo
claustralibus minat ut eos terreat. p alios blandit
ut decipiat. p aliquos pmitit ut putat p aliquos
insidiat ut rapiat. **¶** Philica docet de pplexionib? lo-
quitur. infirmitates diuersas si teneat religio ge-
nerari pōcat. **¶** Sed quare hoc. **¶** Non ut mederi ve-
lit. sed ut occidere possit. **¶** Videt ex subtractōe ci-
borum luxurie vires minui posse. **¶** Et ideo non tar-
dari minat egritudine. timet ocium pite. & somno
lentia destrui. **¶** Et ideo laboris in tolerantia & pte-
sa vigiliariū spacia pēndit. **¶** Abstinencia & ieiuniū
damnat. & p ista natura carnis deficere astruit. &
tamen viciū supfluitatis tacet. p quā natura suffo-
catur. **¶** **CXIX.** **¶** De quattuor occasioni-
bus peccandi que claustralib? fugiēde sunt.

¶ Vnt aut qtuor diuersitates. reuzq; clau-
stralibus fugiēde sunt maxime renūciā-
tibus huic seculo habende despectui. **¶** Co-
fert em pulcritudo delectatōem. ornat? affectū.
locus oportunitatē. diuitie effectum. **¶** Audiāt igitur
hoc ut caueāt illi qui loculos portāt. qui nudi
uas & forā ppter necessitatē factum frequentant
qui seculariū domos & curias plustrāt. **¶** Deuitant
solariū bersabee. biuium thamar. thalamum amon
filij dauid regis. **¶** Deuitēt etiam psonas infames.
hospitia suspecta munuscula dare & accipere. pecu-
niam plurimā aggregare. ne in potencia laqueus la-
teat in quo cum alio peant. **¶** Pudicus oculus iani-
tor est corporis. **¶** Quidqd indecēs nouerit esse exclu-
dit. **¶** Impudic? vero querēs quod placet p omnia di-
scutit. volentes vero intrare patit. nolentes aut
monet & hortat. **¶** Inde scriptura dicit. **¶** Oculi pma-
tela sunt adultere. **¶** Solent homines tribus generi-
bus armorū uti. telis videlicet hasta & gladio. **¶** Im-
misit vxor domini sui oculos suos in ioseph. **¶** Hec
sunt impudicie tela quibus vulnerant lōge posi-
ti. his vero pudiciam odor? opposuit. **¶** Vibratō
haste plādientis videlicet adultere sermo. huic op-
ponit cordis mūdicia. **¶** Venenata em colloquia nō
recipit mundi cordis puritas. gladius quo offigit
communis mollis adultere tact? huic resistit p mū-
dicia corporis. respuit em adultere tactū. rupit sim-
briā ne serpet cōtagiū. **¶** His ergo modis docet nos
ioseph ne p pulcritudinē mulierū ad delectatōem
trahamur. vestitū vero ornatum & affectū qui in

de subministrat vilis habitus amor exterminat. **¶** Ne-
mo em qui vere habet ppriū habitus cōtemptum
alieno delectatē ornatu. **¶** Sed & loci oportunitatez
ne temptatōi sit cōgrua claustrī assiduitas exclu-
dit. qui em discunt p alienas dom? qui societa-
te secularium gaudēt. qui fori spectacula sequūt.
qui non ad necessitatē omunē sed ad ppriā volūta-
tem sunt pati. qui causas itineris sui non habent.
sed fingunt tales sicut sunt faciles ad discursuū
forsitan pni sunt ad ea que loci oportunitas sibi
ministrat. **¶** **CXX.** **¶** De securitate claustrī &
piculis seculi.

¶ Ecura est igit claustrī assiduitas quā cu-
ra familiaris rei non turbat. quā nō soli-
citant accessus hominū. **¶** Ibi inter fratres
alterius ad alterum diligēs habet custodiā. **¶** Ibi p-
latoz ū subiectis discreta pūdet solertia. **¶** Ibi sife-
riū pfabulatōnibus aufert locū. extinguit iram.
¶ Ibi disciplina ceteros motus corporis seru re cogit
mundicie. & sic omnis oportunitas que est ad ma-
lum p claustrī assiduitatē excludit. p pauptatē ve-
ro voluntariā pecunie effectus extirpat. **¶** Cōtingit
quādoq; ut qui nimis terzeri nequeūt. nec blandi-
mentis acquiescunt. pmissis citius flectant mune-
ribus. **¶** Prudētia mundi ipa est que pmitit ut pū-
tat. s. diuitias & honores. alterū cupiditatis est.
alterūz supbie. pmitit sed nichil dat. **¶** Et si aliquā-
do recipiāt homines quod pmitit nō datur illud
sed emittit. **¶** Raptoribus pmitit agricolē subscitā
oues viduē agros pupilli. **¶** Feneratori vicini sui do-
mum. pplitudinē possessionis. **¶** Militib? pmitit.
inter enses lucra. inter teloz grādinē. sub spe car-
ceris. & sub mortis piculo. **¶** Negociatoz b? vitē ma-
re pmitit lucrū. **¶** Ibi naufragij timor. ibi vēto cō-
mēdant opes & anime. **¶** In vtroq; piculū. **¶** In vtro-
q; difficilis acquirendi modus. claustralibus vero
vagandi licentiā quā rigor claustrī abstulerat rep-
mittit. **¶** Fabulosas aut pfectiones ociosoz plateaz
plausus. fori spectacula. ciboz affluentia. vestia
molliciem. & ut cuncta ppleā libertatē faciōi qd
placeat. ultimo loco d supbia que insidiatur ut ra-
piat est agēdum. hec est que seculares possidet &
retinet. nouiter puerfos vexat & reuocat. **¶** Iustos
vero temptat & illudit. **¶** In secularibus apparet. in
nouiter puerfis notat. in religiosis quādoq; latet.
¶ Elephātis natura talis esse dicitur ut ossa illi iun-
cturis careāt. & ideo flectere mēbra sua nequeat
sed semp stat. **¶** Mēbra supbie inflexibilia sunt. cum
em supbus loquit. si imponas silentiū ei nō a quiete
scit. **¶** Si aliquid opatur & peradiciis non cessat. &
sic flecti nequeūt actus supbie. sed qui sic stat ma-
le stat ad ppriam voluntatē quasi ad arborē lacus
inclinat supbus. ut quietē recipiat. **¶** Quod enim p
dispositōem pprie voluntatis agimus. hoc quietē
suscipimus animo. **¶** Si autem aliter ordinē p labo-
re reputabit. succidat ergo arbor pprie volūtatē
ut cadat. & occidat bestia superbie. **¶** Si cauendū
nobis est ne cadens opprimat aliquem. **¶** Sicigit no-
uiter puerb insidiat supbia. **¶** **CXXI.** **¶** De
vita claustralis & paupi sit abundans & mediocri
sit sufficiens.

¶ Vdiant seculares quos delectatō tempa-
lium retinet. qui religionis abhōrēt ha-
bitum. q suauis sit vere religionis cōha-
bitatō. abundas em est paupi. mediocri sufficiens.
fortiorib? moderata. penitētib? misericors pūsa

seuera. bonis optia. **Hec sunt. ix. bñficia religiois.** Quidam rebus tpalibus egēt sed inuiti. & hec vocari solet egestas. egēt em̄ rebus & egēt bona voluntate qua ditius nichil esse potest. Quidam de seculo veniunt vt in ecclesia possint honorari. qui in sua domo non nisi preptibiles esse potuerunt. Qui si forte ecclesiā in qua paupertas amatē intrauerint. intolerabilē dicunt illius loci p̄suetudinē. nī miam p̄latozū seueritatē p̄tendunt. aliquē de fratribus opponunt sibi. quē cum nolūt pati. dicunt quod non possunt callide machinātes vt ad ditiorē valeāt trāire ecclesiā. quasi humiliter rogant a vinculo p̄fessionis absolui. miscētes blādis asp̄mīant em̄ scandalū si male discesserit. & iurāt in alia ecclesia se quiete mentis posse esse. in sua vō nunq̄. Respondēt abbati suo frōte libera. accusāt fratres quosdā criminosos. quosdā p̄roniā iustos vocant. Quos vero iustos esse negare nō possunt inuidētes bono nimīū iustos appellāt. genus suūz erubescūt. p̄prio nomine nolunt appellari. Amant em̄ nomina dignitatū. si vocentē abbates. si p̄ores si p̄positi. ardet oculus hilarescit facies. Et sic nūciat animus quid optet. huiusmodi paupibz non p̄mittit christus regnū sed infernū. Sunt alij qui ex paupertate venerūt. quibus si denē necessaria ex humilitate putent esse supflua. oclū dīei vnus sacilegiū esse credūt. saturari viliū cibis arbitrantur viciū. nulli equales esse. ex debito cūctis seruīre estimāt. aliquādo bonas vestes habere erubescunt. vt nisi videret humilitatē discretō vt licitū licitū esse dubitaret. Tales sequūt xpm̄ paupēz itimere recto. quia paupes paupem. humiles humilem. His danē ad necessitatē tēpalia & p̄mittunt ad eternitatē celestia. Mediocri religio sufficere debet. quia necessaria p̄bet. dat satis & dat gratis. Mediocritas est via media que ducit ad ciuitatem summi regis. A dextris vero & sinistris sunt egestas & diuitie. In vna agustantē p̄ egestatē. in alia vero erāt p̄ supbiā. In p̄ciosa em̄ veste supbiā. In p̄anositate vero aliene rei cupiscētia timeēt. Mediocritas vero est quasi mensura qua totius bonitatis spaciū terminat. **XXII. Quid eadez etiam diuiti sit tolerabilis.**

Tolerabilis diuiti est religio. Iugū em̄ meum inquit suaue est. Thaurorūz ceruices humiliat onus qd̄ trahit. supbiā carnis que quasi ex adipe p̄cedit domat. Sed dicz aliq̄s. vita xpi est opp̄bia pati. nichil possidere. affligere corpus. mori p̄ pximo. Si cui est hoc onus leue. Audi autē cui. Cupio inquit paulus dissolui & esse cū xpo. Et est mira res. hoc abhorret quotidie seculares. & hec quotidie patiunt. Timent opp̄bia pati p̄ xpo. p̄ mundo autē patiunt opp̄bia sempiterna. Mori p̄ pximo p̄mescūt. & p̄ tēpali lucro quotidie moriunt. Nonne leue est mori p̄ pximo & esse cū xpo. Spes muneris laborē oneris imminuit. Vere onus leue vita xpi. quia nec portat mltā. nec diu. Religio non acquirit cū cupiditate. non possidet cum amore. non dolet si amiserit. Iugum autē dyaboli grauat & opprimit. multa enim patit diuitum supbiā. Nouimz diuitiū mēsas. nouerūt & aliqui nostz. quia p̄teruitas acquirit ibidē sibi locum non simplicitas. Quibusdā datur ibi cibus sine potu. & ecōuerso. Multa etiā ieiuni surgūt. a mensa. & cum leti vrbānitate quadā famem suam cōsolant. Mensa vero religionis est ordinata. sufficiens non supflua. Nullus amittit ibi locū cum ro

boze. quia omnia disponit humilitas. Ieiunāt mīlites vt aliena rapiāt. scolares vt subtiliores fiant & nolunt ieiunare vt audiant. Venite ad me qui laboratis & onerati estis zc. Dicit xpus reficiam. & dicit homo deficiā. Cui credā. Credo quia q̄ potuit hominē facere. possit & reficere. Labor diuitum grādis. leuior est labor claustrī & tamē timeēt. Leuius est em̄ pondus tunice q̄ lorice. Tutius est claustrū q̄ castrū. Tutior est abbatīs obedientia. q̄ regis iussio. hic inter gladios mittit. illa piculū vitat. Laborāt multi sed non p̄dest eis. labor claustrī tolerabilis est. quia mediocritas laborē temperat. nec aufert diuiti nisi supflua. Religio qd̄ nocet aufert. quod necesse est ministrat. **XXIII. Quid larga sit infirmis.**

Larga est infirmis. Quidā em̄ infirmantē ex senio. Alij ex infirmitate ad tempus. alij p̄tinuo languore. Sunt autē alij quoz senectus est garzula. iracundia plena. puerbijs & fabulis vacant. Et licet oculus eoz cecutiāt. licet manus tremebūda cesset ab ope. licet officiū suū pes ignoret. licet totus corpe & animo curuus incedat. tamē cor & lingua non senescunt. Hi sunt qui gloriantē se fuisse diuites. bella principū seclārium non pacem sanctorū recitāt. Ad causas vocari volunt. quia p̄terita uouerūt. Tales accusarent susannā si velles & laudarent isabel. Sunt & alij qui cū terzā non videāt oculis. celū mēte cōsiderāt qui licet offendāt pedibus. licet toto corpe nutēt. non offendūt tamen lingua. nec nutāt animo. Tacent noxia. quod instruit narzāt. hominē interiorē labori supponunt. cum non possint exteriorē. istāt oratōni. recogitāt omnes annos suos in amaritudi ne anime sue. Et ideo renouabiē vt a quile iuueēt eozum. Illoz vero qui membrorū lesionē siue molestiam corpis siue languorē patiunt. Quidā egrescentes consulunt medicū. si statim non sualescāt irascuntur. dolorem capitis nō patiunt benigne. & quomō p̄ xpo capitis abscessionē paterent. Flagellum timent. & quō flagella sustinerēt. Sunt alij q̄ nō seruiunt carni. sed volunt vt seruiat caro spiri cui. qui non querūt medicū nisi xpm̄. clāmātes tū sana me domine & soli portāt infirmitatē suam quia non inquietant aliquem querimōijs. Quatuor sunt vnde cōquerunt infirmī. s. de infirmitate. de medicina. de cibo. de ordine. De infirmitate iōquerunt. quia pondus infirmitatis portāt inuiti. Alij vero eo q̄ labori fratrū interesse nequeāt. De medicina vero q̄ non subueniāt eis (vt dicūt) fraterna caritate. Alij q̄ dispendiū patiat ecclesia pro salute eozum. De cibo autē q̄ non sufficienter. vel quomō. vel quando volunt ministrē eis. Alij vero q̄ delicata comedant nichil opantes. q̄ aliq̄s eis seruiat & ipi nulli. De ordine autē querunt. impunitates grauitati ordinis infirmitatis siue causam. & sic quod bene egerunt male p̄dunt. quia a cōuentu fratrū sepati delicatius tractant. si autē a lectulo fratrū in choro psallentium voces audierint. psalmos illos rumināt. qui claustrī tedium benigne ferunt. felices esse putant nichil de ordine se implere fatent. sed nisi fallor implent totum. infirmitatis claustrō coartant. disciplinā anxietatū vgis. spīnis dolorum ieiunāt. vigilāt. laborāt. quia cibum somnū & quietem infirmitas negat. & tū si parēt lectulū suauior. si cogant sine caligis dormire. q̄si aliquid criminale fecerint in huiusmodi timent vitam finire. Quomodo est infirmis larga religio

ut si dent alijs necessaria infirmis plura & delicatiora querant. plura. ut ex multis aliquid placeat delicatiora. ut cum gustauerit reficiat ex aliquo.

XXIII. **Q**uod delicatissimum sit opatiens.

Delicatissimum est opatiens. Quattuor sunt delicatiorum species. scilicet voluntate. usu. genere. natura. Voluntate delicati sunt. qui cum grossioribus cibis uti possent nolunt. sed exquisita & diuersa fercula querentes respondēt vetrici & petetri obediunt. Respondeo huic & ego quē si clamauerit. nō uirga s; pane cōpescō. michi soli quādoq; plura fercula pantur. & multis fratrib; vnū dāt multis vnū. & vni plura. Vsu vero qui cū in seculo essent seruiebāt vetrici. in ecclesia vero post tū vsum soliti cibi mutare nolunt infirmitatem corporis timent. & anime sue offerūt mortem. Impossibilitatis sue vsum vite pcedentis fore causam testantur. sed ut dici solet malus usus. abolendū ē. Genere delicati sunt & filij nobiliores. qui sicut fuerint in seculo nobiliores dignitate generis. ita i cōuentu fratrum nobiliores sunt pcessu boni operis. iactāt se non esse delicatos. humiles sunt. verbo vestitu & ope. nec de pentum suorum dignitate gloriant. sed occultāt causas supbie. ne pes eorum labatur in vicium. Natura vero quorum oplexio talis est ut pondus laboris ieiunij & vigiliarū ferre nō valeant. Qui etiā cibos exquisitos fastidiūt. qui sibi sunt oneri. qui calore solis dissoluti cito lassantur & frigore statim torpescunt. Tales etiā quosdam de populo natura plasmauit. Omnib; his opatiens est religio. Est autem vera & falsa opassio. veraq; tamen tribus modis fieri solet. scilicet ore. corde & ope. Ore fit falsa opassio quādo aliquis flebiliter verbis tantum damnum alterius solat. Corde vero quādo diues aliquis opprēso egritudine siue etiā egestate occurrit. & pietate motus affectus inclinat. erāsēs aut effectū nō succēdit egeri. Hec opassio sterilis est. cōcepit sed non peperit. De opeptu enim vere opassionis nasci solet elemosina. sed tanq; venefica mulier primum iugulat avariciā ne pdeat i lucem. illa que ore fit tū adulatoria est. Sequit̃ alia que multa tribuit. sed ideo ut laudeat aut plus recipiat. Sunt etiā qui opatiunt sibi ne interficiat ciuē alij vero fratri suo. sed quia nō habēt unde cōpassionis opa opleant. platis quorum est prouidere aut i pendere necessaria qualis sit & quid possit frater ille diligēter intiment. opatiunt & magistro ne qui p ire debeat deficiat in via. Vnde quidam usus inoleuit. ut aliquē de fratrib; abbati suo pponāt. cui obediāt in agenda sui cura. ne rigor plicōnis frangat humanā fragilitatē & hec est opassio prudētie. Tria sunt p que pbatur vera opassio. scilicet occulta beneficicia. paupertas & mors. Beneficiū em si impēdat occulta. humane laudis fauorē extinguit. Quā em paup; misereat aliquis. tpalis remouet spem retribucōnis. cum p pximo mortē pati non renuit. amorē mundi non pponit. **XXV.** **Q**uod moderata sit fortioribus religio.

Fortioribus sit moderata religio. tenēdo est in omnibus modus. quod em excedit modum excedit & vires. Modus equa lance librat onera fortiorum siue debiliū. ne grauetur fortiores. aut debiles sub onere opprimant. Tres sunt species fortium. scientia. corpe. animo. Scientia fortes sunt. qui licet diligentis affectu animi careant. licet fortitudo corporis non suppetat. ipi tamen quādā ratōnabili scientia qua creatoris sui be-

nignitatem & suam negligentia recognoscūt. Inclinant animi rigore. & corpus cogunt haurire suo creatori. & sic discunt bene amare. quia sciūt bene opari. Corpore fortes sunt. quos natura solidauit ad tolerandos labores. quorum quidā quod pht opari possunt. sed nolunt. alij possunt & volunt. alij vero plus volunt q̃ quod pati possunt. Qui corpore fortes debiles autē animo prunt sibi. seipsos amantes. sectant̃ otium. vacant fabulis. fures sūt quia omni necessitati subtrahūt qd cōmune fecerant. Mentunt̃ autem corā deo & hominibus. quia quod vouerūt reddere possunt sed nolunt. de ci piūt fratres suos ignorātes quid possint. Animo sunt quidā fortes alij vō fortiores. alij fortissimi fortis thobias. fortior iob fortissim; abrahā. Duo bus modis pbat fortitudo animi cupiditate. scilicet & carnalitate. Thobias omisit. Iob amisit. Abrahā dimisit. hic pecuniā. iste substantiā. ille domū terrā & cognatōem. vnus in spe. alter patienter. alius vō sponte. Primus egerit opatiēdo. sed psequētem tolerādo. tercius iubenti obediēdo. Sic nō cedunt cupiditati que in tribus consistit. scilicet in amore possidendi. in dolore amittendi. in coactōne defendendi. Sed simul expellunt tres tria quia qsq; suū Nec cedunt carnalitati. Non em plus amauit thobias filium q̃ debuit. Iob de morte filiorum non doluit plusq̃ necesse fuit. Abrahā vero non tantum israhē expulit. sed etiā ysaac ad imolandū dō obtulit. Fortissimus abrahā. sed beatus laurencius fortior fortissimo. Abrahā sua dimisit. laurencius sua dispit & dedit. Abrahā filium suū obtulit dō. laurencius scipm p filio dei. Hic ignem pat colligat filium. ille ad ignē positus xpm pdicat. efficiē olocaustum domino. vere totum incensum int? caritate igne exterius flama tribulacōnis. Hic quia sic obediēs filium recepit incolumen. ille q; pseuerat intormentis a dei filio recipiē ad salutē. Sic igitur in trib; his consistit fortitudo totius religionis. Qui em scit & vult & potest bene opari. si modum in hoc teneat semp pfectus est. **XXVI.**

Quod penitentibus sit misericors.

Penitentibus est misericors religio. Trib; modis penitit homo. Saul ore. petr? corde. dauid corde & ore simul penituit. Tria omisit dauid erga vtriā. pfidiā. homicidiū. & ad ulterium. Tamen quia corde penituit audiuit. dimissum est tibi peccatum tuū. Ter negauit petr? & tamen respexit eum dominus. Tribus modis peccauit saul. p supbiā. p inobediētiā. & p excusatōem peccati. Supbieq; dyaboli. p uariacōis ade excusatōis eue piceps efficiē. Adam ptra patres eua ptra filium. dyabolus ptra spiritū sanctū peccauit. Hi tres sunt qui testimoniū dant in celo aduersus saul. Pater qui est veritas de mendaciū excusatōe. Filius qui est patri obediens de inobediētiā. Spiritū sanctus de pseueratiā peccati testimoniū pfert. Supiori non obediuit saul. nec pepit in feriori. sed sibi dum populum sibi subiectum accusat. dum seipm excusat dum samuelis pcepta recusat. Tribus modis penitet homo. & tribus modis misereat de. Peccantē expectat & reuocat dono gratie. Despantē solat p spē venie. Penitente; roborat ex pmissis glorie. Misereat & homo homini tribus modis. Misereat platus discipulo. dum peccantem verbis benigne corrigit. despantē ad spē p exēpla mie erigit. & correctū post omīssa diligit. Nonnulli cum aliquem familiarē habeāt si peccat

despiciunt. fatentur quod non diligant eos sicut & prius
Peccauit petrus. sed christus eum non despexit. sed
respexit & dilexit. Misereatur & plato discipulus duz
irato non resistit magistro. aut peccati non detrahic
vel puerum patitur. Iratū enim saul fugiebat dauid
purgatē in spelunca venterē cum possit occidere
non occidit. puerumque passus est quodiu vixit. Mi
serere discipulus discipulo. dum peccati oratio co
patitur. aut quando inter se & illum solum corripit.
aut quando peccati in se benigne dimittit.

XXVII. Q. pueris sit seuera.

Prueris est seuera religio. Seruat hone
statem seueritas. leuitate castigat. timeat
ab indoctis. Ipa est decore senum. iuuenū
virga. Prolatorum personas ornat. virtutū specie co
lozat. Sicut enim rubor mixtus candore. sic seueritas
mixta rectitudini. si dulcedine potius vultū religio
nis decorat. Dulcedo plati trahit ad penitentia pec
cantē discipulū. seueritas corrigit. rectitudo dat
legem delinquenti. Sic nec seueritas leuitate patitur.
nec dulcedo dissolutiōem. nec rectitudo linea iusti
cie transgredi permittit. Ira plati causam dat pueris
iustum vero puocat ad iram. Due species sunt p
ueritatis. apte scilicet & occulte. Sunt quidā adeo p
ueri. ut quod ipsi male operantur apte defendunt. quod au
tem alij benefaciunt detestantur & impugnant. incor
rigibiles sunt. hoc solum quod volunt fore bonū cre
dunt. Obedientia aut nunquam aut negligentem implēt
humiles fratres puocat. turbant silentiū. Talis si
gura gestat philisteus ille qui egressus de castris
philistinum puocat filios israel. Cuius magnitu
do & armorum diuersitas moraliter statum puerorum
qui magni sunt apud semetipsos & morū qualitates
designat. Pueri caput casside tegunt. dum puer
se actionis intentiōem laudat. Sinistru vero latus
obumbrat clipeo. dum sinistra prae actionis excu
sant preteritis. ocreas habent in cruribus. que est quasi ex
tremas partes corporis. quia usque ad finem in obstinatiōe p
seuerat. lorica induunt qua totum tegit corpus. quā
totā defendunt actiōem. Hec species armorum ex ere
facte phibent. quia quidquid agit puerus non humi
li professione profitetur. nec ratione veritatis. sed clamo
so strepitu secularis eloquentie defendit. & p exem
pla reproborum affirmat. Vnde sequitur & armiger eius
atecedebat eum. Hic est quilibet reprobus. cuius exem
pla atecedunt. & ex his sumunt defensionis arma
hece est apta pueritas. Vnde sequitur. Stans clama
bat aduersus filios israel. Sunt alij quorum pueritas est
occulta. qui consilio suo fratres amouent ad irā. exci
tant rixas. qui consilio suo consurgere faciunt absolon
contra dauid. i. filios spirituales contra eorum patres
vtriusque seuera debet esse religio ut apte pueri re
sistat in facie. & occultorum consilia mutet. sic dauid
philistei frontē lapide amittit. sic cusi consiliū achis
tofel destruxit. frons philistei est cognitio puerita
tis. Percutit ergo philisteus in fronte. quando pu
lia insipientis agnita reuerberat a sapiente. Cusi au
tem interpretatur silentiū. achitofel vero ruina fratris
Destruit ergo cusi consiliū achitofel. quia p silen
tium illorum qui sunt quasi ruina fratrum ad nichila
tur consiliū. Hec duo ad seueritatem rari. s. sermo et
rigor sermonis pertinent. rarus enim sermo concordiaz
seruat rigor sermonis corrigit emendanda.

XXVIII. Q. bonis sit optima

Bonis est optima religio. Bonos facit rez
distributio. meliores munda inuiciatio opti
mos vero religionis cohabitatio. Munda bo

nis est pessimus. religio autem & malis est optima.
Facit enim quandoque de malo bonum. & de bono me
liorem. de meliori optimum. Quattuor sunt in re
ligione notanda. Suavis est enim & mitis. quiesca &
secura. nec tamen sic suavis est ut non sit discreta
nec sit mitis ut patiat iniusta. nec sic mente quies
ca ut bonum non cogitet ociosa. nec sic secreta ut
dominum non timeat. sed ut per amorem humano ab
opere bono non desistat. Assimilatur mulieri caste
que pulchra est in contemplatione. sapiens in sui circū
spectatione. Nobilis est. quia libera est a peccati ser
uitute. diues hereditate. Amat luxuriosus specio
sam. sed non amat castam. Sunt enim quidā qui de
licatā ac voluptuosam fore credunt religionem expecte
laboris. vacatē ocio. & ideo habitum religionis
indiscrete rapiunt. Cum autem ordinem & consuetudines
eius aduersantes carni nouerit in modum pharao
nis uxorem suā reddunt abrahā expellentes eam. ut
liberi remaneant in egipto. Abiciunt enim habitū re
ligionis. & in desideriis carnis sue perseverant.

XXIX. Q. De falsis claustralibus & ordina
tione claustrum. Idem in prologo secundi libri.

Scio multos esse in maioribus ecclesiis qui
licet multa possideant. in alijs tamen paup
tatem amant. possident ea quasi non possi
dentes. vtrūque quasi non videntes. exempla paup
tis diligunt. & ea que de paupertate scripta sunt stu
diosius legunt. legentes scriptos aspiciunt. Et sub one
re diuitiarum dolentes gemunt. Hi sunt pauperes spi
ritu non habitu. nos autem ad oculos pauperes sumus
locum mutauimus non animū. vestem non mentem.
Sunt etiam in maioribus ecclesiis aliqui sublimes ocu
lis inflati supbie spiritu. qui pauperes fratres cum su
puenerint ex latere respiciunt. Derident eos. detra
bant illis vacantes ocio. ponentes si mbolum quasi
canes dente liuido ossa pauperum fratrum corrodes
odientes sacculum hieronimi. tunicā benedicti. macu
lam eulae. lacrimas arsenij. nuditate apostoli. ol
iam helizei. Ex secundo libro. De ordinatione
claustrum materialis consideranda nobis. quattuor oc
curunt. s. qui sunt qui teneant ordinem. aut quid te
neant. ubi maneant & vnde viuāt. ut plures sint &
boni dispositi. ut quo habitandi suppetat edificia et
victui habeant necessaria. sic tamen in numero di
scerto. in proposito deuoto. in edificijs mediocritas
in rebus possessis frugalitas. Tenenda est discretio
in numero fratrum ut tot simul cohabitent qui ordi
nate viuere possint. ne vel excusante paupertate ir
regulariter viuāt. vel per multitudinem cohabitantiū
necessitati eorum illicita querant. qui enim multos con
gregant. necesse est ut eorum victui multa querant. s.
dum querunt plura crescit exterior cura. spargunt per
diuersas regiones ecclesie beneficia spargunt & fra
tres. soli in seculares habitant nolentes pati fraudē
sed iudicio pretendere pati. Qui vero per cellulas duo
vel tres. vel etiam quattuor vel quique simul habi
tant. claustrali non coartant lege loquunt. quando
& cur. & quod volunt & religionis opus paucita
tis negligentia corrumpit. dispositi nostri tenenda ē
institutiō. ne vel dissoluti viuamus in delicijs. aut
arduitate dispositi desistamus a cepto. Aut enim am
brosius. Sunt in nobis qui habent timorem domini
sed non secundum scientiam. statuētes duriora precepta
que non possit humana conditio sustinere. Edificia
fratrum extra cohabitatiōem seculariū debent constitui
ne silentiū claustrum siue dormitoriū quies tumultuātijs
populi strepitu perturbetur. ne dum lingua tacet

respondeat cor. vel dum corpus quiete recipit. animus fit inquietus. **XXX.** De officiis & possessionibus monasterij.

Efficacia fratrum non supflua sint sed humilia. non voluptuosa sed honesta. vtilis est lapis in structura. sed quid prodest in lapide celatura. vtile fuit hoc in structura templi. erat enim forma significacionis & exempli. legatur genesis in libro non in pietate. vestit eam in pietate. pauper autem iuxta pietatem nudus accubatur. Datur adeo tunica pellicea. fratrum vero multitudo coartatur hiemali molestia. liceat hoc si cui licitum fore debeat. illis qui in urbibus aut in vicis morantur. ad quos confluit populi frequentia. ut simplicitas eorum detineatur delectatione picture. qui non delectatur subtilitate scripture. Nobis autem quod solitudine delectamur vtilior est equus aut bos in agro quam in pietate. hic faciunt oculos in videndo. ibi laborant necessitati subueniendo. agros vineas. ortos. pecorum greges. prata. lacus nutriendis piscibus aptos. fratribus habendos concedimus. Hec enim victui necessaria prebent. non villas non eorum redditus. non iura fori. non theolonij numos. non transiitum mercatorum laboriosos. (ut ita dicam) recipientes obolos. Que enim iusticia est. ut si vendiderint quem vidua iure fori numus reddere cogatur. Aut si pauper aliquis humeris suis pegrinas merces transferat. transire non liceat. nisi per transiitum precium reddat. Non contineant iudicis vices. nec more principum militibus dominentur. sed oppressis subueniant & pauperum fratrum ministrent obsequijs. Quattuor sunt in rebus possessionis obsequia. si ne licita iniuste acquiramus. aut iuste acquisitis illicite perfruiamus ne milita quamvis licite possideamus. aut illicite licita de edamus. Multa enim possidere propinquum est cupiditati & sic quandoque quod nimium diligenter male defendi solent.

XXXI. De cibo claustralium. Rationes in cibo consideranda sunt. i. quid & quantum & quando. Nemo nostri propositi abhorreat abstinentiam que de omnibus ciborum generibus solum carnis excludit usum. Cetera vero comedit ac benigne subministrat. In his tria sunt obseruanda. i. modus. mensura & numerus. In mensura debet esse equalitas. non quantitas sed sufficiencia. Unde beatus augustinus. Non equaliter inquit omnibus. Tunc enim res equaliter diuiditur cum ille qui diuidit. putat eum opus est singulis pariter. In hoc multi multoties decipiuntur cum delictu alicui usum laucioris cibi excessum viderit. Non est inquit hec equa religio que glonas recipit. diuites honorat. & sic ubique quantum possunt fiant diuites laboriosi fiant pauperes delicati. hi mensuram que sunt voluptatis non necessitatis. Quattuor dicuntur esse mensure. Auaricie mensura est nimia precitas. voluptatis supfluitas. dispensacionis benignitas. necessitatis sufficiencia equalitas. Solent mercatores mensuris duabus quandoque uti. Vna qua vendentes sua distribuunt que minor est. altera vero que clementes aliena recipiunt. sed hec maior. Sic quidam prelati auaricie & voluptatis mensura utentes nimie precitatis vasculo subiectis ministrant ipsi autem pleno supfluitatis vtuntur modio. precitate predicant subiectis sed ipsi voluptate sequuntur. De numero autem ferculorum certa nobis consideranda est ratio. ne si multis offeras vnum alicui sit ingratum. aut si numerosa tem ferculorum concedas vicium supfluitatis incurras.

XXXII. De habitu & labore fratrum & de prelati

Quattuor autem sunt in habitu religionis notabilia. In vtilitate vana gloria & simulario. In preciositate supbia aut delectatione. In paucitate intolerancia seu despectu. In supfluitate vero amor seculi non amor celi. amor pallatii non paradisi. Augustinus. Fateor inquit de veste preciosa erubescere. Et beatus hieronimus. Saccus inquit & ieiunium arma sunt penitentie & remedia peccatorum. quia inanis venter & habitus luctuosus ambiciosus deum despectant & exhortantur. Labores inquit manuum iurum. quia manus. Quid autem erit illis qui in labore hominum non sunt. Ipsi non flagellabunt. i. non cruciabuntur. Quid autem de his dicam qui vagi & otiosi si vacantes fabulis & inundantes agmine verborum fratribus labori manuum statutis horis instatibus subsannantes detrahunt. nunquam labor labiorum ipsorum episcopus eos. In tribus maxime prelati christum imitari debent. qui in loco christi sunt. i. dignitate potestate & officio. Fuit etiam christus sacerdos rex & miles. Dignitati debet reuerencia. potestati vero obediencia. officio cura. Reuerencia & obediencia prelati exhibenda est a subiectis. qui cum viderint prelatos in dignitate humiles. in potestate mites. in administratione cure familiaris seruietes. sint ipsi humiles. mites. in iuncta officia benigne suscipietes. Sunt enim quidam qui prelatorum occupationes accusant. Ingressus & egressus eorum damnant. causas ignorant. & si cognouerint turbant. Consilij se ingerunt. cur. quod a quo factum sit querunt. sic maria que in silentio deberet esse marthe detrahit. & que verba domini audire consueuerat. verbositate seruit. Hec & falsa maria conquerit. quod non egrediat. quod exteriora non ordinat. quod secularibus non admisceat. Tales enim prelatorum dignitatem non reuerentur nec potestatem temerant. sed claustrum statuta turbant.

XXXIII. De. xij. abusionibus claustrum & primo de prelati negligentia.

Dodecim autem sunt abusiones claustrum que bus tota religionis summa corrumpitur. i. prelati negligens. discipulus inobediens. iuuenis ociosus. senex obstinatus. monachus curialis. monachus causticus. habitus preciosus. cibus exquisitus. rumor in claustrum. lis in capitulo dissolutio in choro. irreuerencia circa altare. Minoresur igitur in singulis & de singulis pauca disseramus. Sunt quidam qui sciunt & possunt & volunt pessere quidam qui sciunt & possunt. sed nolunt. quidam qui nec sciunt nec possunt sed volunt. Scire posse & velle caritatis est. vel supbie. scire posse & nolle humilitatis vel meritis. Nec scire nec posse & velle cupiditatis & stulticie. nec scire nec posse nec velle discretions & prouidentie. Qui enim sciunt & possunt & volunt pessere si velint pessere caritatis est. alioquin supbie. qui vero sciunt & possunt sed nolunt humilitatis est quod renouit. Inertie vero cum sciunt si omnino desistunt. Qui autem nec sciunt nec possunt & volunt cupiditatis esse videtur quod volunt. stulticie si velint quod nec sciunt nec possunt. Illi si quidem qui nec sciunt nec possunt nec volunt. prouidentia agunt. Summa est enim discretio nolle quod non potes prouidere aut quod nescis. Quattuor ex his que prouidentia. i. stulticia & inertia cupiditas & supbia negligentia generant reliqua vero quattuor. i. prouidentia & discretio humilitas & caritas ipsam negligentiam & si nutrita fuerit eliminat. Ad prouidentiam siquidem pertinet consilium. ad discretionem iudicium. ad humilitatem custodia ad caritatem diligencia. Consilium prouidentie

separat a bonis mala iudiciū discretōis eligit q̄ sunt meliora. humilitatis custodia virtutū euitat damnum. diligentia piculum. In his negligētia locum non habet. Illos vero qui p̄uidētie oculos stulticie caligine cooptos habent. qui ab exercitō boni opis inertes torpent. qui p̄ cupiditatē voluptuosam distrahunt. & p̄ supbiā humilib? nō p̄descent. Illos dico negligētia possidē & eorū dissoluit actōnes. p̄ stulticiā intrat negligētia. p̄ meritiā manet. cupiditas desiderio pascit. p̄ supbiā regnat.

XXXIII **A**dhuc de eodem

Ad negligēs pastor quid sibi & dīlīgenti pastori dicat. Bonus iquit pastor animā suā ponit p̄ ouibus suis. mercedarius vero fugit. Animā suā p̄ ouibus suis pōit qui piculosum regimē ascendit locū. solus inter mundana pīdā exteriora negotia curās necessaria querit. qui inter adulantiū ac detrahentiū linguas mediis incedit. qui p̄ infirmis laborat. & laborantes pascit. solat pusillanimes. & cum supbis iēpando cōtendit. Talis oues agnoscit. dum subditorum mores & actus diligenter attēdit. cui p̄ cōfessionem corda. p̄ circūspectōem opa. p̄ expimentum quid possint. p̄ effectus quid velint ratō manifestat. Oves pastore sequuntur ad vitā si diligens ad mortem si negligēs p̄cedat. Quomō p̄cedet vitā & doctrina. sic fiet vnum ouile & vnus pastor. Pastor vnus debet esse in se. & vnus cum grege. Vnus in se vt quod docet verbis impleat ope. vt p̄ iracundiā non mutet a māsuetudinē. nō eleuetur p̄ speris. non frangat aduersitate. sed idē p̄maneat patientia p̄seuerat. Tenet autem vnitatē cū grege quādo non diuidit a subiectis p̄ p̄ciosiorē habitum. vel p̄ delicatiorē cibum. dum sit vnus p̄ cōpassionem cū infirmis. p̄ dispensatōem cū delicatis. vt cum ap̄lo dicere possit. omni? omnia. f. vt. o. l. f. Pastor vero negligēs fugit. Sunt enī quidā p̄lati qui onera importabilia imponunt. & ea digito mouere nolunt. fugiūt quod p̄cipiūt fugiūt cum se subtrahūt. fugiūt cum p̄ alienas domos vagātes discursūt. fugiunt qui que sua sunt querunt. fugiunt qui licet p̄sentes sint cū negligētias viderint se sub silentio abscondūt. fugiūt qui remota a p̄uentu sub ocio viuūt. quia a p̄muni fratri cōsilio recedunt qui p̄aua agunt. & rēphendi nolunt. qui male viuūt & subiectos bene viuere cogunt. errātes reuocāt. sed fortes occidunt. reuocāt verbis. occidunt exemplis. Religiosi videri student. quia religiosos sub se habēt. Gloriant de eorū patientia. non de sua. quod opari nolūt ip̄at. opant ip̄i quod alijs opari licitum esse non putāt. subiectos cogunt. & ip̄i a nemine cogi volunt.

XXXV **D**e discipulo inobediēte

Inobediētie morbus ex supbie tumore p̄cedit. sicut sanies ex vulnere. hoc morbo primus homo lāguit. qui bestiis terre p̄positus fuit. p̄ inobediētie vero culpā suppositus etiā nunc mufcis & culicibus p̄ posteris fuit. Hic autē tribus modis mederi solet. emplastro scz vnguento & ferro. i. exemplo boni opis verbo amonitōnis. disciplina correptōnis. Assumit sibi iobediētia quādoq; nomen obediētie vt solo nomine gloriē. Imponit enī nomen obediētie p̄cepto. factō & loco. Leue est p̄cipe. sed labor est implere. Locus vero aliquādo placz. aliquādo displicz. Placet quibusdā. non quia abundat fratrib? s; piscib? placet quia famlis abundet & fabulis. & sic fit vt

voce obediētia cum non sit. Hic multi dīderāt vt extra obediētia esse queāt. Multis autē modis hec obediētia queri solet. p̄centum exactōe seu fratrium seductoria exhortatōe. vel etiā boni opis simulatozia ostentatōe. Item muneris p̄missione. Sic adhuc cum petro sy mon magus morat in ecclesia. morat & zaphira cū anania. Voluit emere sy mon gratiā. isti obediētia. Anania & zaphira absconderunt p̄rem substantiē. isti vero negocijs incūbunt acquirēde pecuniē. Hec est obediētia cum simonia. Est & alia species inobediētie que tamē obediētia vocat̄ d̄ qua dicit. Quia obedisti. vo. vx. r. zc. Audiā ergo quid loquat̄ in me dominus. nunquid dyabolus. caro aut mūdus? Vox vxoris vox carnis. s. voluptas. Vox mūdi vanitas. Vox dyaboli iniquitas. Vox dei bonitas. Est autē vox creatoris ad subiectos de p̄lati dicens. q̄ dicunt fa. zc. vbi etiā male op̄atibus obedire iussit. vt sic ingrediāris & egrediāris cum dauid sub saule. & eundem honores licet rephum cū samuele. nec bonis tamē obediās i malum. nec pueris stradicās i bonū.

XXXVI **D**e iuvene ocioso.

Ocium stulticiā. labor scientiam generat. Labor hominis interioris labor scientie. labor exteriorioris exercitium op̄atōnis. Scientie labor in tria diuidit̄. In puericia labor disciplinē. in iuuentute exercitiū. in senio doctrinē. vt qui nescit in puericia discat. qui didicit in iuuentute ad vsum ducat. que ad vsum duxit in senio doceat. Est & alius labor interior scz cogitatōnis & meditātōnis. vt ad requiem pueniat p̄templatōis vt si quid p̄ obliuionē sub nube dubitatōnis lateat obscurum. fiat cogitatōne liquidū meditātōne liquidius p̄templatōne liquidissimū. Cum enī aliquid d̄ celestibus offert memoria menti prius quasi cōfūsum in cogitatōe cernit. postea vero in meditātōne discernit. ad vltimum vero p̄templatōe dinoscitur. Accendit ergo cōsideratōe cogitatō. inflamatur discretōe meditātō. illuminat agnitōe p̄templatō. Est enī cogitatō in mente quasi fumus i igne meditātō quasi flama cum fumo. p̄templatō ignis q̄si flama sine fumo. Cum autē mens ad p̄sideranda celestia laborat. tunc cogitatō occupatōne tp̄aliū impedit. meditātō sturbat oco. p̄templatō curio sitate reuocat. & fit quādoq; vt mēs ociosa voluptate torpescat. Cum igit̄ homo interior iacet i lectulo voluptatis. dum somno torpescit inertie et somnijs deludit curiositatis. puocat et hortat̄ exteriorē vt inclinet aurem rumoribus. loquat̄ vana mollibus induat. mane p̄medat. gallus cene terminet lectōem euntibus dormitū surgētes ad vigiliā obuiant fratres. vigilantibus illis dormiāt. re deuntibus surgant. Sed melius forsitan esset si nichil diceret. q̄ si subtractis sillabis aut dictōnib? oscitando psalmos decātarent. Labor et igit̄ homo interior et exterior ne dicat̄ eis. Quid hic statis tota die ociosi. Audiāt tamen p̄lati causam ocij. Nemo inquit nos aduxit. Non enī ep̄i. non p̄biteri populū. non abbates non p̄iores p̄uentū. Ad hūc laborem diuersi veniunt. et diuersis tp̄ibus. mane pueri. meridiē iuuenes. vespē senes. mane maurus meridiē paulus. vespē gentianus. Sola enī iuuent? portat pondus diei et estus. Portat materialē p̄odus laboris et estum solis. moraliter pondus carnee fragilitatis et estum libidinis. Labore igitur manuum adnichilat p̄odus temptatōnū. Iuuenis autem in ocio quasi iuuentus sine iugo. q̄ nondū

teneretur obedientie vinculo in equalitate fraterne
societatis. quasi bos lasciuus discurret per desertoria
proprie voluntatis. **XXXVII.** **De fe-**
ne obstinato.

Inter abusiones seculi sola maior est senis
obstinatio qui morti proximus mortis ad-
uentum non abhorret. qui quasi ad hostium
huius mundi positus foris spectat. Nec tamen vi-
te presentis egressum nec ingressum future considerat.
Audit nuncios mortis & credere non vult eis. Ca-
sus mortem nunciat latente. infirmitas apparente
senectus presentem. Sed forsitan funiculus triplex
difficile rumpit quo senex ligatur. Dum enim a pueri-
cia in mente senis per cogitationem semita fecerit vo-
luptas. in sermone vanitas in ope pueritas. Quid
aliud agit nisi quod in consuetudine quasi in funem hec-
teria torquent. Est autem laqueus in fune. dulcedo te-
poralis in consuetudine. circumdatio funis impedimenta
sunt carnis. dulcedo ergo decipimur. consuetudo
ligamur. Absolon crinibus inherens quercui duri-
tiam designat cuiuslibet obstinati. Crinibus inherens
inspenderet. quia superfluitatis amore detinetur. Mu-
lus autem cui insederat perierat. quia luxuria & dolus
cui semper studuerat perierat. sed pena peccati reman-
sit. Tribus lanceis. id est auaricia superbia & luxuria cor-
eius perforatur. unde & usque hodie aceruus lapidum
magnus super eum proiecit. quia peccatorum siue suppli-
ciorum multitudine eternum grauatur. qui per obsti-
nationem usque in finem cor impenitens gessit. Sunt
etiam tres species obstinatorum. Prima. si eorum quod ex-
correctione perficiunt. Secunda eorum qui ex admonitione
ne deteriores fiunt. Tercia eorum qui emendationem
permittunt. sed non faciunt. Manasses in carcere
positus cathenis & pedibus strictus. non agno-
uit. quem prius liber cognoscere noluit. Tales sunt
quidam claustrales qui proprium sui iuris sunt puerse
viviunt. dum vero in claustro quasi in carcere tenen-
tur stricti cathenis. obediencie. seimoris. sic quando-
que ut deum quem prius despexerant. correcti diligant
& qui fecerant de libertate seruitutem. faciant de ne-
cessitate virtutem. **XXXVIII.** **De ob-**
stinatione eodem.

Nabal vero designat quosdam doctores qui
ex admonitione subditorum fiunt deteriores
qui pueris dauid cibum negant quia pure
vivere volentibus verbum dei non propinquant. Tonso-
ribus vero suis iuvium pascunt. quia vacantes ocio
adulterium & fabulationes amant. Accusat nabal da-
uid & dicit. Hodie increverunt res. Peruersi siquidem
placati dolent cum vident numerum religiosorum multi-
plicari. Timere cum vident dauid. id est bonos subdi-
tos. ungi in regem. & saul deiici. ne & ipsi priuenter
honoribus. & ne loco eorum restituant aliquis meliores
& iudicat abigail nabal. Boni siquidem subditi pue-
sos magistros de negligentia ammonent. sed ex amo-
nitione deteriores fieri quandoque solent. & emortu-
um fit cor nabal. & factus est quasi lapis cum mor-
te perpetua induratur in peccatis. Pharaon vero qui po-
pulum dei moysi dimittere permisit. nec tamen dimisit
illos designat. qui vite melioris emendationem pro-
mittunt nec culpam dimittunt. nec in spiritu colum-
bino peritorem sed in voce coruina dilatorem que-
runt. quorum terra diuersis plagis affligitur nec emol-
litur. sed ex consuetudine peccandi magis ac magis in-
duratur. Tunc enim dominus aquas in sanguinem ver-
tit. cum de rerum causis aliquis carnaliter sentit. Ter-
ra ranas producit cum in aliquo garziente domi-

natur vana loquacitas. Cinomia siquidem & cinifes
sunt importuni mentis impetus & canini mores.
Mors pecorum mortem designat cogitationum quan-
do rationabili intellectu carent. Sic enim homo operatur
iumentis insipientibus. **Sexta** plaga est cum tu-
ment vesice & corrumperet viscera. Quod fit dum
interiora mentis tument odio & ebullit ira. plaga
vero grandinis in fructibus. iniquitatem mani-
festam designat in opibus. plaga locustae instabili-
tas est anime que ore ledit dum detrahit dat sale.
dum ad carnales se extendit affectus. Plaga tene-
brarum cecitatem designat animarum que palpabiles
esse operantur. dum pueria que mens cogitat ope per-
petrant. Nouissima est mors primogenitorum. dum
enim voluntas & intentio corrumperet. quasi primo-
genita egiptiorum morte percutiunt. His igitur plagis
affligitur obstinatio seculi qui carnalibus delectatur. lo-
quacitate gaudet. importunis & grauis est omnibus
mors pecorum. prius ad vicia. iracundia tumens. ad
iniurias manifestus. ad omnia mobilis. luce veri-
tatis carens. & ideo seipsum palpans. **XXXIX.**

De monacho curiali & caustico.

Quoniam autem dicitur monachus curialis & ex ad-
iuncto designatur aliquis leuitatis. Ordo
claustrum & ordo curie diuersus est. Ibi
sedet in insidiis cum de. in ore. hic audis. non sedet
cum co. va. **Id** dextera tua repleta est muneribus.
Hic lauas inter innocentes manus tuas. Ibi
paupum res violenter auferunt. hic a pauperibus spem
offerunt. Ibi laudatur peccator in de. si. a. hic
autem benedictio iusto. contingere enim quandoque solet.
ut monachi qui curias frequentant causas audiant
iudicia perquirant. amant decreta oculorum. non secreta
misteriorum. Laudari appetunt quia per multis loquuntur.
sed monachus multum loquens multis displicet.
Coniugia copulat illicita. licita quandoque dissoluit
de incertis iudicat. testantur sepius quod ignorare.
Si vero res ad effectum peruenire non valeat. moda-
chus causticus iter patit. ut quod alibi fieri non po-
tuit. rome fiat. Pro principe ergo seculari alium
frigus caloremque libenter patitur. qui per magistrum spi-
rituali multo leuiora forsitan iuitus patere. One-
ratus cartulis auctoritatibus fultus reuertitur. Ponit
diem cause. personas inducit que pate sunt iurare quod
est. & si velis iterum iuret quod non est. Quid er-
go dicam. Nonne magis amas monachus causticus
esse de simul discubentibus cum herode. quam in vincu-
lis & carcere teneri cum iohanne. **XL.** **De**
superbia vestium in monacho.

Hic apostolus. Non in veste preiosa. Qui
mollitiei mulierum preiosiorum vestem negat
putasne monacho preiosiorum habitum coe-
dat. Plus amat sponsus sponse castitatem quam specio-
sam vestem. plus simplicitatem quam totum crinem. Sic
immortalis sponsus plus amat interiorum habitum
quam habitum exteriorum. Molles mollia querunt. elaci-
ciosi. delicati speciosi. Exterior enim superfluitas ani-
mi annunciat vanitatem. sic diuersitas inter indu-
mentum palatii & monasterii. qui enim mollibus in-
duuntur in de. re. f. Sed quid dici debeat de quibus-
dam nostris ordinis canonicis & mens & facies erubescunt.
Lectuli eorum eorumque culcitra fulciunt plumis. lin-
theis & loricibus accurate panantur. quos si forte
videres lectulum sponse que sponsum desiderat
forsitan estimares. non multum differt habitus re-
gularis & secularis. Sed si forte regularis viceas
archidiaconum vel episcopum te vicisse perendas

Si forsitan dices. Delicatis delicata pueniunt. At
em beatus aug. Si eis qui venerunt ex morib? de
licatioribus re. presentimus ut de? delicato qd suf
ficiat ne deficiat. nō quo supbiat. Audi & tu au
gustinū. Nō atigat inquit detestanda puerilitas re.
Mentior si nō vidi quosdā qui erigētes ceruicem
holuerūt sociari eis ad quos foris accedere nō au
debant. Sed egressi de paupe ecclesia circūserunt
ditiores ut ibidē reciperētur. Et qui semp ueteres
aut viles pānos habere p̄sueuerāt. nunc semp nō
uos aut p̄ciosos habere p̄tendunt. & qui ante con
uersionem lectulū p̄prium nūq̄ habebāt nunc si
forte voluntas eis fuerit eundi alicubi ornamēta
lectuli secum portāt. Timeo aut ne in huiusmodi
lectulis videant somnia vanitatis. ne in eis patia
tur animus illusionē carnis. & anima spoliata vir
tutibus eneruiter delectet. In lectulo iacob ad ca
put ponit lapis nō pluma lenitatis. Inter illos eti
am qui tunicis induunt. voluptas pedē posuit. nō
q̄ camisijs induant sed quodā delicato pāno qui
vulgo saya vocat. In ostensione igit lance vestis a
spicitatem puerisatōnis ostendūt. sed in delectatō
ne delicati pāni sua uicitatis mollicie querunt. Vidi
& ego nisi fallor monachum camisia vestitū iocan
tē & dicentē. Carior est stamīna q̄ camisia. eratq̄
sanus & peculans & pingui residēs equo. abūdās
rebus & curias frequētans. qui tamen ante puer
sionis habitū pedes ire p̄sueuerat. nec semp lineis
induebatur. **EXLI De cibo exquisito**

Quā autē legas deliquisse ionathā in gustu
mell. esau in edulio lentis. sodomitas in
saturitate panis. putasne sine piculo esse
tot carniū ferculis. tot pisciū generib?. tot fri
xurarū diuersitatib? delectari. Nōne sic differt
palatiū a refectorio sicut egiptus a deserto. Si igit
tur in deserto sumus mirandū non est si ollas car
niū suspiramus. isti aut quare suspirāt q̄ ollas
carniū semp habent. Adhuc inquit esee eorum
erant in ore iporum re. Esca em ventri & v. e. re
Occidit em pingues eorū quorum deus venter est
Deo siquidem ventri templum est coquina. altare
mensa. ministri coci. Immolare pecudes. pate car
nes. fumus incensoz odor saporū. Hec in hierusalē
non astruunt sed babilonie. quia quorū deus vent
est & gloria eorū in cōfusione. Ipe est em princeps
cotoz qui muros hierusalē destruxit & fecit vasa
templi vasa palatiū. & vasa etiā mense diuine fecit
vasa coquime. Qui nutriebant inquit in croceis re
Crocus i oriente nascit colorat & saporat. In cro
cis ergo nutriunt qui in imitō puerisatōnis sue inte
rius sapore virtutum reficiunt. exterius vero boi
opis exemplo colorant. sed hi amplexant stercora
dum post sobrietatis & continētie vitam reuocat
eos ventris cura. Et fit quādoq̄ ut qui in sua do
mo ante puerisatōnem sobrie vixerāt. postmodū in
monasterio gulosi fiant. Placet venter deus deoz
diuersoz hostijs ferculoz. inclinat autē rumorib?
excitat saporū generibus demulcet cōfabulatōne
non in oratōne. ocio gaudet somnolētia delectat.
p̄ similitudinē ergo deo venter assimilāt. dū ei to
ta deuotōne p̄ omnia seruit. Habetq̄ monachos.
canonicos. cōuersos. qui obnixius seruiūt. eos. f.
qui sub ocio in ecclesia dei remisse viuūt. qui non
querunt secretas oratōnes. sed fabulosas ocioz
p̄cessiones. Inter quos non audiunt singultus &
suspiria p̄puncte mentis. sed risus & cachinnatio
nes & ructat? ingurgitatis ventris. Miserabilior

inter alias hec abusus ut delicatius in ecclesia q̄ in
domo xp̄ia vixisse p̄uicaris. & dicae de te. Paue
sterilem que non parit re. **EXLII De**
rumoribus in clauistro.

Affluentiam ciboꝝ comitari solet iundatō
verboꝝ. saturitatē veneris sequit leuitas
opis & vanitas mentis. Sed inquit po
pulus māducare & bibere. & s. l. Ludere dicit nō
legere. Sunt em quidā post diuersa fercula delica
ti cibi. qui cum in clauistro sedeant non lectōni &
silentio sed rumoribus & curiositati vacāt. q̄ locū
& tempus loquēdi & tacēdi nūq̄ & nūq̄ suāt
sed instabiles & ociosi nunc hos nunc illos ad col
loquium vocāt. Pone inquit custodiā ori meo re.
hostium dixit non murum. E. em murus ponere
loquendi licentia omnino negari videt. s. hostiū
ponit quod tpe & loco claudet & apitur. Est tps
& locus tacendi & loquēdi. Apitur itaq̄ hostium
in clauistro hora p̄stituta lectōni. in capitulo cōfē
sioni. in ecclesia oratōni. Claudet iterum i clauistro
p̄fabulatōni. in capitulo excusatōni. in ecclesia va
ne modulātōni. Hoc hostium claudet sepe fratrē
nouiter cōuersis. tepidis & pueris. apit tñ eis
quādoq̄ p̄pter necessitatē corpis vel ad doctrinā
ordimis seu ad edificatōem mentis. Potest hoc ho
stium appellari licetia loquēdi. p̄ hoc sepe itroeūt
qui hostium mētis frāgunt. Fascinatō etem nuga
re. Cauendum tamen est ne hoc hostiū pateat ven
to venienti a regione deserti. ne domus quattuor
angulis p̄cussa subuertat. & filij iob opp̄si moriā
tur. Deserti regio est demonū seu pueroz fratru
a deo derelicta multitudo. a quibus vent? veniēs
id est. grauis temptatō irruit que a tranquillitate
p̄scentiā subuertit. Domus vero mentis que quat
tuor angulis. i. prudētia t̄pantia fortitudie & iu
sticia solidata est. p̄citatur quādoq̄ vento tempra
tōnis seu turbine ventoz quassata turbat. Septē
filij. vij. sunt virtutes animi. qui moriunt quādo
a suis p̄tarijs ferunt. Obruit em sapientia p̄ stul
ticiā. intellectus p̄ ebrietatē. p̄siliū p̄ p̄cipita
tōem. fortitudo p̄ timorem. scientia p̄ ignorantia
pietas p̄ duriciā. timor dei p̄ supbiā. sed ab hac rui
na puer euadit qui beato iob nūciat. i. discretō mē
tis que cum animo agit. ut quod p̄dere cepit. p̄
tendo conseruet. Hi sunt rumores claustraliū. ad
quos non p̄tinet bella principū seculariū s. pugne
temptatōnū. Delectare ergo karissime his rumo
ribus non exterioribus. Gaudet multi claustraliū
cum de regibus fabulant. dum casus militum nar
rant. dum p̄ illis loquunt a quibus ipi non agno
scuntur. multoz p̄tes defūdunt. p̄ multis irascun
tur. p̄ multis litigāt. ignorāt tñ quod negant aut
affirmāt. Si aut de regibus sermo est docet lectō
claustri regum certamia. casus & euentus belloz
quomō moriāt saul. & quis eius mortem nunciaue
rit dauid. Audire forsitan vel rumores pacis non
belli. p̄cordie nō discordie. Regina sabba nouit ru
mores huiusmodi. que audita fama salomonis re.

EXLIII De lite in capitulo.

Affirmitate mortaliū omnipotēs pat be
nigne p̄uidens in ecclesijs instituit tria. f.
medicos. loca. & remedia. Medici sunt
plati. loca capitula. modi penitētie remedia. Atē
de igit in samaritano platum. in stabulo capitulū.
in infusione vini & olei fomentum cōsolatōnis &
aspicitatē correctōis. Hec ē etiā piscia op̄ p̄ctōnis i
qua sanatus ē infirm? p̄ p̄motōez vere p̄fessionis

nec tamen sanabat nisi vnus. Nisi enim esset vnitas de est sanitas. Qui igitur amat litem destruunt vnitate. Intolerabilis igitur hec est abusio vt ibi litiges vbi teipsum accusare debes. vt ibi augeat culpa vbi deleri potest vt ibi ostendas christi vicarium vbi ostendis christum. Sed forsitan dicet aliquis. Religiosum possum pati magistrum. sed cum negligentia prelatorum considero. obedire stemno. cum video fratres meos deteriores accusaciones eorum pati nolo. Cum dicis fratres te ipso deteriores. deterior factus es. Quare stemnis magistrum. an nescis christum coram pilato iudicatum. Tulit crucem pro peccatis tuis. non pro suis. & tu virgam renuis. Flagellari non erubuit coram populo & tu de dignariis spoliari coram magistro. Accusare & tacet. accusari & tu litigas. Si hoc preueras in spiritu peccas. Igitur in loco remissionis inducis litem contradicitoris. Hic est locus pro ceteris dyabolo odiosus. hic amittit quos alias acquisiuit. Hic est enim locus spiritui sancto consecratus. officina spiritus sancti in qua filii dei congregantur vt ei reconciliantur. Noli esse frater quasi sathan inter filios dei. Sathan est qui magistro contradicit & fratribus aduersatur. De eo queritur vnde veniat. quoniam non est stabilis. sed semper instabilitate vagus amat. Hoc enim solent prelati si fratres facere. officinas. pentum domos. vicinas ecclesias vagando circuire. bene viuuntibus intus & exterius molesti fiunt. scito tamen quod quidquid intus & exterius delinquit. in capitulo per confessionem relaxat.

XLIII. Adhuc de eodem.

Noli queso esse in capitulo sicut sathan in celo vel sicut adam in paradiso. iudas cum christo. Vnus enim despat. alter excusat. tertius se exultat. An nescis. sathan expulsus a capitulo celi. ad a capitulo paradisi. iuda in capitulo christi. In primo culpa subiecit. in secundo inobedientie. in tercio auaricie. Lucifer non attendens dignitatem creaturis casurus sedem quesivit elationis. Sic quidam claustraliu dum generis nobilitate prominent. dum literarum scientia pollent. dum propria virtute ad laborandum preuallent. dum vocis modulatione placeant. diu in qualibet artium ceteros fratres precellunt. elationis sedem petunt & qui ex dono tanti muneris humiliores esse deberent contra debiliores & illiteratos superbi tument. Quidam ex data potestate superbiunt. & licet eis alij obediunt. ipsi tamen obedire prelati nolunt. Vnde autem precessit deiectionis in dignitate vnde malum in angelo cum nec precessisset nec tunc esset. Altioris est hoc operis & subtilioris. Scio enim quod si veniret sathan ad capitulum confessionis. impetrare posset indulgentiam remissionis. Sed ne desparz homo cum audiret angelus tante dignitatis recedisse. hominem tante potestatis peccasse. discipulum tante familiaritatis apostatasse. ostendit nobis deus exemplum quorundam qui peccauerunt nec desparuerunt. sed amici dei facti sunt. An ignoras petri negationem thome dubitationem. Nonne & post culpam dilexit mariam. Amat christus conscientium humilitatem. non superbiorum obstinationem. qui declinat cor. s. in terram. Solent & quandoque ex nimia simplicitate prelatorum vel ex puerilitate subditorum in capitulo lites multiplicari. quia vbi deest seueritas discipline oriuntur rixae. loquuntur de exterioribus negociis in domino confessionis. Adducunt oues & boues in capitulo vt vbi debet haberi sermo de animabus. habeat cura de bobus. Comouent inter huiusmodi verba simplices fratres. turbant discreti. habent iracundi locum. pueri tempore loquendi. pueri marcham respondere.

det maria. quia non est qui respondeat pro ea. Vbi enim nimia simplicitas prelatorum non seruat pacem claustraliu vel non increpat culpas ministrantium. ibi nec martha confestim. nec marie silentium custoditur. Pulcer ordo recte viuendum vt in capitulo turbato fratri non respondeat nisi qui scit & quod debeat & quod deceat. In his tribus personis designari potest forma perfecte religionis. In martha ministrantium. in maria claustralium. in christo prelatorum. In capitulo itaque in quo discreti preuallent auctoritas prelati. Nemo nisi iussus loquitur. nisi vel preclamet aliquem vel de ordine querat. vel culpam suam humiliter ostendat. In his siquidem seruandis summus est medicus & perfecta medicina seuerus magister non crudelis & rationalis disciplina.

XLV.

De dissolutione in choro.

Eccllesia cum ad opus dei ventum fuerit humilitatis honestas diligentius obsecratur ne qui in ecclesia ante aspectum dei conuenimus ibidem deteriores simus. Sunt enim quidam qui mente vagi. attoniti oculis habitu dissoluti. plana pietum perspicientes plustrant. aliud cantant aliud cogitant. in choro sunt corpe. sed in foro mente. Sunt etiam alij voce dissoluti. qui vocis sue modulatione gloriantur. nec tantum gaudet de dono gratie sed alios spiritum tumentes elatione. Aliud cantant quam libri habeant. fortassis vt placeant populo magis quam deo. Qui sic cantant non cantant in choro cum maria sorore moysi. sed in palatio cum herodia de vt placeant discumbentibus & herodi. Delectatur enim altitudine vocis. Nemo tamen altius cantat eo quem dominus audire consuevit de monte sancto suo. Nemo dulcius quam cui inclinat dominus aurem suam. Voce mea inquit ad dominum clamauit. Esto michi in valle humilitatis. vt in monte sancto audiri merearis. Si sic cantas vt ab alijs laudem queras. vocem tuam vendis. & facis eam non tuam sed suam. Caue ne monasterium vertas in theatrum. habes in potestate tua vocem tuam. habeto & animum. frangis vocem frange & voluntatem. seruas personam vocum. serua & concordiam morum. vt per exemplum concordies primo per voluntatem deo. per obedientiam magistro. hec est concordia morum. Sunt etiam tres species sonorum que fiunt pulsu flatu & cantu. Ad citharam pertinet pulsus. ad organum flatus. ad vocem cantus. Assignatur hec consonantia sonorum concordie morum. si referat ad pulsus cithare manuum operatio. ad flatum organi mentis deuotio. ad cantum vocis sermonis exhortatio. Percute igitur cor per cithare manu bone operationis. vt concordies primo per exemplum moralitatis carnis. Imple organum cor per flatum. id est spiritu sancte inspirationis. vt reddas deo dulcem sonum pie deuotionis. Noli cantare cum lucifero in celo. seu cum primo homine in paradiso. sed in templo cum christo. Cantus dyaboli cupiditas primi hominis voluptas. secundi caritas. In cantu dyaboli sunt tres false voces. & in cantu primi hominis tres dissone & discordes. In cantu etenim dyaboli prima vox est elationis. secunda suggestionis. tertia despatonis. Similiter & in cantu primi hominis prima vox est delectatio. secunda consensus. etiam excusatio. Ex his sex vocibus constat discordie cantus. Musica dyaboli ab altiori voce cantari cepit. Inchoauit enim in celo antiphonam elationis dicens. Ponam sedem meam ad aquilones etc. Altius igitur inchoauit quam debuit si enim non excederet regulam subiectionis cantaret cum alijs angelis cantricum perperue felicitatis.

Descendens vero de celo inchoauit antiphonam
suggestionis in paradiso. de patonis in inferno. Dif
fert itaqz musica xpi a musica diaboli. illa eni inci
pit a voce sublimiori. hec aut ab humiliori. Disce
inquit a me. In musica siquidem xpi sex sunt vo
ces inter se consone & cōcordes. Prima cōcordie
vox est humilitas cordis. scda mortificatio carnis
tercia spasio. quarta d'olacō. quinta oratio. vi. de
uocō. Nota ergo cōcordia mox int' descensū et ascē
sus virtutum. In his sex vocibus cantat canticū
nouum. canticum caritatis. in his audiet iubilū vni
tatis. s'onom. melos deuotionis. dulcedo p'templa
tōnis. **XLVI.** De irreuerentia circa
altare.

Ultimum d. xij. abusionibz claustrī dictu
rus accedo. qui me solum inter ceteros i
hac pte negligētiore repio. qui licet ab
suis manibus. lota facie albis vestibus induit ac
cedā ad altare. tamen pueri? ope ore polluit. im
mundus corde xpi corpus meis non p'timesco ma
nibus tractare. accedo elatus ad humilē irat? ad
mitem. crudelis ad misericordē. & tamen patitur
humilis elatum. mitis iratum. crudelē misericors.
Accedo seruus ad dominū non amore sed timore
non deuotione sed usu. Accedo ad dominū cui? p
culsi seruū. Ad patē accedo cuius occidi filiū. p
culsi verbo. occidi exēplo. nec tamē p'timesco do
minū. nec reuereor patē manēs in turba fratrum
turbās aliquos. & ab aliquo turbat? quā doqz ac
cedo ad pacificum. talis ad osculū pacis. qui p'it?
recōciliatus accedere debuissē ad osculū turbati
fratris. Bonum est cū simeone saluatore puerū por
tare in manibus. & fructū salutis habere in opibz.
Qui enī portat puerū in manibus. i. puritatē i opī
bus cum orat exaudiet. ut in pace dimittat. Cū of
ferbant in templo pueri offerri solebāt in hac pu
rificatione agnus. turtures aut columbe. Ego autē
quid offerā cum nullū istoz habere queā. Offeraz
ne porcum de his quos tādū pau. offerā ne meru
lam beati benedicti que toties & tam ipoztune mi
bi volitās occurrit. Offerā strutōem quā nueriū
post auersionē. Offerā fortassis porcū immūdicie
p'agno innocētie. merulā voluptatis p' turture ca
stitatis. strutōem simulatōnis. p' columba simplici
tatis. Quid est enī strutō in deserto nisi simulatō i
cōuerso. Adhuc mecum habeo filiquas porcorum
quia in ore meo resonāt seculares fabule. cibis spi
rituū immundoz. secularia narzo. stultos agrego
& sicut porci filiquas. sequuntē imūdi nugas. Heu
q' sepe occurrit michi merula temptatōnis. & tā
tardus curro ad vepres & viticas correctōnis.
Porro plumā strutōnis in habitu religionis. ut nō
placeā moribus sed vestibus. Quasi enī strutō vo
latum simulo. sed tamē pedibus terzā tāgo. Voli
to habitu. tāgo affectu. Pēna inquit strutōnis si
milis est pēne hericij. Et veniunt ad vos in veste
mentis ouiu rē. Exterius enī p'tegoz vellere. intus
autem seuio cupiditate. **XLVII.** Adhuc
de eodem.

Quam domīno assisto ad altare extēs ma
nibus quasi cruci affixus. crucē simulans
& tamē non portās. cuius crucē forsitā
latronis. sed vīnā illius cui dictū est. hodie mecū
eris in paradiso. Tres sunt siquidē cruces. prima la
tronis despantis. scda vero orantis. tertia xpi. Pū
mus meruit crucem sed non p'suit sibi ad salutē
scdus vero meruit. portauit tamē eam & illi p'suit

Tercius nō meruit. portant tamē sed nobis p'suit.
Hi in quoz manibus labor est assiduus. oratō in lī
gua. puritas in mente. portātes aliena peccata q'si
sua. Hi sunt qui portāt crucē nō p' suis sed p' pec
catis alienis. Prima igit' crux dyaboli. scda cuiusli
bet iusti. tertia vero xpi. Prima malicie. scda peni
tētie ticia iusticie. In vnaqz sūt q'tuor dimēiones.
In cruce etem dyaboli ē altitudo. qua extollit sup
omne quod colit. p'fundū despatō. de qua pecca
tor tādē in p'fundū venerit & latitudo in carnali
bus qui latā & spaciōsam viā sequunt. longitudo
vero p'tinacia. In cruce vero iusti. p'fundū est hu
militatis. longitudo assiduitatis laboris. altitudo
p'templatōnis. latitudo oratōnis que non tātū cō
plectit amicu sed etiā inimicu. Crux autē xpi habz
p'fundum timoris. altitudinē spci. latitudinē cari
tatis. longitudinē p'seueratiē. primā timeo. scdam
quero. tertiā desidō. In prima pena tantū. in secū
da pena cum venia. in tertia gloria. Oportet ergo
p'cedere sacrificiū humilitatis in mente afflictōis
in carne ut habeat deuotō in dominici corpis cōse
cratōe. Cū offert abzbaā sacrificiū domīo aues in
diuise remanēt. quia spūales semp vnitatis vincu
lum tenent. Sup corpora vero diuisa volucres d. si
scendant. quia in diuisione carnaliū demones d. si
derij sui partu m querūt. Ego autē non tm grauo
accessu volucrū. sed etiā inquietoz importunitate
muscaram. In illis timeo rapinā. in his maculam.
Tres sunt aut musce egipti. musca vanitatis. mu
sca curiositatis. musca voluptatis. Musca vanita
tis inquietat & maculat sacrificiū humilitatis cor
dis. musca curiositatis sacrificiū oratōnis. Musca
voluptatis sacrificiū mortificate carnis.

XLVIII. Iterum de eodē.
Accedo igit' ad altare vanus. curiosus. vo
luptati subditus. Sunt & multi alij in se
culo qui non tātum vani curiosi & volu
ptuosi. sed et ā cum ambitōne non cum deuotione
accedūt ad mensam xpi. qui etiā non accederēt. ni
si se aliquid recepturos sparet. Accessit ad hiesuz
petrus accessit & iudas. accesserūt discipuli acces
serunt & milites crucifigētes. accedunt & quoti
die ad corp? xpi religiosi. accedunt & pueri sacer
dotes qui ea que offerunt ad mensam xpi offerūt
in mensa dyaboli. ipa est alea faci. in illa deū inuo
cant. in ista piurāt. Non enī oratōni vacāt. sed lusi
bus exultāt. Legem dei nec sciunt nec discunt. va
cantes ocio. p'mellatōnibz & ebrietatibz student.
terrenis inbiāt. terrena sapiūt. assidui in plateis i
ecclesia rari. tardi ad inuestigandā culpā peccatozif
pati ad inquirēda vestigia leporis. velociores ad
cōgregādos canes. q' ad ouocādos pauperes. Li
bētius porrigunt panem cani q' pauperi. Plures
seruiunt eis ad mensam. ad missam nullus. Famu
los aut famulas habere secum volunt. sed clericos
habere nō possunt. quia nolūt. Hi sunt quoz tha
lamus ornatioz est ecclesia sua. mensa patioz. alta
ri. ciphus calice p'ciosior. e. ius carioz missali. cap
pa casula p'erior. camisia delicatior alba. Ecce quō
obscuratum est aurum fuligine peccatoz. mutat?
est color optimus decoris & sanctitatis i feditate
vicioz. Lapides sanctuarij disp'si sunt in capite
omnium platearū. quia dum p' vitā mūdā & ora
tōnem intus esse p' cōtemplatōem dei semp debue
rant. p' vitam rephā foris passim vacāt. Ecce tam
pene nulla est secularis vite actō quā sacerdotes
xpi nō admittunt. Nulla mundi negocia in quibus

ministri altaris se non occupent. nullū rex ip̄bitas
qua monachicus ordo. se non implicet. Pene nlla
illecebris vite blandicies. qua se castitas sanctio-
nialiū non imaculet. Sanctuarij ergo lapides di-
sp̄si sunt in plateis cum religiosi quiq; lata mundi
it̄mera sectant. & non solum in plateis sed i capi-
te omnium platearū disp̄gunt. quia & vacet p̄ mi-
nisterium opis. & honorari volunt de ymagie san-
ctitatis. Igit̄ plati subditos diligēter custodiant.
subditi platis benigne obediāt. deuoti sint senes.
laboriosi iuuenes. sit honestas in habitu. mediocri-
tas in victu. in claustrō assidui. ad curiam rari. ut
non sint curiales sed claustrales. sint intenti p̄ sal-
mis non causis. in claustrō non sit rumor s; lectio
in capitulo non lites sed p̄fessio. Sic in choro seue-
ra simplicitas. circa altare reuerēcie honestas. Ex
his obseruatiōe mādatis p̄det summa toti? religio-
nis. **CLIX.** De claustrō anime & eius late-
ribus. Ex libro tercio.

A Nime claustrū p̄templatō dicit̄. In cui?
sinu dum se recipit animus sola celestia
meditat̄. sepat̄ a terrenis. a turba cogita-
tionum. dulces carnis refugit affectus. vagos sē
suum motus restringit. in domino delectat̄. legit̄
in libro vite. p̄ silentiō pacem tene. In choro virtu-
tū seruat p̄cordiāq; morū. Huius claustrī ambitus
virtutū columnis decorat̄. sustentat̄ patientie basi-
bus. ad regulam iusticie quadat̄. virtutū coadiu-
centibus officinis munit̄. Muro boni opis claustrī
septa forinsecus ambiunt̄. que clauso silēti j hostio
rage mentis gressus cohibēt. ab hoc em̄ claustrō
egressa est dīna. In quattuor virtutib? animi qua-
dratura est claustrī. que sunt p̄emptus sui. & con-
tempnus mundi. amor p̄ximi & amor dei. Ex his
vnū vertit̄ ad occidentē. aliud ad septentrionē.
terciū ad orientem. quartū ad meridiē. Non ē igit̄
quo diuertat animus inter hec quattuor virtutū
munimina p̄stitutus. Non em̄ ad carnis volupta-
tem. nō ad mundi vanitatē. non ad odium p̄ximi.
non ad p̄emptū dei. In his quattuor claustrī late-
ribus quattuor ordines columnarū disponuntur.
Ex p̄emptu sui etem̄ duodeci columnarū ordo p̄-
cedit. s. humiliatō cordis & afflictō carnis. s. mo-
humilis. abiectō vestis. cibis tenuis. pond? labo-
ris. amor subiectōnis. p̄emptus honoris. laudem
fugere. alterius p̄siliū suo p̄ferre. subditis obe-
dire. tē se deficere. hec columnę secant̄ quando sic
discretōnis virtutes a vicijis sepanē. **S**culpuntur
quādo ea que mens cogitat manus opant̄. Sic sa-
lomō in templo celaturas p̄m̄ētes fecisse legit̄.
Prominēt celature dum mētis cogitatōes exteri?
apparēt i exemplo & opatōe. sed quō poliunt̄ qñ
tribulatōnis aduersitatē feriunt̄. quod poliē equa-
le efficiē non elatum. leue non aspum. **E**qualitas
mentis lineam seruat religionis. **S**unt em̄ quidam
qui nunc afflictōne carnis macerant̄. nunc ad car-
nis voluptatē reuertunt̄. sepe vigilāt alijs dormi-
entibus. sed sepius dormiūt alijs vigilantib? nūc
humilia. nunc sublimia. nunc blāda. nunc aspa lo-
quunt̄. nunc de fratrib? nunc de p̄ntib? gloriā-
tur. nunc nichil nisi ordinis statuta p̄strepūt. nūc
nil nisi fabulas audire. nunc albas. nūc nigras. nūc
medio colore coleratas delectant̄ habere capas.
nunc vilis placet habitus. nunc mediocris. nunc
supfluus. **N**unc dāt illis olera pastum. aqua potū
nūc vero exquisitis fereulis. nūc diuersis poculis
vtunt̄. nunc la borāt. nūc labor displicet. amant

subesse ut possint p̄esse. **H**ec est inqualitas colum-
narum. hec est aspitas eaz. **P**aulus docet leuitatē
cum dicit. **S**i fieri potest qd ex vobis est rē. **E**qua-
litatē vero vbi ait. **S**cio humiliari & hab. rē. **P**a-
tientie virtus. edificij sp̄ualis sustinet onus. **T**res
in scripturis basium species inueniunt̄. s. enea. ar-
gentea & aurea. fortitudo in ope. claritas in s̄mo-
ne. fulgor in mente. **Q**ui in his tribus patientiam
seruat. quasi basis aurea virtutū structurā firmi-
ter portat. **S**unt & alie tres basium species. s; fra-
giliores. igne em̄ lignea obuziē. lapidea gelu frāgi-
tur. picta vero nichil portat sed ab alio sustentat̄
hec est em̄ patientia ficta. **CL.** De rece-
ptaculo hospitum.

Nec edificij sp̄ualis officinas hospitū
prior dom? occurrit. q̄ p̄grīs patz. mēs
hospitalitatis officio fungit̄ cum deliquē-
tium fratru culpis benigne opat̄. **H**abet hec do-
mus ministros suos qui hospitibus seruiāt. **P**ulsā-
ti em̄ p̄grino caritas apit. ineratē hilaritas reci-
pit. receptum affabilitas d̄tinet. esurientē collatō
pascit. fessio humilitas seruit. hec reuerēci filio pa-
terfamilias exoluit. sic & sp̄ritualiū p̄m pietas.
(q̄ quasi paterno affectu p̄sudet subiectis) delin-
quentē discipulū cum p̄ penitentiā redierit longe
venientē vidz opatiendo. occurrit indulgēdo. am-
plectit̄ familiarē sibi faciēdo. **O**ccidit viciū carnis
mortificatōem p̄dicando. chorū ordiat̄. symphonā
tangit. morū p̄cordiā & vnitatē edocendo. **I**nui-
tat igit̄ pietas despantē. trahit caritas inuitū. mi-
sericordia pacificat p̄dicatō instruit. **M**orū conco-
dia facit amicum p̄ximū humilitas deo. s; dū hec
fiunt. timeo ne frater ille qui foris erat supueniat
& dicat. **P**ater tot annis seruiō tibi rē. **R**euera il-
le dicit̄ extra domū esse p̄passionis qui nescit bene-
ficiam p̄solatōnis. qui tātum nouit increpare non
obsecrare. sic tamen t̄panda est misericordia regen-
tis ne impunita remaneat culpa delinquentis. **S**ed
quādoq; sp̄rituales p̄res quosdā d̄linquentes recipi-
unt. quos fratres despiciūt. domū p̄passionis itra-
re dedignant̄. & sic extra moriunt̄. & qui fratribus
opat̄i debuerāt crudeliores platis fiunt. **Q**uē p̄ditā
x̄ps ad caulas violentie manu nō reduxit. sed hu-
meris p̄p̄is impositā rep̄tauit. sic & angeli sup-
vno peccatore penitentiā agente gaudent. **Q**uid
igit̄ carissimi. concordāt angelus & creator. dum
p̄uertit̄ peccator. & frater fratri designat̄ c̄ opati-
cū pater sp̄ritualis misericorditer n̄ ignoscit filio
delinquenti. **Q**ui iacet non erigit̄. nisi qui iacent ē
erigit inclinet̄. tales quādoq; erigunt̄ p̄ amorem.
quādoq; p̄ timorem. amor erigit. trahit & sustentat.
Timor cogit. erigit. sed cruciat. nec tamen nimis
p̄cat amor. nec nimis terreat timor. sed sic amorē
timor comitē. ut n̄ timor odiū piat. neq; amor
negligentiā patiat̄. **H**inc p̄ beatū iob dicit̄. **C**um
sederem quasi rex rē. **CL.** De capitulo
& labore manuum.

Sicut autē fratru multitudo ut errata cor-
rigat. statutis horis ad capitulū cōfluat
sic etiam mentis ratō cogitatōnes diuer-
sas ad secretum cordis quādoq; duocat ut incorri-
gibiles eiiciat. corripiat iquietas. negligentes emē-
det. instruat simplices. mitiget iracūdas & vo-
luptuosas restringat. pigras excitet. consolat̄ pu-
sillanimes. doceat idiscretas. **I**n hō sp̄rituali capitulo
abbatis locū possidet ratō. p̄sciētia culpas accusat
supbia reatum defendit. innocētia p̄stet. hūilitas

seipsa iudicat. arrogantia vero alios iudicare non
desinit. more puerorum fratrum vicia preceptis tra-
dicunt. more vero simplicium virtutes obediunt. seipsas
enim quibus virtutes inuicem accusant. accusat. misericordia enim iusti-
cia. iusticia vero misericordia. humilitas honestas. honestas
humilitatem. Cum agit misericors remissus. iustus
seuerius. humilis prius. honestus abundantius. Quasi
ad suscipiendam disciplinam denudat. quoniam per passionem
vitiis occultis manifestant. Post capitulum ad labo-
rem manuum fratres egredi solent. sic post quietem
contemplationis egreditur animus ad labores necessita-
tis. Egreditur a contemplatione celestium ad meditationem
scripturarum. & ibi primorum amore tractus &
penarum timore tactus descendit ad suorum memoriam
delictorum. quod dum culpam propriam cognoscit. aliene ci-
tius ignoscit. & ideo descendit ad passionem proxi-
morum. inde vero pergit ad agenda curam eorum.
sicut cum aliquis egreditur de thalomo in domum.
a domo in porticum a porticu in vicum. a vico in agerem.
In contemplatione igitur quies est. in ceteris labor.
In meditatione scripture laboramus. timentes ne
primis iustorum amittamus. in memoria delictorum ne cum
dominatis simus. in passione vero proximi labor est
cordis in agenda cura eorum labor operationis. in oratione
monemur. in alio docemur. in tercio monemur. in
quarto meremur. Monet enim scriptura quid agere
debeamus. Exit etiam animus in ortum ut videat ortum
tolanum christum qui plantat germina virtutum. Exit
& olera rigare. id est fragilitatem carnis lacrimis deplo-
rare. sed sicut sol post pluviam clarior fulget. sic
christus post irrigationem lacrimarum benignior apparet.
Egreditur iterum ad ficulneam ut stercoreis copium
mittat. id est ut memoriam peccati fetentem reddat. In-
trat & in vineam ut circumsodiat eam. ut succidat sar-
menta. id est superfluitatis incrementa. ut quod luxuriat in
palmetibus abundet in fructibus. Egrediamur in
quit in agerem. Egreditur animus a contemplatione ad sui
circumspectionem. a cura sui. ad agenda curam proximi.
ut fiat ager virtutum. qui prius erat veprium & spira-
rum. Comoremur inquit in villis. id est in illis qui sunt
villani. id est rudes & tardi ad precipienda documenta
curie christi. Inordinati enim qui non querunt edificatio-
nem mentis. sed repletum ventris. terrenis inhiant
terrena sapiunt. In his igitur necesse est ut faciamus
moiam et per doctrinam. per disciplinam. Mane surgamus
ad vineas. id est non pigri sed predestinatos exemplo & ope-
ratione.

De refectorio.
Interior homo in refectorio sancte medi-
tationis potat vino operationis. & diu-
forum exemplorum saginat ferculis. In hoc
ergo tres ponuntur mense. tres intellectus. diuine scri-
pture. scilicet historialis mysticus & moralis. In prima ci-
bus est grossior. in secunda subtilior. in tertia dulcior.
Prima pascit miraculis. secunda figuris. tertia verbis.
Res miraculorum corroborat fidem. implet scriptu-
rarum spem. doctrina morum caritatem. Ponuntur itaque
mense ponuntur & panes. Affert enim moyses os populi
apostoli orationem. helias subnervium. Ordeum ve-
tus testamentum. Per os populi designat panis lacrima-
rum. per subnervium designat vita peccatorum. Mini-
stri apponunt diuersa genera vini. stephanus. scilicet vi-
num passum. esaias aqua mixtum. Inebriantur duo
noe & loth. noe requies. loth vero declinatio iter
pretat. Qui querunt requiem carnis inebriantur vino
aqua mixto. qui vero requiem mentis vino passum.
Apponit paulus olera. tres pueri ministrant legumi-
na. paulus infirmis olera proprie fragilitatis. igne co-

cta paupertatis assignat. Tres vero pueri per legumi-
na delicatis dant exemplum seruandae sobrietatis. Se-
quuntur autem tria generalia fercula carni. Abel agnium
Abraham arietem. Iosue vaccam apponit. In agno sim-
plicitas cordis. in ariete fortitudo operis. in vacca
lac predicationis. Non sit autem in nobis simplicitas si-
ne discretionem. sed simus sicut illi qui ut nubes vo-
lant. prudentes sicut serpentes. & simplices sicut colu-
be. Ne sit nubes sine pluuia serpens sine prudentia
columba sine simplicitate. sed careat columba felle.
serpens veneno. nubes siccitate. ut sit simplicitas
iusti sine amaritudine. prudentia sine malignitate.
doctrina sine vanitate. Post carni fercula tres
piscium diuersitates apponunt. scilicet pisces de mari. de
flumine. de stagno. Pisces de mari seculares. de flu-
mine doctores. de stagno claustrales. Tales enim
apponuntur qui squamas & penulas habeant. id est aspi-
tatem recte puerificationis & alas contemplationis. Pi-
scis de mari cornelius fuit. de flumine paulus. de sta-
gno maurus. Apponit igitur petrus ad mensam cor-
nelium. ananias paulum. benedictus maurus. Cum
enim leguntur opera cornelii. puerio pauli. vita mauri
quid aliud agere quam eorum exemplis animus saginat.
Huiusmodi igitur pisces sunt comedendi. id est vita &
moribus imitandi. Imitandus est ergo cornelius fides
& ope secularibus. paulus vita & doctrina docto-
ribus maurus humilitate & obediencia claustrali-
bus. Affert & moyses diuersas ferculorum species. mel
scilicet de petra oleumque de saxo durissimo. Petra erat
christus ante passionem. propter patientie firmitatem. saxum
vero durissimum postea propter immortalitatem. Per
mel ergo designat melliflua doctrina christi. Effusio
olei est remissio peccatorum per gratiam spiritus sancti. Si
habetis igitur apud te vas mundum. accipe mel de petra.
Ait enim. Discite a me quia mitis sum & cetera. Ecce mel
humilitatis. cum dulcedine mansuetudinis sicut mel
concordat in perfectionibus medicine cum omnibus di-
uersitatibus speciebus. sic ex humilitatis dulcedine co-
diuntur omnia genera virtutum. per butyrum vero de ar-
mento signat in patriarchis & prophetis doctrinam
spiritualis pinguedinis. per lac de ouibus innocentiam cor-
dis in simplicibus. Unde & propheta ait. Et pauit
eos in innocentia. id est ad cor pertinet innocentia. ad cor-
pus opum mundicia. hoc lacte debemus pasci. hac
lana vestiri. In adipe vero agnorum & arietum designa-
tur in placis dilectio fratrum. Hi enim dicuntur filii bar-
san. id est filii pinguedinis. in quo demonstrat dulcedo
caritatis. Per hircos cum medulla tritici peniten-
tiam imitantes passionem christi. Sanguis vero vite me-
racillime sanguis est christi. nulla peccatorum fecerunt
batur. Qui igitur usque ad effusionem sanguinis positis
resistit. quoniam per nobis saluator bibit per calicem ca-
licem bibentes reddunt. Unde propheta. Quid re-
tribuiam domino. Sunt & alij cibi egyptij summope
vicandi. quia noxij. alia scilicet cepe & porri. hec filij
israhel in deserto cum ollis carniū suspirabant que
tamen omesta grauer inflant. ventositatem generant
cerebrum turbant. oculos grauāt. lacrimas prouocant.
Egyptie carnes sunt mundane delectationes in quibus
infirmities anime latent. quia postea per effectus
& operationes exteriores apparent. inflant enim elatio.
ventositatem generat verborum inundatio. turbat
cerebrum iracundia. oculos cordis grauāt inertia
ut igitur sanus viuas. noxia deuicias salubria sumas.

De dormitorio.
Dormit mentis tranquillitas anime dormitorij
nuncupari. in qua ponit lectus conscientie.

substernitur fenum carnis. carpit somnus pacis. Quattuor solent inquietare pacis somnū. vixor hostis. seruus. & vicinus. Cum igitur dyabolus eiicit mundus subijcit. caro affligit. proximus diligit. quod aliud agit nisi quod pax ex omni parte stabili. ut sic salomon in circuitu pacem habet. qui non turbat memoria preteritorum delictorum. nec inquietat desiderio futurorum non frangit aduersis. non eleuat prosperis. De falsa pace dicit. Pax pax & non est pax. Dum enim inter seculares pacem querimus. dum discordes ad concordiam reuocamus estimamus quod pacem inter nos habeamus. dum in vestimentis ouium foras eximus. & intus quasi lupi rapaces gregem simpliciū fratrum lacerando dissipamus. pacem simulamus sed non habemus. Cohabitatione siquidem pax vera cognoscitur quod lingua vel habitu exteriori simulatorie loquuntur. Dicunt enim quandoque lingua & habitus. pax pax. si autem querat animus. respondet quod non sit pax. Cum autem habitus cor & lingua concordant pacem seruant. ubi vero lingua dissoluta discursat. pacem soluit. Filij dān prudentes sibi sortem hereditatis designant quosdam de seculo prudentes sibi ad habitandum domū ouersionis. Inueniunt ergo ibi ephoth quandoque. i. habitum ouersionis. & cum eo sculptile pueri operis. & oflatile pfabulationis. Cum enim fieri debet conflatile metalli species circumpositis foliis ponit in igne. sic euenire solet dum similes in aliquo loco oueniunt ociosi fratres. ponunt in medio metallum. i. materiā rumorū. Merē folles emittunt & attrahunt cum rumores audiunt fratres & dicunt. Audite ibi tumultus folliū id est. dissensio impatientiū. amouent cineres. quia cito turbatur leuiores. Crescit flama dum succendit ira. volant scintille. i. verba discordie. sic cum aaron fecisset vitulum oflatilem a filiis israhel petijt in aures. In aures sunt rumores. Ex his igitur procedit vitulū petulantie. qui si procedat aufert nobis rectitudinē vię. Non enim grauitur incedit. sed ludendo discursat. Cum igitur aliqui de seculo ad domum religionis veniunt & hic inueniunt. domū michee se repisse credunt. Micheas interpretatur quis est hic. Dum autem inueniunt ephoth. i. habitum ouersionis. & oflatile. i. verba detractōis. exeunt quandoque & recedunt. & admirantes huiusmodi ouersionē. quis est hic dicit. Multi siquidem istorum societate peiores fiunt. Multi vero ab eis descendentes ad meliora transcendunt. iob in puluere. sanfon in gremio mulieris. petrus in praesentia carceris. paliticius in grabato iacuisse referunt. Dormit in puluere qui gaudet leuitate. p puluerē enim designat leuitas. Per gremiū mulieris voluptas p profundum carceris ignorantia cecitas. p grabatū palitici cōturbatō fratris dissolutio. Excute ergo de puluere. cōsurge de gremio mulieris. solue vincula colli tui. tolle grabatū tuū & ambula.

CLIII. De oratorio & modo orandi. De dormitorio tranquille mentis transire debemus ad oratoriū pie deuotionis. cum igitur oramus assistentes corā summi iudicis maiestatem insinuemus. miseriam. captemus beniuolentiam. postulemus veniam ut respiciat miseriam misericordiam. beniuolentiam diligetiam. veniam gratiam. Ad insinuatōem miserie pertinet memoria opprobrii. ad captatōem beniuolentie memoria liberatōis. ad postulatōem venie memoria iustificatōis. Tria sunt autem quibus opprimimur. videlicet captiuitas carcer & infirmitas. In captiuitate siquidem sunt. locum in egipto sumus. tempus. quod in male viximus.

pondus laboris. quantitas operis. crudelitas exactoris. pertinacia pharaonis. De his vero que ad carcerem pertinent. dicit propheta. sedentes in tenebris. Sedent in tenebris qui morantur in ignorantia proprie fragilitatis. Sedent & in umbra mortis. ipsa est ymago future damnationis. Mendici sumus. quia proximorum res quas habere non possumus. desiderio & affectu animi medicantes occupisimur. In hac autem medicata ferro ligamur. quia duris & opprimentibus culpis aggrauamur. Ad infirmitatem vero pertinent quattuor. de quibus propheta ait. Esuriētes & sitientes. Esuriunt & sitiunt infirmitati propria. abhominant & fastidiunt sanitati ouenientia. esuriunt curiositate. sitiunt voluptate. abominantur & fastidiunt verbum dei. In fame igitur & siti generatur desiderij tormentum. in fastidio nouimus esse defectum. In se ergo per se deficiunt. quia sibi non sufficiunt. Ne igitur in seipsis omnino remanentes deficiant in deum perficiant. De talibus enim dicit. Clamauerunt ad dominum cum tri. Insinuauimus ergo miseriam. captemus amplexus dei beneuolentiam. Ipse est enim de quo dicit. Eduxit eos de tenebris. Laudanda est igitur potentia. annuntianda sunt beneficia liberatōis ut captemus beniuolentiam liberatōis. Ipse enim eduxit nos reduxit. deduxit & induxit. de carcere ad patriam per viam rectam in ciuitate habitatōis. ipse eripuit me de inimicis meis fortissimis. Fortes inimici sunt vitia carnis. fortiores vitia mentis. Fortissimi vero sunt dyaboli. Hi autem qui me oderunt sunt falsi fratres qui michi detrahunt. Ab his eripuit me dominus per patientiam vincendo maliciā. Scriptum est enim. In patientia vestra posui. **CLV.** De reconditione penitentis.

Insinuata est itaque miseria nostra penitentiam meratōem tribulationū. capta etiam beniuolentia per recordatōem beneficiorum postulanda est venia de perpetratōe peccatorum. Vestigiis igitur pedum pie iudicis obuioluit clamabo & dicam. Operi manuum tuarum. Osculabor igitur pedes domini ne moriar per culpā. erigam me ad osculū manuum ut bonis operibus viam innoxiam pedum summi patris & manibus reprobis. extendam me ut osculū oris summi. Osculū oris est reconciliatō generis humani facta per incarnatōem mediatoris. Ad pedes igitur agnoscat miseria. ad manum dat veniam. ad os gratia. Hoc est marie suspiriū. iste est labor marthe ille iohannis amor. hic plozat maria. ibi martha conuerit. illic iohannes quiescit. In his tribus possunt denotari tres animi affectus. scilicet penitentia. querentia gratia. Affectus cognosces per effectus. Maria enim lauat pedes domini. non effundit aquā de vasculo. sed de oculo non panno tergit sed crine. in quibus mundo placuit in his deo seruire. Tria similiter possumus assignare in martha. sollicita est ne quod agit fiat pigre. turbatur ne fiat tepide. querit ut adiuuetur ne fiat tarde. Tales enim debent esse effectus penitentia. Nota iterum in iohanne tria. carnales ut autem nuptias deseruit. supra pectus domini in cena recubuit. pendenti in cruce cum maria matre eius presens affuit. Querit igitur donum gratie per effectum mundi. per exhibitōem penitentia. per assiduitatē frequentia. mundicia siquidem videt deum. presentia tangit. frequentia cognoscit. Confidant in his qui voluptates euaserunt carnis. qui in pectore ecclesie requiescunt. qui dominice passioni quotidie deuoti assunt. Confidat etiam in his sed ante alios iuuenum

intra secceras. qui p omnia placet mudo. & tam
mundum fugientes feruiunt deo. In hac siquidem
etate flauescunt carnes. caro nitescit eburnea oculo
rum gemmis facies rosea decorat. valitudo cor
poris vires subministrat. iuuenilis etas longioris
vite spaciū reppmittit. Tunc em̄ viget ratio. tunc
est risus acutior. auditus p̄mptior. incessusq; re
ctior. vultus iocundior. Qui igit̄ in hac etate se
deo sociat. p̄m̄ium iohannis expectat. Tales offe
runt hostiā viuente immaculatā non autē nō oculo
non pede non cauda carentē. Audiat hoc se
num sera puerio quibus ex defectu senectutis au
res obturant. turbant oculi. & ut cuncta breuē
p̄stringā. ip̄e in se se deficiūt. Hi n̄ offerūt agnū
immaculatū. sed ut ita dicam porcū spurcatū. licet
em̄ porcus in immundicijs. sic senex iacuit i rēijs
& sicut porcus siliquis pascit. sic & senex fabulis
& rumoribus delectat. Simul autē quādoq; & cō
uentū & moriē. & ideo hoc sacrificiū caude caret
officiō. in hoc vite spacō. nisi forte dicas q; habue
rit caudā in capite. i. p̄ncipiū puerionis in fine.
Amant huiusmodi senes heredes quos d̄reliquit
quādoq; carnaliter. insipiente eneruit. Nimis em̄
carnaliter diligunt. quos adhuc spiritaliter cōuer
ti nolunt. Amant insipiente. quoniam hoc qd̄ p̄uise
acquisierunt. pueris relinquit. Eneruiter iterum
illos amat. quoz̄ damna & tribulationes nō equa
litter portat. **CLVI. De lectulo cō
templationis.**

Amauit iohānes dulciter & fortiter. quia
sicut clauus clauo expellit. ita dulcedine
dulcedinē spiritali carnalē expulit. Ama
uit sapienter quia nemo p̄udenti diligit. q; qui
cōsilio sapientie & veritatis seipm̄ omittit. Fortiter
amauit. quia pendente in cruce domino dilecti. cū
dilecto amozari non dubitauit. Habet itaq; mun
dicia dulcedinis affectōem. p̄sentia sapientie discre
tōnem. frequentia patiētie op̄assionē. Caue igit̄ ne
cōsentias carni blādienti. ne credas mudo decipiē
ti. ne cedas dyabolo p̄sequenti. sed oppone vitā xp̄i
falsis p̄missionibus. quia teipm̄ xp̄o credidisti. p̄
pone virtutē p̄secutionibus quia crucē xp̄i nō eru
bisti. Delectare itaq; in pulcritudine mundicie. i.
rectitudine iusticie. in fortitudine patiētie. Hic est
lectus d̄templantiū. hic requiesces. hic dormies. Tria
sunt autē que huius quietis pacē turbāt. p̄anoz
immundicia. i. carnis spurcicia. somnia. i. mūdāna
gaudia. lecti duricia. i. impatiētia. In duro siqui
dem lectulo iaces. dum tribulatiōis asp̄itatē patiē
ter sustinere non vales. Ad abluēdos huiusmodi p̄
nos lectuli maria magdalene p̄buit aquā. eosdem
exterit martha manib; ut siccarent. Accendit io
hannes ignē. Conueniūt ergo hec tria ad faciēduz
mundiciā. vide licet aqua manus & ignis. i. meror
labor & amor. Aqua siquidē abluat fordes. man;
exprimit. ignis desiccet. **CLVII. De
claustrō celesti & eius dispositiōe. Ex libro
quarto.**

In celesti hierusalē claustrū p̄fecte beati
tudinis ponit. qd̄ quattuor generalibus
officiis vndiq; munit. ut oēs. ut abun
des. ut reficiaris. ut quiescere possis. Pax eterna
p̄ similitudinē quasi oratoriū esse dicit̄ esse. quia
qui vincta seu carcerez mundi huius euaserūt ad
illud cōfugiunt. ut saluent. Cellariū vero abundā
tie suauitatis diuine sequit̄ refectoriū satietatis eē
ne sed licet in pace sis. licet abundes diuitijs. licet

fruaris ad libitum possessis. nihil tamē p̄derit. nisi
quiescas in dormitorio trāquille mentis. **N**ota q;
huiusmodi officine non discoopunt ventoz̄ tur
bine. non adnichilant vetustate. sed incolumes &
integre p̄manēt sine fine ut sit pax sine p̄turbatiōe
abundātia sine diminutiōe. satietas sine fastidio.
quies sine tedio. Qui igit̄ ad illud claustrū p̄fecte
beatitudinis puenire d̄siderat necesse est ut adhuc
in domo p̄batiōis manens. ordinē p̄dicti claustrī
diligēter addiscat. **D**omus siquidē p̄batiōis est
vita regularis. In hac domo discimus quid i futu
ra facere debeam; hic p̄bamur. ut ibi recipiamur
in hac em̄ domo habemus xp̄m magistrū nouicōz
claustrū p̄fecte beatitudinis in quadro ponit. ut ex
omni p̄te firmitas equalitatis in ea teneat. ne ele
uetur p̄speris. ne frangat̄ aduersis. ne de p̄teritis
doleat. ne de futuris aliquid finistiū posse p̄tinge
re p̄imescat. In claustrō angeli residēt. ut i eodez
eternae felicitatis ordinē p̄seruent. diuine et le d̄i
sapientie studēt. Nec retrahit eos aliqua necessitas
corpis. nec aliquid impedimentū laboris. viriditas
p̄telli qd̄ est in medio celestis claustrī oculos su
p̄noz̄ ciuium recreat. & eos semp sua nouitate cō
fortat. Nichil em̄ vetustum aut transitoriū erit. s;
semp nouitate sue viriditatis absq; dubio p̄mane
bit. In medio p̄telli ponit lignum vite. ut vita
sit in amenitate. Est em̄ vite lignum sapientia dei
patris. fructus eius salutem p̄seruat & vitāz p̄e
stat. A q̄busdā querit̄. utrū silentiū in celesti clau
stro ad horā vel p̄tinuum teneat. **A**it em̄ iohānes
in apoc̄. Factum est silentiū in celo quasi media
hora. Celus est anima iusti que ad eterna sublimia
p̄ subleuatōem d̄templatiōis surgētēs ab infimis
cogitationū tumultibus p̄mit. & intra se deo qd̄
dam silentiū facit. Sed quia hec quies mētis i hac
vita non potest esse p̄fecta. nequāq; hora integra
factum in celo silentiū dicit̄. sed quasi media plē
seruat. Cum igit̄ homo ad aliud beatū silentiū fu
ture beatitudinis puenit. quid petat vltērius nō
habebit. Tunc em̄ silebit iniquitas. abundabit cari
tas. nec quicq; ibi deficiet. vbi vnusquisq; omnia
habentem in se habet. Tunc em̄ erit deus omnia i
omnibus. nichilq; deesse poterit. quando abbatīs
more dei sapientia omnib; omnia p̄uidebit. ibi n̄
lus in suo ordine deficiet. quoniam in libro diuine sa
piētie in quo scriptus est ordo nature. vnusquisq;
eger. **CLVIII. De richardo p̄sienfi &
scriptis eius.**

Rica idem tempus floruit magister ricar
dus sancti victoris p̄sienfis canonicus.
qui in libris & tractatib; varijs mltā ec
clesie sancte vtilia descripsit. Inter quos eminet d̄
sancta trinitate libri septem. i. quibus iudicō meo
cunctos qui ante ip̄m de hac materia tractat; m̄
tiplices ediderūt p̄babili ratiōnū inductionū siml
& dulcedine quādā ac venustate sermonis excessit
Scriptis nichilomin; idem ricardus de d̄templatiō
ne pulcerimū libz de patriarchis ititulatū. Aliū
quoq; de mistico somnio nabuch. De arboze quo
q; quā idē nabuchodonosor vidit vnū. & alium
de quattuor ventis in mari pugnantes. Alium
de exterminatiōe mali & p̄motiōe boni. Alium
terū de officiō ecclesie. alium de sacrificiō abrahæ.
Scriptis & tractatū gradem de illo verbo eiaie
Omne caput languidum. & alium de illo. In die
illa nutriet homo vaccam boum. Tercū vero con
tra andream & alios in expositiōe sacre scripture

iudicantes sup illo verbo. Ecce virgo concipiet & pariet filium etc. Alii aut ad nouitios de illo vbo psalmi. Afferte domino filij dei. Scripsit etia libz qui dicunt excerptonum in quo breuiter continetur diuino & materia omniu scientiarum ac series historie precedentiu temporum & quedam morales expositio nes sacrarum scripturarum. Et pauca quidem que ex libro de patriarchis excerpti ad utilitate legentium in hoc loco huic opus in hunc modum inserere volui.

LIX. Moralit ei? expositio de vxorib? & filiis iacob. Ricard? i libro de patriarchis

BEniam adolescentulus in mentis excessu. Quis sit beniamin iste multi nouerunt. alij p scientia. alij p experientiam. Qui per doctrinam audiant sapienter. Qui vero p experientiam libenter. qui enim est experientie magisterio semel nosse potuit fidenter loquor. sermo de eo quibus plix? illi satiare non poterit. Omnis spiritui rationali data est gemina quedam via a patre luminis. scilicet ratio qua discernamus. affectio qua diligamus. ratio ad veritatem. affectio ad virtutem. Hec sunt due spiritus rationalis vxores. ex quibus oritur generosa ples & regni celestis heredes. Ex ratione oriuntur filia recta. ex affectu desideria sancta. Est itaqz lya affectio diuina aspiratio inflamata. ad normam iusticie se proponens. Rachel vero ratio diuina reuelatio illuminata. in celestis sapientie contemplationem se extollens. Rachel enim visum principium vel ouis interpretatur. Nam qui de domino in bonitate sentit. illi qui est principium omnium oculo fidei cernit. sed & ut ouis veraciter in simplicitate quiescit. Omnis fere concupiscentia lye abhorrent. quia laboriosa. qui tamen in amplexu Rachel multum suspirant. quia iocunda. Sapientia & multum amare potes & ipsa carere. Iusticia vero perfecte diligere hoc iam est iustum esse & omnino quanto amplius iusticia dilexeris. tanto iustior eris. Habet autem utraqz ancillam suam. scilicet lya zelpha & Rachel bala. i. affectio sensualitatis que illas egredientem precedit & huc illucqz circumducit. Nam quia lya lippa est & paru videt illius manu ductio nem sequi eam non pudet. Ratio vero ymaginatio nem. quia nunquam ad inuisibilem cognitionem assurgit nisi ei ymaginatio rerum visibiliu forma representaret. Sed quoniam ymaginatio queqz visa vel audita ad memoriam reuocat. eadem iterum & iterum replica re non cessat. Et sepe cum nulla ei cordis voluntas assensum prebeat. ipsam tamen more decrepiti senis. vel inueterate anus. quasi narrationem explicat. nullo audiente. merito bala. i. inueterata dicitur que inueteratorum morem imitatur. Zelpha enim interpretatur os hians. Vnum quod sitit est gaudium voluptatis. & quatuorplus bibit tanto amplius sitit. Nam ad satisfactionem sensualitatis appetitum totus mundus non sufficit. Vidimus ergo de abaz obsequio. & de vtriusqz vicio. Est enim bala garzula. zelpha temulenta. Bala nanqz loquacitate. nec ipsa eius domina Rachel comperescere potest. & zelpha sitim domine sue copia tanta omnino extinguere non potest. Itaqz filij iacob ex lya sunt ordinati affectus. Septenaria igitur lye ples septem sunt virtutes. Siquidem nichil aliud est virtus quam animi affectus ordinatus atqz moderatus. Ordinatus quidem ad id ad quod debet. Moderatus vero. i. tantus quantum esse debet. Principales ergo affectus septem sunt. qui ab una animi affectione alternatim surgunt. spes. scilicet & timor. gaudium et dolor. amor odium & pudor. Hi omnes cum ordinati sunt tunc tantum inter filios iacob deputati sunt.

LX. affectionis.

De quattuor filiis lye id est.

Sicut prima virtutum ples est timor. qui scilicet nascitur ex consideratione proprii sceleris & potentie iudicantis. Hic est ruben filius visionis. quodammodo enim cecus est qui peccare non timet. quia futura mala non prouidet. Non erubescit prauitate sua. nec expauescit potestate diuinam. Hic primo filio crescente secundus nascitur. quia timorem magnum necesse est ut dolor sequatur. Quanto enim quis vehementius metuit penam quam meruit. tanto acerbius plagit culpam quam fecit. Et quia cor contritum & humiliatum deus non despicit. Hic filius simeon. i. exaudito dicitur. Oratio enim citius exaudietur que ex corde contrito & humiliato profertur. humiliato scilicet p timorem. contrito p dolore. Sed beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Que autem consolatio penitentium potest esse. nisi una spes venie. Hic est tercius filius qui leui. i. additus vel addito vocatur. quia duobus illis prioribus supradictis. Quanto enim quis frequenter ac vehementius de suo reatu interno dolore afficitur. tanto certior ac securior de indulgentia efficitur. Secundum multitudinem inquit dolorum meorum in cor meum. Et tunc incipit quedam familiaritas inter deum & animam fieri. eo quod hec se sentiat ab illo sepius visitari & dicit. Nunc copulabit michi vir meus. Verum anime sponsum deum. scilicet. tunc nobis veraciter copulamur. cum ei per verum amorem inheremus. ymmo vero tunc sibi nos ille onectit quando nos quibusdam internis meritis ad amorem suum accendit & artius astringit. Itaqz sicut post crescentem timorem necessario subortus est dolor. Sic utiqz post spem natam & quotidie perficientem nascitur amor. Hic est quartus filius scilicet iudas. i. ostens. Illa enim est vera confessio que ex casta dilectione consurgit. Semp inquit laus est in ore meo. Semp quidem laudas si semper amas. nam non amares. si non appbares. Quid est autem appbare nisi laudare. Et etiam ipsa laudatio confessio est. sed hec confessio laudis est. Confessionem quoque criminis indas agnoscit. quia & hec ad honorem dei pertinet. Et qui veraciter diligit libenter facit quicquid honori dei militare cognouerit. Multum enim omnino bonitatem dei non solum largitas sua sed etiam iniquitas nostra. Si enim magnum est nil pro meritis gratis impendere multa. quale quantumue erit tribuere bona pro meritis mala. O qualis pietas quam nulla nostra supare potest impietas. Alia enim sunt que misericorditer ignoscit. alia que affluenter tribuit. Confiteamur ergo illi & mala nostra a nobis esse. ut pie ignoscat. & bona nostra ab ipso esse. ut proficiat & augeat. Hoc iudas incessanter accitat ne ingratus appareat. vel de multa venia. vel de perfecta gratia. Ideoqz recte hic filius iudas vocatur. quia verus amor semp proficit. Ecce primi quattuor filij lye. scilicet. timor pene. dolor penitentie. spes venie. amor iusticie. Et post hoc desinit parere. quia sibi sufficere posse estimat cum se vera bona veraciter amare considerat.

LXI. Rachel. i. ratio primo suscepit filios ex bala id est ymaginatione.

Nato itaqz iuda. i. bonorum inuisibiliu desiderio exurgente atqz feruente. Rachel incipit amore plis estuare. quia incipit velle cognoscere. Vbi enim amor ibi oculus. & libenter aspicimus que multum diligimus. Ergo quatuorplus crescit iudas. i. affectus diligendi. tanto amplius in Rachel feruet desiderium patrie. id est. studium cognoscendi. Sed valde difficile est. immo pene

impossibile mentē carnalē & adhuc in studijs spiritalibus rudē. ad inuisibiliū intelligentiā assurgere. & in eis contemplacōnis oculū figere. Querenti em̄ inuisibilia nihil aliud occurrit. nisi q̄ cogitare cōsuevit sola visibilia. Melius tamen est qualicūq; modo illa cogitare q̄ obliuioni vel negligentie tradere. facit ergo quod potest & intueat ea p̄ ymaginatōem. que necdū videre valet p̄ intelligentie puritatem. sicq; rachel prius habet liberos de ācilā q̄ generet de seip̄a. Suadet em̄ ratō q̄modi? ē se qualicūq; modo vera cogitare bona. & ymaginaria quādā saltem pulcritudinē ac eoz desideriu animū accendere. q̄ in falsis deceptorijs bonis cogitatōem figere. Vide quomō etiā diuine scrip̄e huic speculatōni alludat & humani infirmitati cōdescendat. Res em̄ inuisibiles p̄ rerū inuisibilium formas describūt. & earū memoriā p̄ quarundam p̄cipuibilium speciez p̄clitudinē mētibus nostris imprimūt. Hinc est q̄ nūc terzā lacte & melle manantē p̄mittunt. Nunc flores. nunc odores nominant. nūc p̄ cantus hominū. nūc p̄ cōcentus auiz celestiu gaudioz armoniā designāt. In apoē. enim iohānis celestis hierusalē ornatus p̄ aurum & argentum & gemmas p̄ciosas multipliciter describitur. & scimus quia nichil talium est ibi p̄ speciem ubi tamē totum est p̄ similitudinē. In omnibus his habet bala vnde domine sue seruiat. quoz ei mēoriam p̄ voto representat. Nunq̄ em̄ ymaginatōe rationi vtilior esse poterit. q̄ cum ei in tali obsequio deservit.

CLXII. De duplici ymaginatōe
Sed sciendū q̄ ymaginatō alia bestial' est quādo. s. p̄ ea que paulo ante vidim? & fecimus absq; vlla utilitate & delibera-
 tōne huc illucq; vaga mente discursimus. hoc etiā & bestia facere potest. Alia vero rationalis q̄n scz ex his que p̄ sensum corporeū nouimus. aliq̄ ymaginabiliter fingimus. Verbi gratia auz & domum vidimus. aureā domū nunq̄ vidim? aureaz tamen domū ymaginari possumus si volum? hoc vtiq; bestia facere non potest. soli rationali creatore hoc possibile est. huiusmodi ymaginatōne sepe vtimur. cū que sint future vite bona vel mala diligentiū rimamur. Nunq̄ hic sola mala. nunq̄ hic sola bona sed p̄mixta simul & bona & mala. Item hic sicut nec sola. sic nec summa inuenimus. Ibi vero & summa & imp̄mixta bona vel mala esse non dubitamus. Quoties igit̄ ex multis bonis vel malis que in hac vita sensus corporeus expit. quale. s. vel quātum esse possit illud future vite summum bonum siue malū colligiē. Et ex hoz ymaginatōe quodā futuroz ymago figuraē. Talis vtiq; ymaginatō rationalis esse diuiciē. & ad balā & rachel p̄tinere videt̄. Ad balā p̄tinet inquātū ymaginatō est. ad rachel in quātum rationalis. Talis itaq; p̄fect & ymaginatōnis est p̄ natiuitatē. & ratiois p̄ adoptionem. Ex bala nāq; nascit̄. sed p̄ rachel moderatē. Nemine autē cōturber q̄ & matre & p̄lem ymaginatōem appellem. sed hoc volo esse inter matre & filium quod est inter instrumentū & actū. & sepe instrumentū & eius actōnem vno nomīe appellā? Nam illud q̄ videmus & illud quo videm? vīdū vocam?.

CLXIII. De duob; filiis bale
Rationalis ymaginatō alia est p̄ rationem disposita. alia intelligentie p̄mixta. Illa vtimur quādo scdm visibiliū rerū cognitam specie ad inuisibiliū cognitōem ascendere nitimur. in illa est ymaginatō non sine ratōne. in ista

intelligentia non absq; ymaginatōne. Isti sūt duo filij bale. quoz p̄mogenitus dan dicit̄. posterior neptalim nominat̄. Ad dan itaq; specialiter p̄tiet cōsideratō futuroz maloz. ad neptalī speculatō futuroz bonoz. Dan nichil nouit nisi corpalia. sed ea tamē rimat̄ que longe sunt a sensu corporeo remota. Neptalim p̄ rerū visibiliū formā surgit ad rerū inuisibiliū intelligentiā. Infernalīa em̄ tormēta longe a sensu corporeo remota non dubitamus quia ubi vel qualia sint videre non possum? Sed cum hec quoties volumus p̄ ministeriū dan p̄ oculis corz habemus. Nemo em̄ fidelī cū infernuz flamāq; gehenne. tenebras exteriores in scripturis legit hec figuraliter dicta credit. sed ista veracitē & corporaliter alicubi esse non diffidit. Recte ergo hoz cōsideratōez ad dan specialiter iam p̄tiet diximus. ubi sola ymaginatōe opus habemus. q̄ uis eā in tali negocō non sine ratiois dispositōne tractemus. sed cū terzā lacte & melle manantē celestis iherlēm muros ex lapidib; p̄cios portat ex margaritis. plateas ex auro legerit. Quis sani sensus hoc iuxta literā accipere velit. Vnde statim ad spiritalē intelligentiā recurrit. & quid ibi mysticū cōtinet exquirat. Multa tamē que etiā de tormētis maloz scripta sunt mystice sunt accipiēda. & mltā d̄ future vite bonis q̄uis corpalia describant spūaliter sūt intelligenda. Illa autē p̄sideratō meditantī facilius occurrit. que in sola ymaginatōe consistit. Nā illa que cum intelligentia p̄mixcet quāto subtilior tāto difficilior inueniē. Vnde est q̄ dan p̄or. neptalim vero posterior nascit̄.

CLXIII. De officio dan.

Hoc autem valde notabile est q̄ dan secū dum p̄sentium rez ymaginatōem veraz representat rerū futuroz ymaginatōem fictā. Neptalim vero sepe p̄descripte rei ymaginatōem fictā. surgit ad intelligentiā verā. Non enī licet de futuris bonis p̄ spūalem intelligentiā aliq̄ falsum fingere. q̄uis absq; culpa sit tormēta malorum multo plus aliter q̄ sunt p̄ ymaginatōez cernere. Quis em̄ ea omnino p̄tunt in hac vita cōtemplari sufficit. sed quisq; ea p̄ arbitrio mētis nō qualia sunt. sed qualia fingere nouit figurādo ea describit. Vnde fortassis hic talis filius dan id est iudiciū vocat̄. quia in tali representatōne nō expientie documentū. sed sue discretōis sequit̄ arbitriū. Est tamē huius nominis alia ratō. Sancti etenim viri quotiens se sentiunt turpibus cogitatōib; pulsari. solēt in ip̄o etiā cōtemplatōis aditū futura tormēta ante mentis oculos ponere. & p̄ p̄sideratōem pene vlciscunt̄ & damnat blandimēta culpe. Quia ergo p̄ officiū dan illicitas cogitatōes dep̄hendimus. arguimus. damnam? recte dan. i. iudiciū vocamus. Sed quid hic de turpibus tātum cogitatōibus loquimur. q̄nquidē vanez & inutiles p̄fecti viri non leuiter abominant̄ p̄pter illud. Ve qui cogitatis inutile. & illud spūsanct? discip̄lme effugiet fictum zc. Quid queso fiet de his q̄ sentimus non sine quodā illi cō affectu. quando spūsanctus aufert se ab his q̄ sunt sine intellectu. Multoz em̄ est seip̄os reprehendere de p̄uerso ope uel de p̄aua uoluntate. pauci uero sunt q̄ seip̄os diuiciēt de inordinata cogitatōne. sed q̄ p̄fecti uiri hoc faciūt. iacob p̄cipit dicēs. Dan iudicabit p̄. s. sicut. a. c. f. Si em̄ dan populū suū districtē custodiat. si iudiciū suū diligenter exerceat. fiet ut in ceteris tribub; raro inueniat̄ quod de iure

damnari debeat. Mens etenim que statim in ipsa
suggestione p̄cidit illecebrōsam cogitatōem. non
facile rapit in p̄uā delectatōem. sicut & culpa q̄
phibet ante p̄uū ofensum nunq̄ transiit i actū.
Semp inueniet dan in tribu sua quod examinare d̄
beat. & quod iuste rēphendat. q̄uis in alijs pos-
sit fieri ut aliquādo aliqua eaz sine culpa valeat i
ueniri. Aliaz nāq̄ culpa est in volūtate. hui? autē
ordinatō sepe est in necessitate. nunq̄ em̄ malum
ap̄bo. nunq̄ malo cōsentio. nunq̄ p̄ficō nisi ipse
voluerō. Malum autē p̄ cogitatōem occurrere pos-
test etiā inuito. sed ad dan p̄tinet exurgēs malum
statim in iudicō adducere diligenter discutere. de
p̄hensum damnare. & deceptorā cogitatōnem ex
alia p̄sideratōne p̄cutere. **C. LXV. De**
officō neptalim.

Sed sicut ad officiū dan spectat p̄ rēphē-
natōem pene reprimere exurgētia vicia.
sic ad neptalim p̄tinz p̄sideratōz p̄mio-
rum inflamare desideria bona. Quod duobus mo-
dis facere cōsuevit. vtiē nāq̄ aliquādo translatōe
aliquādo p̄patōne. Compatōne quādo ex p̄sentiu
bonozū multitudīne v̄l magnitudīe. colligit illa fu-
ture vite gaudia. quot vel quāta esse possunt. Vē-
bi gratia inspecta sepe solis claritate p̄siderat quā-
ta futura erit lux illa spiritalis. si tāta tāq̄ mirabi-
lis est lux ista corpalis. Quanta nāq̄ putas erit il-
la que erit nobis cōmunis cum angelis si tanta est
ista quā habemus cōmunē cum bestiis. Qualis erit
lux futura beatorum si talis est p̄sens ista lux mis-
ferozū. Item multiplicatōe bonozū inuisibiliū cō-
ijcit ex mltitudīne bonozū visibiliū. Quot sūt em̄
colores. quot odores. quot saporēs. si tot delicie
corporum. quot erunt delicie spiritūū. Trāslatōe
quādoq̄ rez visibiliū quālibet descriptōem trans-
fert ad rerū inuisibiliū significatōez. Verbi gratia
Audit in scripturis nominari lucē inaccessibilem.
Quērit ergo que sit lux ista incorporea. & iuenit q̄
est ip̄a sapiētia. Sicut em̄ lux illa exterior illuminat
oculos corporū. ita illa oculos cordiū. Liqueat er-
go q̄ recte secundum vtrāq̄ interpretatōem nepta-
lim dicat. quia compatō vel p̄uersio interpretatur.
Solet nāq̄ cognitā quālibet rerū visibiliū naturā
p̄uertere ad sp̄ualem intelligentiā. Huiusmōi ergo
speculatō que p̄ neptalim designat habet aliqd̄ sin-
gulare valdeq̄ notabile. Est em̄ & p̄mp̄tior i me-
ditatōne. affabilior in sermone. Vnde & p̄ iacob di-
cit. Neptalim ceruus emissus. Ceruus p̄pter cur-
rendi facilitatē. emissus p̄pter currēdi audiatem
& recte non aut volārī s̄ ceruo currēti opat̄. Nā-
dum p̄ rerum visibiliū formā rerum inuisibiliū
naturā querit quosdā saltus dare. non aut ad ple-
num volatum p̄ualescere cōsuevit. quia in eo q̄ se
ad summa erigit rerū corpēaz secū trahēs v̄l h̄az
yma omnino nō deserit. Vultis audire eloquia pl̄-
critudinis. qualia neptalim formare cōsuevit. Oscu-
let me inquit osculo oris sui. Fulcite me floribus
stipate me malis. quia amore langueo. Fau? distil-
lans labia tua r̄. Sic nouit neptalim carnalia. cūz
spiritalibz p̄miscere. & p̄ corpalia incorporea d̄scri-
bere. ut vtrāq̄ hominis natura in eius dictis iue-
niat. vnde se mirabiliter reficiat. qui ex incorporea
& corporea natura constat. Illud autē in eius dictis
valde est mirabile dignūq̄ admiratōne q̄ tūc fere
semp delectabilius blandiunt. quādo iuxta litere
sensum nichil sonare vident. Quale est illud. Ca-
pilli tui sicut greca. nasus tuus sicut turris libani

caput tuum sicut car. Sed forte in huiusmodi di-
ctis hoc est quod tam libere p̄lectimur quod ex
iocunda quādā ut ita dicā litere fatuitate ad sp̄i-
talem intelligentiā p̄fugere coartamur. Hec suffi-
ciant de filiis bala. restat nūc de filiis zelphe.

C. LXVI. De duobus filiis zelphe.
Si p̄ zelpā debemus sensualitatē accipe
quā virtutis p̄lem potest ip̄a gignere. n̄
si ut discat in rebus p̄speris t̄paliter vi-
uere. & in aduersis patientiā habere. Isti sunt gad
& aser. rigor abstinentie & rigor patientie. Gad
nascit̄ p̄ior. aser autē posterior. quia p̄ior est ut tē-
pantes simus ad bona p̄p̄ia. postea etiā ut fortel-
simus ad tolerāda mala aliena. Hec est gemia v̄tū-
tum p̄les. quā quidē parit zelpa in dolore. verū
tamen ad magnā beatitudinē domie sue. Hinc est
q̄ nato gad lya exclamat dicēs feliciter. & iterūz
aser nascente hoc p̄ beatitudinē mea. Mea inq̄t nō
sua. Vnde em̄ sensualitas exterius p̄ carnē atterit
inde cordis affectō ad puritatis integritatē repa-
tur. Quāta em̄ putas pax cordis est. nulla huius
mundi oblectamēta p̄cupiscere. nulla eis aduersa
formidare. Quid illi? gaudiū imminuat. qui etiāz
de illata p̄tūmelia vel q̄libet p̄ssura exultat. Duo
em̄ sunt ex quibus cōstat gaudium beatitudinis. ca-
rere. s̄. eo quod nolis. & habere q̄d velis. Felicem
em̄ dicimus qui nil patit̄ quod nolit. & beatū cui
suppetūt que cupit. Isti sunt gad & aser. quozum
p̄ior calcit mundanā gloriā. alter p̄pter deū liben-
ter patit̄ mundi p̄ssuram. P̄ior autē semp est ut
ancilla rachel redigat̄ sub viri potestate q̄ ancilla
ip̄ius lye. si em̄ ymaginatōnis euagatō que sit p̄ in-
uiles cogitatōes p̄ior non reprimūt absq̄ dubio
sensualitatis appetitus imoderatus mīme t̄patur.
Qui igit̄ vult corpaliū voluptatū d̄sideria tem-
pare. p̄ior assuescat carnales delicias nunq̄ v̄l ra-
ro cogitare. p̄fecto quāto talia rari? cogitaueris
tanto rariū. tātoq̄ tepidius ea desiderabis. Patz
nichilomin? q̄ gad & aser nunq̄ adoptinos filios
lya faceret. nisi fororis sue rachel adoptiuā sobolē
assidue cerneret. Quis em̄ vnq̄ affectōni cordis p̄-
suadere posset mundi huius p̄spera cōtemnere et
eius aduersa non formidare. nisi suggerētibz dan
& neptalim future vite tormenta vel p̄mia eterna
frequēter immo pene idēfinēter cogere? asp̄icere
Nunc autē p̄ assiduam cōsideratōnem futuroz ma-
lorum facile ei p̄suadeat̄ p̄tēpus p̄sentium bonoz
& iterūz p̄ iugē p̄emplarōem eterne felicitatis ifla-
mat̄ ad voluntariā tolerantia p̄ssure t̄palis.

**C. LXVII. De officio ruben & man-
dragois eius.**

Amere autē deū p̄pter seipm homines au-
tem p̄pter deum. est rubē nūc incus mo-
rari. nunc foris inueniri. Exit ergo tēpe
messis triticee. quādo ex impio obedientie exercet
se in op̄ibus iusticie. Sed quādo ad p̄fectaz putas
obediētiā p̄ualesceret. nisi cum gad & aser. id est
amor abstinentie & patientie. ad p̄emptū volupta-
tis vel ad tolerantia tribulatōis animasset. Duo
em̄ sunt que solent p̄fectōem obediētie p̄pedire.
id est. ne cogamur vel amata deferere. vel aspera
tolerare. Sed si semel animus amore abstinentie vel
patientie p̄fecte incaluerit. p̄tinus rubē ad omnē
obediētiā absq̄ vlla p̄radictōne se subdit. Qui
em̄ tam aduersa p̄peti. q̄ in p̄speris non delectari
ap̄d semetipm statuit. q̄ difficultas ei? obediētiāz
vltēius minuire poterit. Si enim cura & aspera

queq; p dei amore etiam p memetipm appeto. cur non magis hec ex adiuncta obedientia ad maioris meriti gratia tolero. Recte ergo. post natum gad & aser rubē exire dicit. qd timor dñi ex voluntaria abstinentia & patientia ad omnē obedientia roboratur. Sed quātus qualisq; bone opinionis odor de ipso circūquaq; spgic. qui nulla molestia nullaq; iopia a studio obedientie ppeditur. Hec sunt mādragore quas ruben inuenit. quas ab ipso mater eius lya accipit. quādo oblata laus affectum tēgic. Tempore vero rachel non mādragoras sed mādragorū prem peti. Nam valde est difficile ut animus quāvis renitēs ex oblata laude non hilarescat. Absente ad huc viro vix lya prem pcedit. sed in eius aduentu eius desiderio vberius accensa nil sibi ex eis vltius referuari voluit. Sic mens hominis spiritali dulcedine tangit quidq; prius de humana laude occupat libet obliuiscit. In hunc aut modum mādragore de possessione lye vtiliter rediguntur sub rachel potestate. Nouit em rachel qd lya mādragoris melius uti. Nam quidq; affectio cordis usurpat ad laudem sui. rectius sane ratio retroquet ad gloriā dei. Mādragore nec post natos tot lye. nec post geminos liberos bale. sed post natiuitatē filiorum zelphe statim legunt inuēte. Ad filios nāq; lye voluptates. ad filios bale cogitationes. ad filios zelphe pēnēt actōnes. Et quāvis vera laus sit de recta voluntate. eā tamē non laudamus nisi appareat in ope. **CLXXIII. De quattuor filiis ancillaz & officio eoz.**

Hoc aut de duarū filiis istarū ancillarum retinendum qd ex eoz vigilātia pscientie nostre ciuitas mire custodit. multūq; p regit. Primogenitū nāq; bale eā pponit intrinsecus. Primogenitū em zelphe munit eam extrinsecus. Per dan reprimunt mala intus exurgētia. p gad repellunt mala exterius exurgētia. Ad dan pēnēt disciplina cogitationū. Ad gad aut spectat sensuum. Debet itaq; dan euigilare ad discretōis iudiciū. gad dimicare fortiter p abstinentie exercitiū. Vni est sedare ciuile discordiā. alterius repellere hostilem pugna. hic vigilat cōtra ciuium pēitōem. ille contra hostium incursionē. disciplina em corporis sine disciplina cordis inuēlis est. disciplina vō cogitationū sine disciplina sensuum obseruari nō potest. Vnde satis constat qd sine adiutorio gad. qui conera exteriora euigilat. dan in pponenda ciuium pace intus inaniter laborat. prius itaq; gad se accingit quādo sensuum dissolutōem p disciplinā restringit. Tuncq; forti plio dimicat. quādo desideria carnalia p carnis morte ficationē trucidat. Assistent & eis fratres sui non segnes ad auxilia ferēda. neptalim intus cum dan. aser exterius cū gad. Gad itaq; & aser vigilāt contra hostes. dan & neptalim solliciti sunt circa ciues. Dan terret nimis. neptalim fouet pmissis. Adiuuat & aser exterius fratrē suum. latus vnum ptegit. ille alterū defendit. Gad certat in dextero. aser in sinistro. Quātū putas aser iste abundat in diuitijs spūalium cōsolationum cuius diuitias quilibet aduersitas nō tām minuire qd augere solet. Nam quāto diutius pmitur exterius. tātō delectabilius gloriā interius. Hec sunt ille deliciae quas tātum sitiūt. nō dico pauperes & ignobiles. sed etiā ipi reges & principes. Aser inquit pinguis panis eius & p. d. regibz. Si em gaudiū est in celo sup vno peccatore penitentiam agente. quāta tunc sollemnitas erit sup quoli

bēt iusto p iusticia libet moriēte. Vere aser pni guis panis dicit. Quā putas largus esse potest in necessitates paupum. cui supabundat pare delicias regum. quātum putas mirant. quātū ue gratulatur in eius constātia. quos viuentes adhuc in val le lacrimarū pmit infirmitas sua. si tātum delectatur in eius opibus illi etiā quos iam absorbit felicitas illa eterna. **CLXXIX. De ortu isachar & eius officio.**

Hostibus itaq; fugatis. ciuibzq; pacificatis. nil iā obstat ut arbitror quā illa nostra ciuitas expiat. que sit illa pax dei q exupat omnē sensum. vel qd sit magna multitudo dulcedis quā abscondit deus timētibz se. Est em manna absconditū. & nisi gustati omnino ignotū. Vnde & ei dicit. Intra in gaudiū domini tui. Hic est ille filius lye qui ei quinto loco nascit. Est enī gaudiū (ut supius diximus) vnus de pncipalibz affectibz. Pro tali em pte lya mādragoras pēpfit ut talem filium habere possit. Mens etenim que i lau de hominū delectat quid sit eternū gaudiū expiri non meret. Recte aut post natiuitatē gad & aser lya talē filium genuit. quia nisi p abstinentia & patientia mēs humana ad verum gaudiū nō ptingit. Oportz ergo non solum falsā delectatōem s; etiā vanā pcurbatōem excludere. qui vult d veritate gaudere. Hoz aut vnum abstinendo supam? alterum patiēdo calcam? Hic talis filius isachar dicatur. quod merces interpretat. Quid em aliud tot tātisq; laboribus querimus. huius mercedis toties quasi quāsdā primitias & arā accipimus. quoties ad illud domini nostri gaudiū internū ineamus & aliqua pte gustamus. Hāc aut degustatōez scriptura sancta nūc gustum. nūc ebrietatē vocat. ut qd sit pua vel magna ostendat. pua quidē ad comparatōem future plenitudinis. magna autem in comparatōe cuiuslibet mundane iocunditatis. O dulcedo mirāda modicū quiddā de tāto felicitatis pelago mētibus instillas. mentem tamē quā infūdis plene inebrias. Siue inqt in corpore siue extra corpus nescio deus scit. Quomodo putas inebriatus erat. quō mundus ei in obliuionē venerat. qui se ipm nesciebat. Visitasti inqt terrā & inebriasti eā. Cur non etiā mare. quia mens que p variā desideria fluctuat. qd adhuc seculariū curaz pcella exagitat. illo torrente voluptatis non potat. quanto minus inebriat. Mare em & cetera elementa semp i motu sunt. & sola terra stāte stare cetera nesciūt. Quid ergo p trā nisi fixā cordis stabilitatē debet accipere. Debet ergo fluctuatōem cordis restringere. & ad vnus veri gaudiij desiderij cogitationū affectōumq; mor colligere. qui se cupit illo vere sobrietatis poculo inebriandū fore. Inhabita inquit terrā. & pascaris in diuitijs eius. Hec est illa terra quā iste ysachar vidit & occupauit. Multum sibi subito vluerat. qui se asinū reputabat. Multū occupauit terram quā vidit p qua ad omnē laborez fortis pourauit. Pene aut non plene hanc morientium terrā deseruerat. pene non plene illam viuentium terram apphenderat qui inter terminos habitabat. quia vilissimis. quia paucissimis huius vite bonis ptentus erat. huius terre misere extrema tenebat. quia p frequētes mentis excessus phennis vite bona pguatabat. illi? bte terre iijctā tēgebat. Satagebat istam penitus dferere non poterat. a mbiebat in illā totus intrare nec valebat. Fecit ergo quod potuit inter terminos habitauit. Mansueti

ait hē. ē. & de in ml. pacis. In illa quidē labor non est. sed ad illā sine labore pueniri nō potest. Duo sunt. terra & requies. duo contra duo. Cōtra mīseriā mentis trāquillitas. contra occupācentiā cordis stabilitas. Nullam molestiā sentire est bene requiescere. nullis occupācentie fluctibz agitari est pculdubio iam in terra morari. In terra em̄ tali requies talis. Ve michi misero qui vsqz hodie viuis sup terrā. vagus sequēdo occupācentiā. pfugz de climādo miseriā. semp deest quod occupācentiā ubiqz iuenio quod fugiam. Et pculdubio terra talis non stabilitas cordis sed duricia & insensibilitas ē mētis. Sed spiritus tuus bonus domie deducet me i terram rectā. qualē ysachar vidit & occupauit. eo scz qd esset ibi requies bona & ipa terra optia. Est em̄ fructus terre illius sublimis. mirabilis. singularis. Huius siquidem terre fructibus mens hominis sepius satiata & aliquatenus impinguata. mirādā subito ptra omnia picula fortitudinē accipit & ad omniū viciozū odiū qualescit. **C.LXX.**

De ortu zabulon & eius officio.

Hinc est qd post ysachar zabulon nascitur. qui habitaculū fortitudinis interpretatur. Quid em̄ p zabulon intelligimz nisi odiū viciozū. odium bonum. odium ordinatū. Hunc in nobis affectum ppheta ordinare cupiebat cum dixit. Irascimini & nolite peccare. Quid est enim peccando non irasci. nisi homines vtiliter non ad oculum amādo eoz vicijs indignari. Hunc habere se filium idem ppheta significabat cum dixit. Perfecto odio oderā illos etc. Et alibi omne viam iniquā opio habui. Hic est ille egregius dei miles qui bella domini ppheta non cessat. & quē vltimo vo = cabulo scriptura sacra zelum domini vel zelū rectitudinis appellat. Recte ergo post ysachar qd merces interpretat. Zabulon. id est. habitaculū fortitudinis nascit. qd post degustatā eterne retributionis dulcedinē aimus ptra tēptatōnum argumenta mirabiliter robozat. suazqz subito picula puipe = dens. domini iniurias fortiter vlciscit. Hinc est qd moyses ille mitissimus post. xl. dierū ieiuniū spiritaliū deliciarū refectus satietate mirifica inēatū subito zelum contra fabricatores vel cultores ydoli exarsit. & statim adiunctis sibi qui domini erat p medium castrorū de porta ad portā pcutiēdo trā sicut. & puaricatozū triamilia in mortē psternebat. Iste est zabulon qui irascendo iram dei placare cōsuevit. qui pie sentiēdo dum hominū vicia pcutit eis quasi non pcedo melius pcutit. Absqz dubio nichil sic placet deo nichilqz placat deum quomodo zelus animarū. O qd multi multas ceteraz virtutū ples ex dei gratia mente deceptunt & de se genue = runt. qui hunc filium habere non potuerūt. Quaz multos hodie videmus spiritu paupes. spe gaudentes. caritate feruētes. multū abstinentes. admodū patietes. ad zelum tamē animaz nimis tepidos. multūqz torpētes. Alij quoqz ad custodiā humilitatis delinquētes increpare non psumunt. alij ne caritate fraternā prurbarē videant. peccātes argue re metuūt. sic & alij alijs & alijs adhuc modis qd zelare p domino nolunt virtutis hoc esse fingunt vel virtutē esse credunt. E contra multi qd agunt i spiritu feruoris agere se arbitrant. zelo rectitudinis. & quē veracitē exequunt nō odio hominū exercere se putāt. sed simulāt odio viciozū. Sed seipos queso interrogēt vtrū in veritate diligant. quos quasi instigante zabulon tam acerbē castigāt. forte

adhuc quē sint ille spirituales delicie p expientiam scire nime poterunt. ad quas eos quos arguunt vel flagellant. suis imitare flagellis vel etiā increpatōnibus videri volunt. Iudam & ysachar pzi? qd zabulon lyam pepisse legimus. quoniā mens que caritatis & eterne suauitatis adhuc exps est. rectitudinis normam in suo zelo seruare non potest. Caritas em̄ docet quō tractare oporteat. quos zabulon castigat. spiritualium noticia docet quē sit illa suauitas ad quā inuitant vlt etiam pcellunt qui bus exterior iocunditas interdicat. p qua sepe zabulon vrgente durius arguunt. Iudas itaqz docere debet modum. ysachar autē causam correctōnis vt moderatē iuda fiat in spū leuitatis. & ysachar suggente fiat causa vtilitatis. **C.LXXI.**

Adhuc de officio zabulon id est. veri zelatoris.

Debet autē zabulon non solum delinquētes corrigere. s3 etiam eos tpe tribulatōnis. cōtra psequētes defensare. Alioquin ver? zelus nō est si patior est ad feriendū qd ad ptegendū. Vide ergo quō domus inhabitātes quosqz supius ptegit. & ab omni pte eos cingit. & tamē nisi fortis & firmiter munita sit. habitaculū fortitudinis nō erit. sic pfectus zelus debet infirmiores contra aeream potestatem doctrina & oratōne ptegere & contra mundana picula vnoiqz munire. & in vtroqz non solum infatigabilis sed etiā insupabilis pteuerare. semp esse patior ad mala ferenda qd ad inferenda. & ampli? vtiqz dolet cum cogit eos p culpa pcutere qd cum cogit p eoz defensione pugre. Libenter ergo se occurrētibus piculis obijcit alioquin frustra in litore maris habitat in statōne nā si contra marina mundane pssure discrimina trepidat. nisi tempestatibus diu fatigatos. & tandem ittoribus electos blāde excipiat & benigne foueat. Eidon venatō interpretatur. p quā recte deceptōnum fraudulentia intelligit. Satagit ergo zabulon iste non solū imbecilles quosqz erigere contra furorē psequentiū. sed quoslibet etiā simplices eripe de laqueo venantiū. lingua. s. adulantiū. lingua detrabentiū. seminantū inter fratres discordias. scitantiū rixas. Percutit ergo vsqz ad sidonem quotiēs puenit inidiatorū dolosam machinatōem siue malignozū spiritū. siue pssozū hominū. Figit ergo fortitudinis sue habitaculū e regione maris in cōfinio sidonis. vt hinc vigilet contra seuiciam psequentiū. illinc contra fraudulentia inidiatorū. Cogitet ergo qui potest qualis sit hic filius. & quāta sit eius virtus cuius officio qsqz non solū seipm contra vicia munit. sed etiā alios a peccati laqueis eripe intendit. Ignoro an possit hac gratia interim maiorem aliquā deus homini pferre. qd vt eius ministerio pueri homines in melius mutent. vt de filiis dyaboli filij dei efficiant. O qualis deus. quāta dignitas talem gratiam a deo accipe. Non deuit celestem sponsum sponse sue dote aliam donare qd vt p adoptōnis gratiā possit multos deo filios gignere. & de filiis ire regni celestis heredes ascribere. Merito ergo zabulon nato exclamat lya. Di taut me dominus dote bona. **C.LXXII.**

De ortu dīne.

Sed nū quid post has virtutū soboles saltem dabit cuius sine peccato viuere. vt saltem post viciozū odiū possit sine vicio esse. ym mo eos sepe p quos deus alioz errata corrigere disponit. ex magne pietatis dispensatōe grauius cadere pmittit. vt ex ppria culpa discant

quod misericordes in aliorum correctione esse debeant. Sed quantum putas erubescant cum se in id unde alios corripunt vel forte in aliquod genus lapsos conspiciunt. Hinc est quod post zabulon nascitur domina quod sepe nimium zelum interueniente culpa sequitur verecundia sed ordinata solum peccatum erubescere est ordinata verecundiam habere. Sed quod zabulon mundum gignere meruit frustra dominam se posse gignere credit. Discet prius peccatum odisse & tunc illud incipies veraciter erubescere. ille pudor verus esse cognoscitur quem vicioz odium precedit & comitatur alioquin si in peccato deprehenderis & deprehensus pudore infunderis non te credo erubescere culpam sed infamiam. Habent utique homines pudor si etiam verecundiam sed utinam bonam utinam ordinatam. Nam utique si bonam haberent pueri forsitan non esset peccatum etiam si perfecte erubescerent non tam facile omitteretur. Qualis putas pudor est erubescere paupertate et erubescere humilitate. Illud non pudet eos erubescere ad quod docendum non puduit celestem magistrum de celo descendere. Discite a me inquit quia mitis sum & humilis corde etc. At illi contra magis abominantes quam sectantes humilitatem multo amplius erubescunt habere sordidam vestem quam sordidam mentem. Quam multi hodie sunt quos magis pudor in oratione fecisse barbarismum vera regulam pristiani quam protulisse mendacium contra regulam christi. Sed quid hoc istis loquimur qui in sepe etiam sua criminalia lactant quandoquidem illi etiam qui spirituales videntur hunc pudorem haud facile superant. Sepe in predicationis officio attingit eos superbia unde constat eos contra superbiam subiliter differere & si forte iter loquendum breuiter sillabam producant magis eas fortassis pudor de vicio orationis quam de vicio elationis. Non est credendum hanc esse illam verecundiam quam intelligere debemus per dominam. Ecce de carnalibus omitto cum spiritualibus tantum interim sit mihi sermo. Si cogiteris coram multitudinem nudo corpe transire nunquid posses non erubescere. Cogita ergo si tantum confundaris quando immunda cogitatione in mente sordidaris. Cur te iactes amplius dominam genuisse & ordinata verecundiam habere si minus erubescis pudenda cordis quam corporis si magis vereris vultum hominum quam conspectum angelorum. Sicine magis est erubescendum quod deus fecit bene quam quod tu male fecisti. Diligenter igitur consideranti quam sit rarum vel quam paucorum humanam verecundiam plene vicisse & sola illam que ordinata est possidere. Non erit unde quis ammirari debeat cur tale tam sero plenum pariat. **CLXXIII.** Cur post zabulon orta sit.

Dina iudicium istud interpretatur. Hoc itaque est illud iudicium quo quisque a propria conscientia convenienter puniatur eodem modo & digna confusionis pena mulctatur in quo unus idemque est ille qui iudicat & ille qui indicatur. Idem ipse qui condemnat & qui condemnat. Istud enim demonstratorem signat. Et quid aliud hec adiectio quam animi audientis in admirationem excitat. Vere iudicium mirabile in quo quanto quisque seipsum ardenter diligit tanto in seipsum acius seuit & quo sibi parci vehementius cupit tanto minus ipse sibi parcat quod quo amplius suam confusionem formidat eo acerbius sua queque confusio vexat. Sed si hec inter alias virtutes digne anumeratur cur per femininum & non potius per virilem sexum exprimitur. Sed quis nesciat verecundiam quilibet honesta cordis robur quantum emolliat

& quod sepe fortia opera precipiat dum animus hominis ultra modum confunditur deuitat. Est itaque dina non vir sed femina non filius sed filia. Habz enim (ut ex predictis apparet) zabulon impetus vastos & ingentes gerit animos sed sciunt tam femine quam viri tumentes animos blandius alloqui & iratos dulcius blandiri. Valde ergo opportunum videtur quod post zabulon dina nascitur ut ex sororis leitate frater ferocitas temperet. Multum enim per omnem modum zelantis animi impetum temperat cum in seipso inuenit quis unde erubescat. Sed quia dina nil virile nil magnificum molitur tribum in populo israel facere non meretur. Sed quis pauida sit utpote femina ad opera fortitudinis inuenit tamen pauida & circumspecta ad custodiam honestatis. Et quis nesciat placere per fortitudinem nouit tamen per forme pulcritudinem unde namque est quod verecundos homines fere semper ceteris carius amplectimur nisi quod in eis dum verecundie modestiam modestieque gratiam miramur digne quodammodo pulcritudine allicimur. **CLXXIII.**

De corruptione eiusdem.

Huius rei sicut ille testis sit quia cum tam ardenti amore inhesit ut mallet omnes mares suos absque mora circūcidere quam illam non habere. O quam multi usque hodie sunt qui quod pro deo facere noluerunt sepe pro amore digne efficere non differunt & pudendoz supflua que pro deo amputare debuerant orta confusionis occasione per eundem tando verecundie detrimento amputare non tardant & malunt in amputandis vite sue supfluis circūcisionis molestiam subire quam impudenter videri & si ne verecundia esse. Sicut quippe interpretatur onus vel labor. Videtis quia quidquid agit per leticia vera totum exerceat per leticia vana. Isachar laborat per requiem quam vidit sicut per laudis vanitate quam occupat. Recte tamen non laboriosus sed labor appellatur quia per suum laborem ad veram requiem non producit. Sicut egrediendi digne occurrit opprobriumque et corrumpit. Integritatem ergo quam intus fortassis conseruare potuit egressa amittit. Nam quoniam verecundie venustas ab omnibus fere commendatur laudatur amatur. Dinam egredientem & intima sua deserentem & que eam humiliter assueuerat infirmitatis merito moriam cito obliuiscens subito hominum laudes excipiunt & eam dum fauoribus demulcet corrumpunt. Verumtamen tunc corruptionis sue dāna violentia quadam potius quam voluntate patitur cum blandienti prauae delectationi quantum potest reluctatur. Sed quid eam sua intima deserere & ad exteriora euagari opulit nisi quod sepe dum infirma nostra nimis erubescimus an forte alij easdem infirmitates in se sentiant mirari incipimus & videmus nobis quoddam solatij genus inuenisse si deprehendamur nos in nostra saltē delectatione vel socios habere. In de fit ut incipiamus aliorum studia curiosius querere nunc vultum nunc gestum totiusque corporis habitum frequenter circūspicere eorum occulta & aliorum reatum libenter addiscere. Dum igitur dina in alijs animarum statum ex signis exterioribus deprehendere nititur quid aliud quam sua deserens ad videndas mulieres foras egreditur forisque vagatur. Et cum secum tacita sepe comparat quam multas pulcritudinis sue magnitudine longe antecedit quid mirum si appetit eas vane glorie vehementius pulsat cuius impetum dum resistendo repellere non sufficit quid aliud quam viribus sicut uicta succumbit. **CLXXV.**

De bello fratrum eius contra sicheem.

Quod dñe fratribus merito displicuit . meritoq; eos placare non potuit circūci-
sio que non tam p deo q̄ p dñā . nō tñz
p institutōne diuina q̄ p verecundia humana fa-
cta fuerat . malum tamen in eis fuit iuste seuerita-
tis modum excedere . **Q**uanto sancti? erat viros
q̄uis non tam p deo q̄ p dñā circūcisos ad vez-
dei cultum paulatim pducere q̄ inopinata & repē-
tina morte pcutere . Qui sunt istiusmodi circūcisi
nisi mores non bona intentōne correcti . Nec tamē
in talibus debemus mores honesta destruere sed in-
tentōem mutare . **E**rant ergo utiq; errāt . qui ab-
ijciunt bona opa q̄uis forte inchoata sint intentō-
ne mala . **E**rantium ergo suozū vltiores huiusmodi
quid aliud faciunt q̄ q sup circūcisos cū simeō &
leui irruentes . violenter occidunt . **G**ladius simeo-
nis expbratō . gladius leui exactō est . **S**olet enī
simeon corrupte menti expbrare vehementer malū
quod fecit . leui vero solet exigere violenter bonū
quod fieri oportuit . **H**is stimulis quozūdam mēa
vehementer accēsa sepe incōsolabiliter plāgit ea eti-
am que nullo modo potest euitare . **E**a etiā sepe in-
choare psumit que nullatenus valz psumare . **Q**uid
est enī eos arēptis gladijs dñe amatores interfi-
cere . q̄ expbratōne inuitabiliū . vel exactōne im-
possibiliū eo usq; non solum vires corporis . ve-
rum etiā vigorē mentis attenuare . ut p hūana sal-
tem verecundia non possit se mens a suis excessi-
bus tempore . **V**nde eis recte p iacob dicitur **S**imeō
& leui fratres 2c . **Q**uales bellatores . qui dū for-
titer egisse videri volunt . pacis sue socios tā cru-
deliter q̄ violenter occidunt . **P**er ysachar ergo i-
telligimus gaudium pscientie . p zabulon odiū ma-
licie . p dñam venustatē verecundie . **E**t sunt hi no-
uissimi tresliberorū lye . quos si cū quattuor supe-
rioribus annumeramus . vij . esse inuenimus . **P**rimo
itaq; ordinat timor . deinde dolor . p2 hos spes &
amor . **P**ost hos quattuor ordinant leticia & ira .
Nouissime autē omnium verecundia . **I**taq; nihil ali-
ud est iacob huiusmodi liberos ex lya genuisse . q̄
animū affectōnis sue motus ordinado dignaz vir-
tutum sobolem de seipso pcreasse . **C**.LXXVI .

De ortu ioseph in quo designatur gratia di-
cretionis .

Affectus autē isti tunc veraciter creduntur
boni quādo sunt non solū ordinati s; etiā
moderati . **S**epe nāq; cum discretōis mo-
deramen excedunt . virtutis nomē amittunt . **D**uo
bus autem modis filius equitatis mensurā supgie-
ditur . aut quia circa vnum aliquid nimis extendit
aut quia ad innumera vltetiā inutilia passim dilata-
tur . **C**autē ergo circa omnes debet custodiri . ut nō
solum sint ordinati sed etiā moderati . **T**imor . enī
nimis sepe cadit in despationem . dolor nimis in
amaritudinē . spes immoderata in psumptōez . amor
supflus in adulationē . leticia supvacua in dissolu-
tōnem . ira intempera in furorem . **I**ta virtutes i vi-
cia vertunt si p discretōem non moderant . **H**ic ē
ille ioseph qui sero quidem nascit . sed a patre pl2
ceteris amat . **M**erito ergo illa virtus . singulariter
diligitur sine qua nulla pquerit . nulla cōsummat .
nulla pseruat . sed sero vix talem filium accipe me-
remur . qz ad discretōis pfectōem nō sine magno
usu . non nisi p magna expimenta erudimur . **P**rius
nos oportet in singulis virtutibus exerceri . & qd
in unaquaq; possimus expiri . q̄ possim? de omib;
plenam scientiā pcepe . & de singulis sufficēter iu-

dicare . **M**ulta quidem de discretōne legendo . mi-
ta discimus audiēdo . multa ex imito nobis ratiois
iudicō . **V**erūtamenū nūq̄ de hac ad plenum erudi-
mur sine expientie magisterio . **P**2 omis sequi opor-
tet qui de omnibus iudicare debet . **S**ic dum longo
usu virtutum disciplinā addiscit . quandoq; mens
diu exercitata ad plenam mores discretōem pducit
& quasi de nato ioseph iure letat . **A**ntē hui? nati-
uitatem eius fratres dum adhuc omnia sine discre-
tōne agunt . quāto vltra vires suas multa psumunt
tanto sepe deterius atq; deformius ruunt . **V**n est
sicut iam diximus q̄ post eos dñā nascit . quia fre-
quēter deformē lapsus pudoris pfusio comitatur
Patet autē ratio cur ancillarū nulla . nec ipa quide-
lyā sed rachel sola potuerit talem filium gignere .
siquidē non est sensualitatis . non ymaginatiois . nō
deniq; ipius affectōnis . sed solius est ratiois dis-
cernere sicut & intelligere . **H**ic est ille ioseph qui
solus inter fratres tunica talari vestit . quia sola il-
la actō ad psummatōis talum debitūq; finis ter-
minum pducit . que p discretōis prudentiā mod-
ratur . **H**ic est ioseph ille somniator . somniorūq; i-
terptator . quia vera discretō in ipso tempatis ar-
ticulo inter ipa suggestiōnū fantasmatā imminen-
tium malozū insidias detegit . & de futuris piculif
cautos reddit . **A**ccusat autē fratres suos apud pa-
trem crimine pessimo . **V**iciū qd deus singulari-
ter detestat ypocrisis intelligit . **H**oc p ioseph dete-
gitur . quando insidiā malum p discretōem dep-
hendit & arguit . **A**d officiū itaq; ioseph spectat
cura & custodia oim fratū suozū . disciplinā singulo-
rū ad ipm dispositō gerentozū . prudentia futuroz
C.LXXVII . **D**e ortu beniamin in quo
est gratia ptemplatōis .

Sicut autē p ioseph gratiā discretōis . sic
etiam p beniamin intelligimus gratiā cō-
templatōis . vterq; de eadē matre nasci-
tur . quia & dei cognitō & sui ex ratōne pcepitur .
Longe post ioseph beniamin gignit . quia animus
qui in sui cognitōne diu excitatus pleneq; erudit
non est . ad dei cognitōem non sustollit . frustra qz
cordis oculum erigit ad videndum deū qui nōdū
idoneus est ad videndū seipm . **P**recipui & prim-
cipale speculū ad videndū deum animus rational-
est absq; dubio inuenit seipm ad dei similitudinē
factū . **H**oc itaq; speculū nō desinit ver? ioseph
tenere . tergere & indefinēter inspicere . **T**enere ne
deorsum corruens terre p amorem inhereat . **T**erge-
re ne inaniū cogitationū puluere sordescat . **I**nspi-
cere . ne ad yma studia intentōis sue oculū refle-
ctat . **E**xterso autē speculo & diu diligēter inspe-
cto . incipit ei quedā diuini luminis claritas iterlu-
cere . & imensus quidā insolite visionis radi? ocu-
lis eius apparere . **H**oc lumē oculos eius irradiat
rat qui dicebat . **S**ignatum est sup nos lumē . v . t .
d . de . l . m . c . m . **E**x hac ergo visione videndi deum
flamā desiderij pcepit & fiduciam sumit . **B**eniamin
itaq; nascente rachel morit . quia mens ad ptempla-
tōem rapta quātus sit humane ratiois defect? ex-
pigitur . **S**i enī aliqua argumentatōe adire potuiss;
lumen illud diuinum utiq; inaccesibile nō fuisset
Deniq; apostolus gloriat ad illud se non quidem
isse . sed absq; dubio raptum fuisse . **S**cio inquit ho-
minem huiusmodi raptū usq; ad terciū celū . **A**lia
est enī dignitas spiritus humani . alia āgelici & lō-
ge alia ē excellentia spiritus diuini . **A**d primum
itaq; celū ptenet cognitō sui . ad terciū p . ptemplāō di-

Possumus tamen illam que in hac vita haberi potest dei cognitionem tribus gradibus distinguere. & per tres celos diuidere. **A**lter liquidem deus videtur per fidem. aliter per rationem. atque aliter per contemplationem. **P**rima visio est infra rationem. tertia supra rationem. **A**d primum itaque & ad secundum celum homines sane ascendere possunt. sed ad aliud quod est supra rationem nisi per mentis excessum supra seipsos rapti nunquam perungunt. **Q**uod autem per beniamin illud genus quod est supra rationem intelligere debeamus ex matris eius morte coniungere possumus.

CLXXVIII. De monte contemplationis & eius ascensu.

Magna est altitudo scientie semetipsum perfecte agnouisse. mons magnus & altus. plena cognitio rationalis spiritus omnium mundanarum scientiarum cacumina. mox iste transcendit omnes philosophiam & ab alto despicit. **Q**uid tale aristoteles. quid plato. quid tanta philosophorum turba tale inuenire potuit. **V**ere si seipsos plene cognoscerent. nunquam ydola adorassent. **H**i defecerunt scrutantes scrutatio. **R**aro valde in hunc montem ascendere. sed multo rarius in eius vertice stare & ibi moram facere. rarissimum autem ibi habitare & mente reforescere. **Q**uoniam inquit. al. in m. d. aut quis s. in l. f. ei? **M**ulti in ipsa ascensione defecerunt propter laborem ascensionis. & multi ab eius vertice ocius descenderunt propter laborem standi. sed forte iam ascendisti. nec hoc sufficit tibi. **D**isce ibi habitare & mansionem facere. & qualicumque mentis euagatione abstractus illuc semper redire absque dubio per multum usum quoadque vertice tibi in oblectamentum. in eam ut absque ulla laboris difficultate possis ibi assidue esse. quoniam immo pena tibi potius sit alibi quam ibi moram aliquam agere. **M**ira iocunditas in hoc monte sine labore morari posse. **P**etro attestante qui tanta & tam insolita suauitate alleclus exclamat. **B**onum est nos hic esse. **A**scendere & stare est virtutis. inhabitare & requiescere felicitatis. **D**omine quis ascendet. domine quis stabit in monte sancto tuo. domine quis habitabit. domine quis requiescet in loco sancto tuo. **E**mitte lucem tuam & veritatem tuam. ipsa me deus. **L**ibenter enim sequor veritatem. non habeo suspectum talem ducem. **N**ouit ducere. nescit seducere. **S**ed quid est veritas. **E**go sum inquit. via veritas et vita. **X**pm ergo sequere. si non vis errare. **I**n huius montis cacumine xpus transfiguratur. **I**n ipso moyses cum helya videtur. & sine iudice uterque cognoscitur. **I**n ipso vox patris ad filium auditur. **V**is videre xpm transfiguratum. **V**is absque expositore intelligere legem & prophetiam. **V**is audire paterni secreti arcanum. ascende in monte ipsum. discite cognoscere teipsum. **D**e celo enim descendit. gnosthos olitos. i. nosce teipsum. **Q**uod autem sine tribus discipulis in hunc montem ascendere non sinit. nec plus quam tres secum ducere xpus quod iuit. forte in hoc docemur quod sine triplici studio ad huius cognitionis celsitudinem non perducimur. s. operis. meditationis orationis. multa enim expimur operando. multa inuenimus inuestigando. multa extorquemus orando. **H**is tribus comitibus sibi adinectis veritas in nobis perficitur & in alta se attollit. & eousque se per quotidiana incrementa exaltat. donec predicti montis verticem attingat. **Q**uod multos hodie videmus studiosos in lectione. desideriosos in opere. tepidos in oratione. presumptuos tamen montis huius cacumina posse apprehendere. sed quando queso apprehendit quod xpm ducem non habet. **N**eq. enim ducit eos xpus qui asce-

deret non vult nisi cum discipulis tribus. **I**ungant igitur studio lectionis studium operis & orationis. absque dubio sine ingenti exercitio. sine frequenti studio. sine ardenti desiderio. ad perfectam scientie altitudinem mens non subleuatur. **M**ulti montis huius iam se credunt apprehendisse summum. cum ostendat eos ei. vix tetigisse extrema. **CLXXIX. Qualiter homo scire possit an illuc ascenderit.**

Sic tibi certum signum quia montis huius verticem nunc apprehendisti. **S**i xpm clarificatum nondum videre meruisti. mox te te dux tuus xpus collocauerit in summo. apparet tibi in habitu alio. & te coram induit lumine sicut vestimento. **A**nimaduerte ergo quia aliam in valle & aliam vestem xpus habuit in monte. **I**n valle sane habet vestem integram. sed in monte tantum gloriosam. **N**escit si implex veritas scissaturam scissuras. & idcirco siue in valle siue in monte non induit xpus nisi vestes integras. sed distingue inter doctrinam & doctrinam & inuenies vestium differentiam. **D**ocet terrena in valle & celestia in monte. **Q**uoniam ego adhuc in valle moraris. quod diu ad alta non ascendis non docet te xpus nisi de rebus terrenis & inferioribus. **S**ed si iam te existimas ascendisse ad cor altum & xpm videre transfiguratum. quidquid in illo videas. quod quid ab illo audias non facile ei credas. nisi occurrat ei moyses & helyas. scimus quia in ore duorum vel trium stat omne testimonium. **S**uspecta est michi omnis veritas quam non confirmat scripturarum autoritas. nec xpm in sua clarificatione recipio si non assistant ei moyses & helyas. & in valle & in montis a scensione xpm sepe recipio sine teste. nunquam autem in montis vertice vel in sua clarificatione. **S**i christus docet me de rebus exterioribus vel de interioribus meis facile recipio. utpote in his que exponere possim per proprio experimento. verum ubi ad alta mens ducitur quando de celestibus questio ventilatur. ubi de profundis rebus agitur. in tante sublimitatis vertice non recipio xpm sine teste. **N**ec rata esse poterit quilibet verisimilis reuelatio sine attestatone moysi & helye sine scripturarum autoritate. **A**dhibeat igitur xps sibi duo testimonia in transfiguratione sua. si vult ut non sit michi suspecta claritatis sue lux. illa tamen magna & tam insolita. pulchrum spectaculum valdeque iocundum cum reuelatione veritatis. **H**inc procedit manifestata ratio. & ad confirmationem reuelationis. illinc occurrat tamen apta quam figurata locutio. **A**liquin ab altitudine dei timebo. veres ne forte seducar a demonio meridiano. **V**nde enim tot hereses. unde tot errores nisi quia spiritus erroris transfiguratur se in angelum lucis. **C**erte uterque se transfiguratur. xpus scilicet & dyabolus. sed xpus lucis sue veritatem confirmat in duobus testibus. **A**pparet itaque moyses & helyas cum domino in hoc monte. **A**pparet autem in maiestate non in obscuritate literarum. sed in claritate spiritualis intelligentie. **CLXXX. Qualiter illic ad tonitruum vocis diuine cadit auditor.**

Ecce quod magna sunt que in hoc monte geruntur. sed adhuc his maiora sunt que sequuntur. **H**oc enim totum discipuli stantes aspiciunt. postmodum in faciem cadunt. **A**d tonitruum itaque diuine vocis auditor cadit. quia ad id quod diuinitus inspiratur. humani sensus capacitas succumbit. & nisi humane rationis angustias deferat. ad capiendum diuine inspirationis arcanum intelligentie sinum non dilatat. **I**bi itaque auditor cadit. ubi humana ratio deficit. ibi rachel moritur. ut beniamin orietur.

Itaqz idem nō fallor p mortem rachel & casū discipulorum figurat. nisi qd triū in tribus discipulis scz sensus memorie. & ratiois defectus ostendit. Ibi em sensus corporeus. ibi exterior memoria. ibiqz ratio humana intercipiē. ubi mens supra semetipsum rapta in supna eleuat. Hic est inquit filius meus. d. in quo m. cō. Aliud est dicere oplacui & aliud cōplacuit. Certe si filius aliud qd pater esset. posset patri in filio oplacere. sz ipe pater sibi in filio oplacere non possz. Quid ē dicere oplacui. nisi quomō placui michi in meipso. ita placui michi in filio. an forte eo qd dicit michi oplacui. in hoc suo beneplacito sociū se habere ostēdit. quia quō patri oplacui in filio. sic in filio oplacui & spūs sancto. Vel forte idcirco dicit cōplacui. vt inde detur intelligi. quia quomō pater sibi cōplacet in filio. sic sibi oplacet in spūs sancto. Quid horum rectius dicit. an potius totum hoc. quia quidqz horū eligi. vnitatem substantie in diuersis psonis astruit si recte intelligat. Ascendat ergo homo ad cor altum si vult cognoscere illa que sunt supra sensum humanū. Accedat p semetipsum supra semetipsum. p cognitionem suā ad cognitionem dei. Discat prius in dei ymagie qd debeat de deo cogitare. Montis ascensio vt dictū est pīnet ad cognitionem suā. ea que supra montē gerunt puehūt ad cognitionem dei. illud ad ioseph ista ad beniamin pīnere dubiū nō est. **CLXXXI**

Qualiter homo pparet cor suum ad illum ascensum.

Discat ergo displiciones ista haelis aggregare studeat euagationes mētis restringere. affuecat itumis suis in morari. exteriora omnia obliuisci. qui ad celestiuū ptemplatōem anhelat. qui in diuinorū noticiā suspirat. faciat ecclesiā non solum desideriorū. verūetiam cogitationū vt discat verū bonū solum amare. & ipm solū indefinēter cogitare. In ecclesijs inquit bndicite deo. In hac nāqz gemina ecclesia cogitationū & desideriorum. In hac gemina vnanimitate studioz & voluntatum beniamin in excessum rapiē. & mēa diuinitus afflata in supna eleuat. Ibi inquit beniamin adolescentulus in mentis excessu. Prius tamē est cuiqz vt faciat de cogitationibus vel desiderijs suis sinagogā qd ecclesiā. Sinagoga aggregatō. Ecclesia inēptatō duocatō. Inseparabilia & bruta aggregari possūt. duocari autē nō possunt. sed rationalium occurrit spōtaneo nutu fit. vt iure duocatō dici possit. Si igit pferis desideria tua circa exteriores delectationes affici. & cogitationes tuas in eis iugiter occupari cū magna sollicitudine opelle intrare. vt salte possis ex eis interim sinagogā facere. Sed cum iā illa desideriorū cogitationumqz frequentia illi. inter ne dulcedinis degustatione allecta ad nutū ratiois sponte occurrere. & in itimis fixa stare didicerit. ecclesie vtiqz nomie vltēius digne censerī poterit. In huiusmodi ecclesijs beniamin libenter immoratur. mirabiliter delectat. Et cum seipm p gaudiū iam cape non possit. supra seipm ducit. p excessum mentis in supna eleuat. Beniamin autē amātissimū domini hab. Scimus qd in thalamis soleat sponsus & sponsa simul morari. amoris obsequijs in alterutrum occupari. mutuis amplexibus & caritate alterutrum pferri. Mirāde ergo pulcritudis & forme singularis nō fallor p rogatiua pollet illa beniamin nostra dilecta. cuius pterniū nunq fastidire valet. Dixi inquit sapientie soror mea es. & prud. vo. a. m. Intras inquit in domū meā cō. cum illa rē. Et

liquidem frequēs pterniū solet sanē desiderius non minuire sed augere. & amoris incendiū acit infamare. mirum ergo non est cur iste beniamin tota tie quasi in thalamo amoret. qui talis sponse dulcedine fruit. & inter humeros illius requiescēs eius amore iugiter delectat. Quā putas frequentes mentis excessus patit qd sepe in extasim rapit supra seipm ducit. dum pulcritudis eius magnitudine attonitus in eius admiratione suspendit. & ipletur absqz dubio quod de eo legit. beniamin adolescentulus in mentis excessu. Notandum sane quō si bi occurrāt testimonia scripturarū. Qd em ppheta p rachelis interitū qd euāgelista designat p casū discipulorū. hoc psalmista exprimit in beniamin p mentis excessum. **CLXXXII.** **De duobus ptemplationis generibz.**

Distinguis tamē p mortem rachelis & per excessum beniamin diuersa ptemplatōz genera non incōueniēter intelligere. Cōstat siqui de duobus ptemplationū genera supra ratio nem esse & utrūqz ad beniamin pīnere. Et primū quidē est supra rationem. sed non pter rationem. secundum autem & supra rationem & pter rationem. Illa sane supra rationem sunt. sed pter rationem non sunt. Que quis ratio patiē esse. nulla tamē hūana ratione inuestigari vel cōuinci possunt. Ita autem dicimus & pter rationem & supra rationem esse. qbus videt omnis ratio humana ptraire. Qualia sūt ea que de trinitatis vnitāte credimus & multa q de corpe xpi indubitata fidei auctoritate tenemus. Qd em in vna & simplici essentia triplex psona sit vel qd vnum idēqz corpus eodem in tpe totum in diuersis locis esse possit. nulla humana ratio patiē & huiusmodi assertōnibus omnis absqz dubio ratio cinatō reclamare videt. Hec sunt itaqz illa duo genera ptemplationis. quorū vnū ad mortē rachel aliud pīnet ad beniamin excessum. In primo beniamin interficit matrē. ubi omne supgredit ratio nem. In secundo autē etiā seipm excedit. ubi i eo quod ex diuina reuelatōe agnoscit. humane intelligētie modum trāscendit. Quid est autē beniamin in egiptum descendere. nisi ab eternorū ptemplatōe ad tpalia ptemplanda intuitū mentis reuocare. & ab eternitatis luce quasi de celi vertice vsqz ad mutabilitatis tenebras intelligētie radios deponere. & in tanta alternantiū rerum pfusione diuinorū iudiciorū rationem ppendere & ex magna pte penetrare. Et qd est qd ioseph & beniamin pueniūt et oscula iungunt. nisi qd meditatio & ptemplatio sepe iuicem sibi cum rationis attestatōe occurrunt. Nam quātum ad generalem pideratōz pīnet sicut p beniamin gratia ptemplationis. sic per ioseph intelligi valet gratia meditationis. ppter tamē & expsi p beniamin designat intelligētia pura. p ioseph vō prudentia vera. Comphehso rerum inuisibiliū pīnet ad itelligentiā purā. Circūspectō vero morū ad prudentiā verā. Intelligentiā puram dicim. q est sine ymaginatōis admixtione. Prudentiā autē verā ad differentiā eius que dicit prudentia carnis scdm quā filij huius seculi dicunt prudentiores filij lucis. Totiens ergo ioseph sup collum beniamin ruit. quotiens meditatio in ptemplatōnem desinit. Tunc beniamin fratrem suum sup se ruentē excipit quādo ex studio meditationis animus i ptemplatōz surgit. Tunc beniamin & ioseph oscula iungūt. qd diuina reuelatō et hūana ratio cinatō i vna veritatē attestatōe cōsentiunt. Vides ne quomō diuina

scriptura circa vnam eandemq; rem significatōis
modum alternat. ubiq; tamen aliquid adiūgit. vñ
sensum suum ex toto latere non sinat. In morte ra-
chel p̄emplatō supra ratōnem ascendit. in introi-
tu beniamin in egiptum. p̄emplatō vsq; ad yma-
ginatōnem descendit. in de osculatōne beniamin
& ioseph diuine reuelatōi humana ratō applaudit.

C.LXXXIII. De quibusdā incidētibus.

Empe p̄notato. s. impante cōrado ludow-
wic? rex cepit vitriacū comitis theobal-
di. vbi admoto igne incensa est ecclesia
& in ea mille. ccc. anime diuersi sexus & etatis cō-
buste. Eodē tpe senonis p̄sente ludowico rege sic
ep̄oz & abbatum religiosoz cōuentus extra petriū
abaelardum qui scādalizabat ecclesiā p̄phana qua-
dam nouitate. verborū vel sensuū. & hic ab eis in-
terpellatus. cum esset de iusticia respōsurus. verū
eius audientia sedis apostolice appellauit & sic eua-
dens non multo post cabilone apud sanctū mar-
cellum obiit. Innocentius etiā papa migravit. cui
guido castellanus celestini nomine alterac? succes-
sit. Anno domini. M. c. xliiij. Et hic p̄pleto. v. mē-
sibus & dimidio papatus officio decessit. ei q; luc?
ex gerardo cācellario factus papa successit. Eo tē-
pore beato bernhardo clareuallis mediante simul-
tas que inter regē ludowicū & comitē theobaldū
in cāduerat sopita est. Anno domi. M. c. xlv. edis-
sa mesopotamie ciuitas. in qua erāt. apostolorum
thome & thadei corpa. & que foridibus ydolatrie
nunq̄ polluta fuerat. ex quo p̄mitus ad xpianismū
cōuersa est. a turcis obfessa capta est. Luc? infra
annum p̄ticipij sui decessit. & eodem anno fames
magna in frācia inualescit. Sanctus bernhard? in
alemania multas virtutes facit. vbi apud urbē spi-
rensiū tantus erat ocrusus vt oradus rex ne po-
pulus cum p̄primeret. depozita clamide cum in p̄-
prias vlnas suscipiēs de basilica asptaret. Bernar-
dus abbas sancti anastasi eligē in papā romanū
& sic papa. c. lxxij. vocatq; eugenius terci? . Hic
de clareualle fuit monachus. & beati bernhardi di-
scipulus. vir tam honore q̄ eterna memoria dign?
Contra quē romani iordanē patriciū & senatores
erigētes ip̄m ab urbe deturbāt. Ipe ergo seditione
orta in poplo. puluerē pedum in ligātes excussit
& relictis eis in franciā venit. in cuius comitatu
multa signa fecit sanctus bernhard? . Ad hūc pa-
pam scripsit idem vir sanctus libzū multe subtili-
tatis & vtilitatis. cuius titulus est de considera-
tōne. Sub eugenio papa huius nomis terci? trans-
latus est liber iohānis damasceni p̄biter de greco
in latinū a burgūdione iudice. ciue pylano i quo
contineēt orthodoxe fidei traditō in q̄tuor libros
diuisa. c. capitulis distincta. Anno domini. M. c.
xlvj. Rex frācoz ludowicus capte urbis mesopo-
tamie zelo accensus. vel vt alij putāt vitriacensis
incendij cōscientia cōpunctus. apud viseliacū affi-
xi sibi crucis signo cum regni p̄ncipib? & multi-
tudine innumerabili trāsmarinā p̄gnatōem p̄po-
nit aggredi. Ecclesia tornacens? que p̄ ānos circitē
de. a tpe beati medardi sub ep̄o nouiomensi sine p̄-
prio fuit sacer dote. hoc anno cepit p̄p̄iū ep̄m ha-
bere. Anselmo. s. abbate sancti vinctij apud lu-
goum ab eugenio papa cōsecrato. & eidez urbi
in ep̄m destinato. Per idem tempus in alemania p̄-
tib? admirabilis quedā virgo p̄uecte etatis erat
cui tantā diuina virtus gratiā cōtulerat. vt cū lai-
ca & illiterata esset mirabiliter tamē rapta frequē-

eius in somnis disceret. non solū qd verbis effun-
deret. sed etiam quo scribēdo latine dictar? . vt di-
cādo catholice doctrine libros cōficer? . Actor
Hec fuit vt estimo sancta hilegardis que mltā fer-
tur p̄dixisse de futuris. Ad quā scripsisse dicit etiā
beatus bernhardus clareuallens? Hec ad colonien-
ses scribens de futura clericoz tribulatōne dicit.
q̄ clerici gloriā absq; merito volunt habere. & me-
ritum absq; ope. Andeberthus marchie comes vi-
ci filij morte turbatus terzā suā regi henrico ven-
didit. Nam filius eius a quodā milite quē p̄ditio
se occiderat. viuus sublatu nūq̄ cōparuit. Vñ
teritius pater crucem accipit. ac hierusalem vadit
vbi & moriē. Cuius terzā gaufridus & hugo de
lesiniaco se dicentes heredes repetūt & eādem eā
obtinēt. **Cronographus.** Guill? puer i anglia
crucifigē a iudeis in die pasce in urbe norwico
de quo talis visio legē. **C.LXXXIII. De**
reuelatōne inferni facta guillero puero.

Super quidā nomine guill? annoz. xv.
dormiēs vidit virū splendidū dicentem
sibi. Sequere me. & cepit mox vmbzā vi-
dere & terzā a leua. s. & leni visione ductoris sui
cōfortatus est. De hinc vallem vidit terebrosam
habentē hinc ignē. illinc aquā frigidissimā. vbi aīe
de vno in aliud semp trāsbant. Post hoc deduxit
ille senior puerū ad alia tormenta vbi vidit sedilia
infinita ignea. & plebem innumērā eisde impleri se-
dilibus. & demones monetā flameā de sacculis p̄-
ferēbāt. & in ora singuloz p̄iciebāt. quā illi p̄ vo-
ces & guttur emittebāt. sed demones iterū in ora
eoz reingerebāt. Postea vidit a demonib? carnes
que p̄fecti hominis formā habere videbant in cal-
daria p̄ici. & sub momento quasi mox natī infan-
tes apparebāt. He fusciniulis ignitis a caldarijs ere-
cte statim in p̄iozem etatem trāsfornari videban-
tur & sic sepius i caldarijs retorquebant. Duct?
inde ad alium ignē vidit innumeros homines in eū
p̄iectos in singulis iuncturis dissolui. & iterū de
flama erecte ad loca sua reuerse sunt iūcture. Po-
stea vidit multos sup rotas volubiles affigi. viros
p̄ virilia. feminas p̄ mēbra genitalia & omnes ela-
mabant re re. Post hoc vidit multos super sedes
igneas quasi fures in campo suspensos capicibus
deorsum. Alij frigore moriētes. vestes subterposi-
tas videbant. sed tangere non valebāt. Alij fame
cruciati cibos delectabiles subterpositos tangere
non poterāt. Et in quacūq; necessitate positis alijs
nō subuenerāt in eadem cōsolatōem nullā recipie-
bant. Postea vidit tartarū aptum qui videbat in
descensu p̄fundior q̄ sit longitudo vie a dorober-
nia in lundoniā. Isti hostis antiquus sedebat i me-
dio flame in sex p̄tes distentus. Cum autem puer
staret iuxta orā purē tremēs. teter spūs qui sinī-
stro lateri eius semp abegressione dom? adhere-
bat. cepit cum accusare dicens. Omnia p̄aua huic
puero semper fug zessit. ea vero que puer confess?
fuerat aīe pascha. nam post pascha hoc accidit om-
nino tacebat. tot tamen & tanta crimina illi obie-
cit. vt ad eternam damnatōem sufficere creden-
tur. Tunc ad admonitōe ductoris cū puer signo
crucis se muniret. puerus nō cōparuit. Ductore
vero illo recedēte. puer diu in tenebris stetit tre-
mens. **C.LXXXV. De visione guille-
ri pueri a iudeis crucifixi.**

Reuertens aut ductor puer ad lucidum
splendore duxit. et statim apparuit mur?

infinite longitudinis & latitudinis in quo nullus patebat aditus. venientes illuc in momento vltra se raptos inuenerunt. In patria illa desiderabili apparuit domus rotunda que .xij. portas habebat. sicut scriptum est. **A**b oriente porte tres etc. Hanc ingressi tam amplā viderunt. ut quotquot in mundo sunt ipsi us prem decimā implere non possent. ibi multos in magna gloria videbat. sed alij alijs gloriosiores tunc vidit. x. beatorum ceteruas. Veniens autem ad orientem portam circa mediū hostij vidit altare quoddam circa quod viri splendidi sedebant. qui omnes vni tanquam prestantissimo fabulabant. ille coronā aureā habebat in capite. xij. crucibus aureis insignem puerum in hac visione letantem. alloquitur ductor suus. **H**ic tibi locus erit si bene vixeris. sciasque hunc esse puerum guillerum quem iudei apud norwicū crucifixi xerunt. Iterū digressus ab eo statim rediit & dixit. **S**equere me. quia illuc te reducā ubi te cepi iubere deo. Veniens autem si bene laboraueris ad hanc gloriam. **M**ox ad corpus licet renites reversus ē. Hic in .ij. feria paulo ante nonā dormire cepit. In tertia feria circa terciā in faciem se erigēs signauit se. quā scilicet tartarū vidit apertū. In .v. feria circa meridiē reuixit. Anno domini. **M**. c. xlvij. corado rege in purificatione beate marie apud franchfort constituto abbas clareuallis sanctus bernhardus tam regi quam cunctis fere principibus crucis affigit signum. & sic cū peregrinationis multiplicandū per numerū. **N**aualis dei exercitus ex anglia. flōria. atque lotharigia collectus .ij. idus aprilis de tremundo portu anglie est. .cc. fere nauibus perfectus. .iiij. kl. iulij in vigilia apostolorum petri & pauli vltimā applicuit. et eā post .iiij. mensium obsidionem per multas cedes. per multā maceratōem dei virtute & sua industria capiunt. & cum de ipsis tūcum essent. xij. **M**. hostiū .cc. **M**. & de. supantes ingressi cum himnis ecclesiam dedicantes. eos ibi & cēncos ordinauerunt. **A**d corpora ibi occisorū tres recupauerunt vsū loquendi. **H**oc anno guillerus niuernēsis comes relicto seculi principatu & omni honore calcato carthusiam petit. ibique deo digne & humilima paupertate quersatus. infra annum quersionis sue felicem terminat cursum vite. **C**onradus rex mense maio cum in ultitudine innumerabili & virtute incōparabili peregrinationem aggressus. transitō per boffore. dum ad expugnandum yconium incōsulte diuertit. presumptis terie germibus & deficiētibz victualibus cum suis fame afflictus redit. & persequētibz turcis multa milia suorum amittit. **C**. lxxxvi.

De concilio remensi & gilberto porrete. Anno domini. **M**. c. xlvij. Remensis concilium a papa eugenio celebrat. in quo concilio publice confutauit beatus bernardus magistrum gilbertum cognomēto porretā disputando cum eo singulariter tanquam sui temporis singularis athleta. **H**ic gilbertus erat pictauorū episcopus in sacris literis plurimū exercitatus. sed sublimiora se scrutatus ad insipientiā sibi. Siquidē de trinitatis vnitatem & diuinitatis simplicitatem non simpliciter sentiens nec fideliter scribens. discipulis suis panes proponebat absconditos. & furtiuas propinabat aquas. nec facile quid sapet. ymmo quātum desperet personis autenticis fatebat. **T**imebat enim quod apud senonas petrum abaelardū ei dixisse ferunt. **N**unc tua res agit paries cum proximo ardet. **N**ouissime tū cum tam super hoc fidelium inualeceret scandalū. cresceret etiam murmur. vocatus ad medium est et libere

tradere iussus. in quo blasphemias euomerat. **G**raues quidem. sed verborū quodā inuolucro circūseptas. **S**anctus ergo bernhardus primo quidem totum quod ille verborū cauillatōnibus occultare videbat subtilioribus interrogatōnibus eliciēs. deinde tam suis rationibus quam sanctorum testimonijs biuana disputatōne redarguit. **C**onsiderās autem nonnullos ex his qui predebant. iam quidē animaduertentes blasphemiam in doctrina adhuc tamē auertentes iniuriā a persona. accensus est zelo & domesticam sibi gallicanā seorsum conuocat ecclesiam. omni deinceps consilio a patribus. x. puiciat. alijs autem episcopis & abbatibus plurimis dictante viro dei novis dogmatibus opponit symbolum nouū. **C**ui etiam subscribunt nomina singulorum. ut eorum videlicet omnium sic irreprehensibilis zelus ceteris innotescat. **I**ta demum apostolico iudicio & auctoritate vniuersalis ecclesie error ille damna. **E**piscopus gilbertus ante idem damnatōni consentiat interrogat. **C**onsentens & publice refutās que prius scripserat & affirmauerat. indulgentiā ipse persequit. maxime quod ab iniectis captus fuisset. ea lege se eandem disputatōem ingredi. ut promitteret sine vlla sese obstinatōne per ecclesie sancte arbitrio correcturū libere opinionē suā. **H**orum duorum magistrorum petri videlicet abaelardi & gilberti porrete quidā discipuli nimium zelantes per ipsos beato bernardo & toti cisterciensi ordini postea detrabere ceperunt. **C**. lxxxvii.

De fame & pestilentia illius temporis. **E**odem anno frācis per desertā sirie dolo & astutia grecorum & crebro assultu turcorum detrimenta maxima patiunt. & fame nimia cruciati. quidā equorum & aliorum carnibus vescunt. sic cum multo labore & damno multis fame peruntibus. vix eandem seleuciā venerunt. & antiochiam & palestina nauibus petierunt. **N**am anno precedenti rex eorum ludowicus peregrinationem aggressus cum infinitis & expeditis suorum milibus per hungariam perfectus. transitō bosphoro occursum coradi regis exceptus. & ab impatore grecorum nauibus eius fuerat hierosolimā euectus. **H**oc quoque anno laudum .iiij. nonas iulij factis conuictis in monasterio sancti vincentij monachis diurni officij cursum implētibz duo ex his subito fulminis ictu corrūtes expirauerunt. **A**lij quidam tacti vel terziti vix dualuerunt. **F**ulmine etiam altaris lintheum viret & sacrum penetrat. & de magna cruce pretemptu quoque claustralis hostij asportatē tota domus repleta horrore. **I**n alijs etiam locis hominibus seu hominū edificijs vel animalibus fulmine peruntibus. malaque solito grauiora christiani perigere sunt significata. **D**icunt etiam hierosolimis in templo domini sue in monte oliueti fulminasse & eius infortunij plagiā fuisse. **I**n territorio gebenenis lupus quidā corporis magnitudine & animi ferocitate alijs dissimiliter homines deuorauit. & plusquam .xxx. animas diuersi sexus et etatis vita priuauit. **I**n alijs etiam locis hoc anno lupi similiter noscunt operari. **O**bsessa per triduum damasco a frācis & germanis ac hierosolimitanis. captis iam muris anterioribus qui ortos abiebant. cum in breui ciuitas capiēda putaret. dolo ut aiunt principum palestinarum obsequio remouet. **F**actaque discessione. rex francoz & impator iterū dicto die ad obsidendā ascalonem cum suis iopeueniunt. sed hierosolimitanis minime iuxta conductū occurrētibz. impator constantinopolis nauibus euectus. **R**ogerus res siquē exercitū nauale direxit ad fines

affrice. captaq; insigni ciuitate q̄ dicit affricasuil
la affax clipea alijsq; castris pluribus archiep̄m af
frice qui sub seruitute romam venerat. p̄secratus
ad sedem remittit liberum. **Henricus ludowici re
gis fr̄acoꝝ filius p̄empto mundi scemate p̄ xpo**
in clareualli indutus monachali scemate p̄uehitur
ad ep̄atum ciuitatis beluagice. Interim manuel re
cepto in deditoꝝ cur folio siculioꝝ naues p̄ suos i
sequit̄. & captis nonnullis nauibus ex fuga libera
tur & a rege rogero necnō a papa eugenio hono
rifice suscipit ac deducit. C. LXXXVIII
De raptu anime tondali & eius uisione marchus
g. abbatisse.

Anno domini. **M. c. lxxix.** qui fuit annus. se
cundus expeditionis hierosolimoꝝ cōra
di regis romanoꝝ. & annus quartus eu
genij pape. in quo anno ip̄e papa de p̄tibꝝ galliaꝝ
romā reuersus est. in quo etiam anno sanctus mala
chias in clareualle defunctus est. uisa est hec uisio
Due sunt metropoles i hibernia. ardmacha septē
trionalium hiberniensiu. australiū caselēsis. d̄ qua
ortus fuit uir quidā tūdalus nomie. nobilis gene
re. crudelis actōe. forma corpis egregius fortitu
dine robustus de salute anime sue nichil sollicitus
grauiter ferebat si quis ei uel breuiter d̄ salute aīe
loqueret̄. Ecclesiam negligebat. paupes xpi nec ui
dere uolebat. scurris & ioculatoribꝝ p̄ uana glo
ria distribuebat quicquid habebat. Hic cū multos
haberet amicos & sodales. inter eos habebat unū
qui p̄militonis debito trium equoꝝ debitor erat.
Hic cum statutū terminū p̄stolaret. t̄rāfacto emi
no illum uenit. qui cū bene receptus ab eo p̄hēdi
naret tribus noctibus cepit tractare de ceteris
rebus. Cui cum ille responderet. se modo ad manū
non habere qd̄ petebat. iratus recedebat. debitor
aut̄ illum mitigare cupiens. rogauit eum ut prius
q̄ recederet secū cibū sumeret. Resedit & securi d̄
posita quā in manu tenebat. cibum cū illo sumere
cepit. statimq; p̄cussus inuisibiliter manū quā ex
tenderat replicare non potuit ad os suum. & cla
mare cepit terribiliter. suāq; securim quā deposue
rat uxori socij p̄mendauit dicens. Custodi meā se
curim quia ego morior. statimq; corruit corpꝝ eiꝝ
exanime. ac si nunq̄ animā habuisset. **Assunt omnia**
signa mortis. accurrit familia. tollitur cibus. excla
mant armigeri. plorant hospites. corpus extendit̄
p̄llantē signa. accurrit clerus mirantē populi tota
q; ciuitas subita boni militis morte turbata. Ab ho
ta. x. m. iij. feria. vsq; i eandem horā sabbato mor
tuus sic iacuit. Calor tamen modicus in sinistra p
te pectoris diligēter palpatibus sentiebat̄. & ideo
eum subterzare noluerūt. Post hoc resumpsit spi
ritum ex debili flatu quasi p̄ unius hoꝝe spaciū re
spirare cepit. Mirantibus oibus debili intuitu cir
cūspicere cepit. Interrogatus si uellet omunicare
inuit sibi afferri corpus domini. qd̄ cū sumpsisset
& uinum bibisset. cepit in gratiaꝝ actōe deum
laudare & dicere. O deus maior est misericordia
tua q̄ iniquitas mea. licet magna sit nimis. Quan
tas ostendisti michi tribulationes multas & malas
& con. v. me. & p̄. ab. ē. i. re. me. Qd̄ cum dixisset
statim sub testamento omnia que habebat disper
sit & dedit paup̄ibus. & se signo crucis signari ce
p̄it. & pristinam vitam funditus se relicturū vo
uit. & cuncta q̄ uiderat & passus fuerat narrauit
dicens. C. LXXXIX. De aspectu de
monū & angeli qui deduxit eum.

Dum anima mea corpus exueret & illud
mortuū esse cognosceret. reatus sui con
scientia cepit formidare. & quid faceret
nesciebat. Timebat quidem. sed quid timeret igno
rabat. uolebat ad corpus redire. sed intrare nō po
terat. Foras exire se ubiq; p̄timefcebat. igit̄ flens
& plorans & tremebunda & quid ageret nescia.
in nullo p̄fidens nisi in misericordia dei. tandem vi
dit ad se uenientē tantā immundoꝝ spirituū mul
titudinē ut non solum totā domū & atriū domus
sed etiam uicos & plateas ciuitatis implerent. &
circūdantes miserā animā dixerunt. Cantemꝝ huic
miserē anime debitum mortis canticū. q̄ filia mor
tis est. & cibus ignis inextinguibilis. amica tenebra
rum. & lucis inimica. Et cōuersi ad eam stridebāt
denticibꝝ in ip̄am & ungulis p̄p̄is p̄ furore nimio
genas teterzimas laniabāt dicentes. Ecce mis̄a po
pulus quem elegisti cum quibus arsurā intrabis i
infernum. nutrix scandalī. amatrix discordie quod
& nos amamus. Quare non sup̄bis modo. quare
non adulteraris. quare non fornicaris. Vbi ē uā
tas tua & uana leticia. ubi risus immoderatꝝ. ubi
fortitudo tua qua plurimis insultabas. Quare mō
nō inuis ocul. non teris pede. nō digito loqueris
nō p̄rauo corde machinaris malū sicut facere sole
bas in leuitatibus & leccacitatibꝝ tuis. Cum hec
et similia diceret. uidit a longe uenientē q̄si stellā
lucidissimā in quā statim infatigabiles fixit̄ ituitꝝ
sp̄ans se aliq̄ solatium p̄ eam p̄cepturū. Erat aut̄
angelus eius. qui cum appinquaret p̄prio eā salu
tauit nomine dicens. Aue tondale. Quid agis. Vi
dens aut̄ ille speciosum iuuenē nimis. et audiēs se
p̄prio nomine salutatum p̄ timore siml et gaudio
sic respondit. Heu domine pater. circūdedrūt me
dolores inferni. p̄oc. me. la. m. Cui angelꝝ. Modo
me uocas dominū et patrē quē semp tecū habebas
et nunq̄ tali nomine dignū me iudicabas. Ait ille
Domine ubi unq̄ te uidi. aut unq̄ dulcissimā uo
cem audiui. Ad quē angelus. Ego semp te seq̄bar
a natiuitate tua quocūq; ibas et nunq̄ meis consi
lijs acquiescere uolebas. Et extendens manū in
unum imundorum spirituū qui p̄ceteris ei maledi
ctis insultabat. Ecce inquit ille cuius uolūtati &
p̄silio obtempabas. sed aderit tibi misericordia dī
quā tamen nō meruisti. Esto ergo secura & leta.
quia patieris pauca de multis que merueras. Seq̄
re me. et quecūq; tibi mōstrauero memoriē tene
quia iterum ad corpus reuerteris. Tunc illa ultra
modum p̄terita relicto corpe suo supra qd̄ stete
rat accessit p̄pius. Demones hoc audiētes et ma
la que minabant̄ se non posse inferre audiētes blas
phemauerunt deum iniustum esse dicētes. quia nō
reddebat sicut p̄miserat unicuiq; scdm̄ opera sua
et post hoc in semetip̄os insurrexerūt. et pl̄ agis q̄
buscūq; poterāt se mutuo p̄cutiebāt. et nimio fe
tore cum ingenti tristitia et indignatōe recesserūt.
Angelus autem p̄cedens dixit ad animā. Sequere
me. At illa respondit. Heu domine mi. si p̄cesseris
isti me retro capient. et eternis ignibus tradent.
Ad quā angelus. Ne timeas. quia plures nobiscū
sunt q̄ cum illis. Si deus p̄ nobis quis cōtra nos
Cadet a latere tuo mille et decemili a dextris. tu
is ad te aut̄ non appinquaret. Verū tamen oculis
t. cō. et re. pec. vi. His dictis p̄fecti sunt.

C. XC.

De valle horribili et ponte angusto.

OVnq3 longius siml' pgeret. nullūq3 pter
splendore angeli lumen haberet venerūt
ad vallem terribilem & tenebrosā valde
& optam mortis caligine. Erat autē pfunda et car
bombus ardentib3 plena. opculum ferreū habens
spissitudis. vi. cubitoz qd ardore nimio ipos car
bones supabat ardentē. Cuius fetoz omnes quas
hucusq3 passa fuerat anima tribulatōnes supabat
Sup illam laminā descēdebat multitudo miserarū
animaz. & illie cremabant. donec ad modū cremij
in fartagine liquecerēt. & quod erat graui3 p pōi
ctam laminā colabant. sicut colari solet cera per
pannum. & iterū in carbonib3 ignis ardentib3 re
nouabant ad tormentū. Hec erat pena patricidaz
fratricidaz. homicidaz. vel facto vel p̄sensu. Sed
post hanc penā inquit angelus ducentē ad maiores
Tu autē quis homicida sis. modo tamē istam non
patieris. Post hoc venerunt ad montem mire ma
gnitudinis & horrozis magne & vaste solitudinis
qui trāseuntib3 angustum. valde p̄bebat iter. Ex
vna pte illius mōtis erat ignis putrid3 sulphure3
& tenebrosus. ex altera pte nix glacialis & rēcus
horribilis. Erat mons ille tortozib3 plenus q fur
eas habebant ferreas ignitas & tridentes acutissi
mos quibus iugulabāt animas transire nolentes.
& ad penas trahebāt. & p vices de niue & grādie
mittebant eas in ignem & ecōuerso. Hec est inquit
angelus. pena insidiatoz & p̄fidoz. Post hoc aīa
illa p timore pedetentim anglm sequens. venit ad
vallem pfundā & putridā nimis & tenebrosā. cu
ius pfunditatē ipa quidē anima videre n̄ poterat
sonitum eamē sulphurei fluminis & vlulatū patie
tium in eo audiebat. Fumus vero de sulphure &
cadaueribus inde surgebat fetidus. q supabat om
nes penas quas prius viderat. ibi erat tabula lon
gissima de vno monte in alium montē porrecta i
modum pontis sup vallem extēsa. que mille pass3
habebat in longitudine. in latitudine pedem vnum
Quē pontē nemo nisi electus trāfire poterat. De
hoc ponte vidit hec illa anima multos cadere &
vnum solum p̄biterum illesum ptransire. qui erat
p̄gūnus portās palmā & indutus sclauimā. & p
mus ante intrepidus p̄rāsibat. Angelus autē timē
tem solans animā dixit. Ne timeas ab hac siquidē
pena liberaberis. sed aliam patieris. Et p̄cedēs te
nuit eam & vltra pontē duxit illesā dicens. Hec ē
inquit vallis horribilis in pena supboz. **C. XCI.**

De bestia mōstruosa & terribili.
Retereūte autē angelo p̄fecti sunt p viā
tenebrosā & tortuosā & difficilē valdē
& cum multū laboraret in eundo p tene
bras. vidit anima alonge bestia incredibili magtu
dine & horroze intollerabilē. que maior erat omi
bus mōtib3 quos prius viderat. Oculi eius quasi
colles igniti. os eius valde patens. & aptum vide
bat posse cape. ix. M. hominū armatoz. Habebat
autē in ore suo duos pasitos gigātes versis capiti
bus valde incōpositos. quoz vnus habebat caput
sursum ad supiores dētes p̄fate bestie. & pedes de
orsum ad inferiores alius vero ecōuerso. Et erant
quasi columnē in ore eius qui os illud in similitu
dinem trium portarū diuidebat flama inextinguibi
lis ex ore illo exibat. que in tres ptes p illas tres
portas diuidebat. & contra ipam flām anime dā
nande intrare cogebant. Feto3 quoq3. incompabil
ex ore ipō exibat. & planctus multitudinis de ven
tre eius p idem os audiebat. Intus em̄ erāt multa

milia viroz ac mulierū dira tormenta luentiu. āte
cuius os etiam immundoz spiritū multitudō co
gentiū animas intrare stabat. eas anteq̄ intrarent
multis plagis & verberib3 affligentes. Cūq3 aīa
tūdali diu aspexisset tā horribile monstz nimis ex
terzita dixit ad angelum. Domie quare illuc appi
quas. Ad quā angelus. Iter nostrū aliter. explere
non possumus. hoc tormentū non possunt vitare
nisi electi. Hec bestia vocatē acherons & deuorat
omnes auaros. De hac scriptū est. Absorbebit flu
uium & nō mirabiē. & habz fiduciā q̄ influat ior
danis in os eius. Hi vero qui in ore eius & in den
tes apparēt p̄trapositi gigātes sunt. & suis p̄pibus
in secta sua nulli fideles fuerunt. Et cum hoc di
xisset āgelus accedens p̄pius atcedebat animam.
& stetit ante bestiam. Anima vero licet nolēs seq̄
batur. Et cū simul starēt āte bestia. angel3 dispuit
& anima misera sola remāsit. Demones autē circū
dederunt eā vt canes rabidi & flagellatā traxerūt
secum i ventrē bestie. Quāta vero ibi passa sit vul
tus eius & morū ouersio postea imōcauit. Passa ē
ibi morsus & laceratōnes canum. vroz. leonū ser
pentū & animalū alioz innumerabiliū incognito
rum & mōstruosoz ferocitatē et demonū iēt3. ar
dozem ignis. aspitatē frigoris. fetozē sulphuris. ca
lignem oculorū. fluxum lacrimaz ardentū. strid
dozem dentium. copiam tribulationū. Ibi se misa
anima de p̄teritis accusabat. et p nimia tristitia et
despatōne genas p̄pias lacerabat. Et cū se puta
ret ibi eternaliter damnatā. nescia quo ordie extra
bestia se esse sentit. Et cum longius a bestia iacerz
debilis. apiens oculos vidit ppe illū qui aīcedbat
angelum lucis. Tunc illa gaudis licet afflicta mī
tum laudauit dominū de sua misericordia. āgelus
autē domini tetegit illā et cōfortauit eam.

C. XCII. De stagno tempestuoso et pō
te piculoso

EVntes inde longius viderūt stagnū am
plum valde et tēpestuosum. eius fluct3
elati non p̄mittebāt cernere celum. Ibi
erat plurima multitudo bestiarū terribiliū mugie
tium vt animas deuorarent. p lacum stagni pons
multū angustus erat et longus vsq3 ad duo milia
ria. Latitudo eius erat vnus palmi. longior erat
& āgustior q̄ pons supior. Eratq3 tabula illa ple
na clauis ferreis acutissimis insertis. qui oīm trās
euntium pedes p̄forabāt. Omnesq3 bestie ad illuz
pontem pueniebāt. vt inde cibum fumerēt. aīmas
sc3 que trāfire non poterāt. Erāt autē bestie tante
magnitudinis vt magnis turib3 assimilarent. De
ore ipaz exibat ignis tā vehemēs vt stagnū ipsuz
acernētib3 bullire putaret. Vidit autē ibi animā
quādam in pōte valde plozātem et se multis crimi
bus accusantē. eratq3 pondere magno manipulo
rum frumenti onerata et hunc pontē cogebat trā
fire. et q̄uis plantas clauis p̄foratas nimis dolerz
magis tamen timebat in stagnū cadere et i ora pa
tentia. Querenti tūdalo quid hoc esset. dixit āge
lus. Ista pena specialiter tibi p̄digna est. et tui simi
libus furtū p̄petrātibus. vel magnū vel modicū.
nō tamen eodē modo patiunt. qui in mimis et qui
in magnis deliquerūt. nisi illud modicū sacrilegiū
fuerit. Sacrilegiū autē reus est qui vel rem sacrataz
vel de loco sacrato aliquid furat. Maxime vō rei
sunt qui sub habitu religionis delinquit. Hūc pō
tem oportet te trāfire et vaccā indomitā tecum
ducere. et illesā vltra pontem michi redde3. qz

vaccā opatris tui aliquādo furatus es. **Ad** quem tūdalus. Domine. nōne ego illā reddidi. reddidi: sti inquit. sed quādo illā abscondere non potuisti. **Et** ideo non plenum patieris supplicium. quia mi? est malum velle q̄ pficere. licet utrūq; malum sit ante deum. **Et** his dictis ostendit ei angel? vaccā indomitā tūdalus vellet nollet tenuit vaccā & eā q̄buscūq; potat minis istigare conabat̄ ad pōtē. **Bestie** vero mugientes veniebāt. & cibum suum o ponte expectabant. **Tundalus** cepit iter agere. vacca aut̄ nolebat eum sequi. **Cum** staret tūdalus cadebat vacca. & cum illa stabat cadebat tundal? **Et** sic versa uice modo cādēdo modo stādo venērunt vsq; ad medium pōtis. **Cunq;** illuc venissent viderūt quendā qui portabat manipulos tritici si bi venire obuiā qui rogabat animam tūdalī q̄ uac cam ducebat. ne sibi pontem p̄occupar̄ et tunda lūs similiter illum rogabat. ut iter suum eum oplē re pmitteret. qd̄ iam medium pfecerat neuter eorū non dico reuerti. sed nec respicere retro poterat. **Sicq;** stātes & plorātes pontem plātarum suarū sanguine cruentabāt. **Cunq;** ita diutius staret nescientes quomō uterq; alterm se pertāsisse vidit. **Tundalus** aut̄ angelū suum quē retro reliquerat ante se stantem vidit. **Qui** dixit ei. Beneuenias. o vacca āplius nō cures. quia nichil āplius ei debes. **Cūq;** tundalus ostēderet pedes suos diceretq; q̄ āplius ire non posset. **Respondit** āgelus. Memisse em̄ debes q̄ veloces fuerunt pedes tui ad effūden dum sanguinē. **Et** ideo p̄ritō & infelicitas in vijs tuis. **Et** tāgens eum sanauit eum & sic p̄cessit. **Et** cum diceret tundalus. Domine quo imus modo. **Respondit** angelus. Quidā tortor teterim? nrm expectat aduentū. cuius hospitū non possumus p̄terire. qd̄ hospitū semp est plenū hospitib? sed hospes ille adhuc alios hospites ad supplicium desio rat inuenire. **XCIII. De fūno flamīneo.**

Quāq; irent p̄ loca tenebrosa & arida ap paruit eis domus apta maxima q̄si qdam mons arduus p̄ nimia magnitudie rotū da quasi furnus flama inde exibat. que p̄ mille pas sus animas quas inuenire poterat oburebat. **Qd̄** videns tūdalus dixit ad angelum. Ecce appinqm? ad portas mortis. quis me miserum liberabit. **Cui** angelus. Ab ista quidē exteriori flama liberaberis sed ipam domū vnde p̄cedit intrabis. **Et** cū p̄t? accēderēt. viderūt carnifices cum securib? et cul tris. & bisacutis. & dolabris. & terzebris. & falcib? & forcipibus acutissimis. & vāgis. & fasso rijs. & ceteris istrumētis quib? animas excoziare vel decollare v̄l scindere vel trūcare poterāt i me dio flamarū stantes. & sub manibus eorū multitu dinē animarū hec omnia sustinentiū. **Qd̄** videns tundalus dixit ad āgelum. Obsecro domine si pla cet. ab hoc solo me libera supplicō. & ceteris que post hoc occurrerit me tradi cōcedo. **Cui** angelus. Hoc est maius supplicium omnib? que hacten? vidi sti. sed adhuc vnum videbis maius int̄ istud sup plicium. quia canes rabidi te expectāt. **Tundalus** aut̄ tremēs & p̄ angustia deficiēs rogabat. ne ita ret sed non pfecit. **Demonēs** aut̄ vidētes eū sibi p̄cessum circūdederūt eum & magnis ouicijs exp bzātes cū supradictis istrumētis in frustra discer pferunt. **Domin?** huius domus dicebat̄ phzistin? in qua erat gemitus & tristitia. fletus & stridor dentiū. lentus ignis extrinsec? & intrinsec? vastū

in cēdium. **Auiditas** sibi cibi inexplēbilis ibi erat. nec satiari poterat. nimietas gule. verenda loca do loribus cruciabant̄ p̄maximis. pudenda ipa putre dine corrupta videbant̄ scaturire vermib?. & in ipa verenda viroz ac mulierū. non solum seclariū sed etiā religiosorū dire quedā intrabāt bestie. ibiq; anima tūdalī se iuste pati talia fatebat̄. s; quando deo placuit nesciens quo ordine se extra tormēta esse cognouit. **Sedebat** aut̄ in tenebris & i vmbra mortis. & videns āgelum suū dixit. **Heu** domine mi vbi est quod audiui? **Misericordia** dñi plēa est terra. **Respondit** āgelus. **Hec** sententia multos decipit. deus tamē licet sit misericors. est tñ iust? multa vindicat. sed plura odonat. **Tu** iuste pass? es quidq; passus es. sed tūc grācias ages quando videbis que tormēta p̄ misericordiā dei euaseris. **Si** deus dimitteret cuncta cur homo iustus esset. **Et** si supplicia nō p̄miseret. quare peccare time ret. vel a voluptatibus suis se auerteret. **Et** quid opus esset ut cōfessi peniterēt. si deum nō timerēt. **Peccatozib?** penitentiā in corpore agentib? mi sericorditer a deo p̄citur. sed tamē p̄ suis meritis puniunt. **Iustus** quoq; p̄ suis excessibus tēpale cō modū in corpore degētib? iuste tollit. sed bona eis sine fine māsura misericorditer cū angelis referuā tur. **Multa** mala opa odonat deus. nullū tam op? bonum ab eo irremuneratū relinquit. **Nemo** enī liber est a peccato nec etiā infans vni? hore. multi tamē liberant̄ a pena. ut eos nō tāgat vmbra mor tis. **Ideo** aut̄ iusti qui penas nō patiunt̄ p? mortē ad videndum tamē illas ducunt. ut visis tormētis a quibus p̄ dei grātiā liberant̄. magis inardescant in amorē dei & in laudē creatoris sui sicut econ trario anime eternis supplicijs digne pzi? ducunt̄ ad sanctoz gloriā. ut visis p̄mīs que spōte dese ruerūt magis postea doleāt. **Nullū** em̄ tam graue supplicium est q̄ a dei & sanctoz cōsortio seq̄stra ri. **Ideo** ille p̄sbiter quē primū pontē secure trāsire vidisti duct? est ad supplicium. ut visis penis ardē tius laudet illū qui vocauit eum ad gloriā suā. **Naz** fidelis seruus & prudēs inuentus est. & ideo acci piet coronā vite. quā repmisit deus diligētib? se. **Sed** quoniā nōdum omia mala vidim? p̄perem? **XCIII. De bestia alata & sta gno p̄gelato.**

Procedēte igitur āgelo vidit tundal? be stia ceteris quas ate viderat longe dissi milem duos pedes ac duas alas habentē collum longissimū & rostrū ferreū & ungulas fer reas. o cui? ore flama iextiguibilis eructabat. **Sed** aut̄ hec bestia sup stagnū glacie cōdensum. & deuorat animas que i ventre eius p̄ supplicia redi gebant̄ ad nihilū. & iterū piebat eas in stagnū gla cie congelatum. ibiq; renouabant̄ iterum ad tormē tum. **Impugnabant** vero omnes anime tam uiroz q̄ mulierum que descēdebāt in stagnū. & ita gra uide p̄stolabant̄ tēp? ad p̄tum incus aut̄ mordebā tur in uisceribus more uipino a ple ocepta. sicq; uegetabant̄ misere in unda frigida mortui maris glacie cōcreta. **Cunq;** tēpus esset ut parerēt clamā tes replebāt inferos ululātibus et sic serpētes pie bant. **Pariebāt** aut̄ non solum femine sed etiā uiri & hoc non p̄ mēbra que natura ostituit tali officō pueniētia. uerū p̄ brachia simul & p̄ctora. exhibāt q; erūpētes p̄ cuncta mēbra bestie habētes capita ardentia et ferrea et rostra acutissima. quibus ipa unde exibat corpa dilaniabāt. **In** caupis. aut̄ suis

habebant eedē bestie multos aculeos. qui q̄si hamis
retorti ipsas a quibus exhibē aīas pūgebant.
Bestie nāq; ille volentes exire cum caudas suas nō
possent secum trahere. in ipsa corpora vnde exhibāt ro-
stra sua ardentia & ferrea retorquere nō cessabāt
donec ea vsq; ad neruos & vsq; ad ossa arida con-
sumerēt. & sic simul clamantes stridor glaciez inū-
dantium & ululatus animaz sustinētium talē pe-
nam. & mugitus bestiarū exeuntū ab eis puenie-
bant ad celum. Erāt em̄ in omnibus diuersis mem-
bris & digitis diuersarū bestiarū capita. que ipsa
membra mordebāt vsq; ad neruos. s. & ossa. Habe-
bāt etiā linguas viuas in modū aspidū que totum
palatū & etiā arterias cōsumebāt vsq; ad pulmo-
nes. Verēda quoq; ipsa viroz ac mulierū erant in
similitudine serpentū qui inferiores ptes ventris
lacerabāt. & ipsa viscera inde studebāt abstrahere.
Tunc ait angelus. Hec est pena monachoz. cano-
nicorū. sanctimonialiū. ceterorūq; ecclesiasticorū.
qui mēti deo p̄ tonsurā & habitū noscunt. q̄ lin-
guas suas exaceruēt sicut serpētes. & mēbra sua
non cohibuerūt ab imundis opibus. Hanc penam
sustinebūt qui imoderata luxuria se polluūt. & idō
istā sustinere te oportet. **H**is dictis rapuerūt eam
demonēs cum impetu & dederūt bestie deuorandam.
Cum autē post p̄dicta tormēta esset in partu
vipaz affuit ei āgelus lucis & tāgens eā sanauit.
& se sequi p̄cepit. **P**reter fulgorē autē angeli nul-
lum lumen habebant. pgebātq; p̄ loca terribilia &
multo p̄cedentib; diuina. via valde āgusta. & q̄si
de cacumine altissimi montis tendēte in p̄cipitiū.
Quāto autē plus descēdebat illa anima. tāto min⁹
reditum ad vitam sperabat. **XCIV.**

De valle fabrorum.

Dixit autē tundal; ad āgelum. Domine quo-
im⁹. Respondit āgelus. Hec via ducit
ad mortē. Et aīma. Quid est ergo quod
scriptum est. Lata & spaciōsa est via que ducit ad
mortem. & multi sunt qui intrāt p̄ eam. cū neminē
p̄ter nos hic videamus. Respondit āgel⁹. Nō d̄ hac
via dictum est hoc. sed de impudica & illicita &
seculari vita que ducit ad istā. Euntes autē longi⁹
& vltra modum laborātes. venerūt in vallē fabro-
rum. ibiq; viderūt fabricas in quibus maxim⁹ au-
diebat luctus. **T**ūc ait angelus. **T**ortor iste voca-
tur vulcanus. p̄ cuius ingeniū corruerūt plurim⁹
& ab ipso cruciantē. Domine inquit anima si debeo
pati eius supplicii. Debes ait. Quo dicto p̄cede-
bat eā. Illa autē plorās sequebat eum. Et ecce tortor.
res cum ignitis forcipibus āgelo sancto nichil di-
cente cepunt illam & p̄cecerūt in caminū ignis ar-
dentē. & sic sufflātes follibus. sicut solet ferū in
fornace examinari. ita examinabāt eā donec ad ni-
chilum redigerent anime que ibi patiebantē. **C**ūq;
ita liquefieret. vt nichil aliud nisi aqua appareret.
iugulabant tridentibus ferreis & poite sup̄ incudē
patiebant malleis donec vice ne vel tricenē vel cē-
tē in vnam massam redigerent. & tamē quod ē
grauius nec sic p̄irent. desiderabāt em̄ mortē & in-
uenire nō poterāt. **L**oquebant autē tortores adm-
inistrātes dicētes. Nūquid sufficit. Et alij in alia fabri-
ca respōdebāt. **P**roijcite nobis vt videam⁹ si suf-
ficiat. & p̄ijciebāt. Et alij capiebāt eas in forcipi-
bus ferreis anteq̄ terrā tāgerent & sicut p̄mi ita
& ipi eas ignibus tradebāt. Et ita misere mō huc
modo illuc p̄ijciebant & vbiq; p̄burebant. donec
simul pelles & carnes & nerui & ossa in fauillam

redigerent et flammā ignis. **P**ost multas passionēs
affuit tundalo aduocatus suus & ap̄bendēs eum
de medio fauillē dixit. **Q**uō vales. **N**unquid fue-
runt tibi tam dulcia carnis oblectamēta. vt p̄ eis
tot & tāta mala debeas sustinere. **I**lle penit⁹ is p̄-
dere non poterat quia post tātum supplicii nō ha-
bebat vires ad loquendū. **T**unc angelus ait. **C**on-
fortare. quia dominus deducit ad inferos & redu-
cit. quibus em̄ magna sint que hucusq; passa es. ma-
iora tamen sunt a quibus p̄ deī misericordiā libera-
beris. Et addidit. **O**mnēs quos sup̄ vidiſti iudi-
cium deī expectāt. sed hi qui adhuc sunt in infero-
ribus iudicati sunt. **A**dhuc em̄ non puenisti ad in-
feros inferiores. Et mox solito tāgens eā & con-
fortans p̄cessit. **XCVI.** **De puteo**

Quāto simul p̄gerēt & incedētes sermoci-
narent. ecce subitus horroz & frigus in-
tolerabile & fetor intolerabil⁹ & tenebre
prioribus incompatibiles. tribulatioq; & āgustia ani-
mā tūdali inuaserūt ita vt omnia fundamēta terre
vidēnt sibi tremiscere. et āgelo p̄cedenti cōpulsa
est dicere. **H**eu domine mi quid est q̄ p̄ solito stare
non possum. **Q**uo dicto non potuit se mouere p̄-
nimia formidine. et ecce āgelus cito dispuīt. et eū
amplius videre non potuit. et statim cepit despare.
Non est em̄ sapiētia. non est sciētia. nec opus. nec
ratio apud inferos quo illa p̄perabat. **A**udiuit autē
clamores et ululatus mire multitudinis et cōtraū
tam horribile. vt nec p̄uitas nostra potuerit cape-
re nec lingua eius enarrare. **C**ircūspiciēs ergo siquō
videre posset vnde venerāt. vidit fossā quadzatz
et quadzāgulā quasi cisternā qui puteus putrid⁹
flame et fumi emittēbat columnā. que colūna extē-
debat vsq; ad celos. et in ipsa columna erat multi-
tudo maxima animarū et demonū mox fauillarū
cum flama ascendentiū et ad nichilū redactē. **I**te
cadebāt cū demonibus in farnacē vsq; imp̄functi.
Quo viso anima tūdali volebat se retro retrahere
sed non valebat pedes a terra leuare. et dum hoc
sepius tēptaret sed tamen facere non poss; nimio
furore repleta in semetip̄am exarsit. et genas suas
vnguibus lacerās clamauit. **V**e michi. q̄re nō mo-
rior. que me cepit demētia. **A**udiētes demonēs h⁹
qui cum flama accēdebāt dī. cū de deū ē eā cū instru-
mentis quibus animas ad tormēta rapiēbāt dicen-
tes. **O** misera anima penis et cruciatib; digna vñ
huc venisti. **N**il adhuc expta es. **A**dhuc videbis di-
gnū opibus tuis tormentum de quo exire nō po-
teris. nec in eo p̄ire sed semp̄ i cruciatu viuens. **A**d
his sine refrigerio. sine lumine. sine cōsolatōne.
sine auxilio. nullā deinceps misericordiā sperare po-
teris. **A**ppinquasti em̄ vsq; ad portas mortis et i
fernis inferioribus sine mora p̄entaberis. **Q**ui te
huc adduxit ip̄e te decepit. **L**iberet te si potest de
manibus nostris non videbis eū n̄ amplius. Et ad-
inuicem loquebant. **Q**uid ampli⁹ moramur trahā-
mus eaz et p̄bent⁹ eā lucifero deuorandā. Et sic
arma vibrātes miabant illi mortē eternā. **I**pi autē
imundi spūs erant nigri sicut carbones oculi eoz
vt lampades ignis ardentes. dentes eoz mīe can-
didiores. caudas habebant ut scorpiōes. ungues
ferreos acutos. aīas ut vulturis. **I**nterea affuit an-
gelus domini qui fugatis spiritibus tenebrarū
cōsolatus est eam suam dicens. **G**audere et letare
filia lucis. q̄ misericordiā et non iudiciū cōsequeris.
Penas quidem magnas videbis s; nō eas p̄ueris

videbunt te. **EXCVII.** De principe tenebra
rū & socijs eius in penis.

ppropinquas autem anima vitæ pcepte
tenebrarum & profundum inferni. Que
autem et qualia ibi viderit inaudita tor-
menta si ceterum capita. & in unoquoque capite centum
linguas haberet enarrare nullo modo posset. **Ibi** vi-
sus est princeps dyabolus. qui magnitudine precebat
omnes bestias quas ipse tunc ante viderat. cuius
quantitati corporis ipsa que viderat anima nihil scire
bat comparare. **Erat** illa bestia nigerzima sicut coruus
formam habens humani corporis a pedibus usque ad ca-
put. excepto quod plurimas habebat manus. **Habebat**
etiam & caudam. habebat etiam non minus mille mani-
bus. **Habebatque** in longitudine quasi centum cubitos
in grossitudine vero decem. **Vnaqueque** manus di-
gitos videnos habebat. & digiti eius habebant in
longitudine ceteras palmas. in grossitudine vero de-
nas. **Habebat** ungues lanceis militum grossiores &
longiores & ipsos ferreos. in pedibus torio de. **Ro-**
strum eius nimis longum. & grossius cauda eius aspi-
ma & longa ad nocendum animabus. aculeis acutissimis
preparata. **Iacet** autem illud horribile monstrum super cratem
ferream suppositis ardentibus prunis. ab innumerabi-
li multitudine demonum follium sufflantium. **Circum-**
datur autem ipsum tanta multitudo animarum & demonum
quod nulli credibile esset quod mundus tot animas a prin-
cipio parere posset. **Ligatus** autem est ille hostis ani-
marum per singulas membrorum iuncturas cathenis ferre-
is & ercis igneis & valde grossis. **Cuius** sic versatur
in carbonibus & undique oburit nimia exardescens
ira. vertit se de uno latere in aliud latus. & omnes
manus suas in illam multitudinem animarum extendit. eas-
que replet animabus. constringit. sicut rusticus faciens
racemos opprimat ut inde vinum eliciat. item ut nul-
la sit ibi anima que tali strictione non preueniat capite
aut pedibus vel manibus. **Et tunc** spiras sufflat et
spargit animas in diuersas partes gehene. & statim eru-
ctuat puteus ille. de quo proximum fetidam atque hor-
ribilem flammam. **Et cum** retrahit anhelitum suum dira
illa bestia retrahit ad se omnes animas quas ante sp-
serat. & cum fumo & sulphure in os eius cadentes
deuorat. sed & quaecumque manus eius effugit ne strin-
gat illas cum cauda sua percutit. & sic misera bestia per-
cutiens semper percutit. & tormenta animabus infer-
rens in tormentis omnibus super omnes cruciat. **Tunc**
ait angelus ad animam. **Hic** est lucifer principium
creaturarum dei. qui versabatur in deliciis paradisi. **Qui**
si solutus fuerit. celum simul & terram usque ad inferos
cuncta perturbaret. **Hi** autem qui cum eo sunt partem
sunt angelorum tenebrarum. primi filii a deo. & iam iudicati
sunt & multos alios expectant. qui vel christum nega-
uerunt. vel negantium opera fecerunt. passi sunt ea que
vidisti. prius mimora tormentorum. & postea ducti sunt
ad ista. de quibus tormentis nullus qui semel ea in-
uerit amplius exire poterit. **Hic** sunt plati & princi-
pes mali de quibus scriptum est. **Potentes** poterit
tormenta patiuntur. qui. scilicet. non bene vbi sunt potentes
sibi a deo data. **Tunc** ait anima ad angelum. **Quare**
potentia non bonis datur. ut bene possint. **Respondit**
angelus. **Aut** subditorum culpe hoc exigunt ut bonos
rectores non habeant. aut ipsis bonis in hoc peritur
ut salutem animarum suarum melius prouideant. **Hic** autem

C. XCVIII. De statu mediocriter bonorum
& malorum.

et tu etiā narzabis uiuētib? oīa hec. **XCIX.**
De statu cormarti regis.

Quoniam autem modicum procederent viderunt domum mirabiliter ornatam cuius pies et omnis structura ex auro et argento erant. et ex omnium lapidum preciosorum generibus sive fenestre ibi non erant. nec hostium. et tamen omnes qui intrare volebant intrabant. Erat autem intus tam splendida ac si non dico vnus sol sed quasi ibi multi splenderent.

soles. Eratq; nimis ampla & rotunda & nullis columnis fulta. & totū etiā eius vestibulū auro et lapidibus p̄ciosis erat stratum. Circūspiciēs autem tundalus vidit unū sedile aureū cum gemis & serico. & omnib; ornamētis ornatū. et regem cozmartum in ipso throno sedere. vestitū mirabilib; vestimentis et p̄ciosissimis supra omne p̄cium terzenum. Et cum staret admirans. venerūt plurimi i domū illam cum munibus ad regē. & offerebāt singulū cū gaudio munera sua. Et dum staret tundal; diutius āte dominū suū regē cozmartū. erat em̄ dominus suus in sedē. Venerūtq; multi sacerdotēs & leuitē solenniter induti sicut ad missam cantandaz cum sericis casulis et alijs ornamētis valde p̄cios & ornabat vndiq; domus illa regia. mirabili atq; p̄ciosissimo ornamēto. Ponebāt em̄ cīphos & calices aureos & argenteos. & pixides eburneas super paxillos & tabulas. & sic domus illa ornabat ut si maior gloria in regno dei non esset. ista posse sufficere videret. Omnes ergo illi qui ministrabāt ante regē venientes & genua flectētes dicebant. labores manū tu. q. m. b. es & b. e. rit. Tūc tundalus ait ad angelū. Miroz domine de tot mīstris inter quos nec unū de familia sua recognosco. Ad hoc angelus. Non sunt illi de familia sua sed pauperes xpi & pegrini quib; rex bona sua largiebāt & ideo p manus eorum retribuīt ei merces eterna. Tūc ait tundalus. Domine. passus ne est domi; meus aliqua tormēta post mortē. Pass; est inquit & adhuc quotidie patit. & adhuc patiet. Expecta ergo paululū & videbis. Et cū paululū expectasset obscurata est domus & omnes habitatores ei; ilico osterati sunt. Et rex stristatus exiit cū fle tu. Quem cū tundal; sequerēt. vidit hanc multitudinē quā ante intus viderat expansis in celū manibus deū deuotissime deprecantē & dicentē. Domine deus omnipotēs sicut vis et sicut scis misere serui tui. Et respiciēs vidit regem in igne vsq; ad ubilicū. & ab ubilico sursum cilicō idurū. Hāc penā inquit āgel; quotidie patit p tres horas et p horas xx. & unā requiescit. Et hoc ideo. quia legitimi cōiugij in accluit sacramentū & ideo patit ignē vsq; ad ubilicū. Ciliciū vero portat quia iussit interfici comitem iuxta sanctū Patriciū. & p̄uariatū ē iusiurandū. Exceptis his duobus cūcta ei crimina dimissa sunt. Sed iā ascendam;. C. De visione glorie sanctoz.

Et cū paululū p̄cessissent viderūt murus nimis altū & nimis p̄clarū. Erat autem argenteus totus splendidus & valde decorus. Et cū nulla porta ibi appareret. tundalus tū nesciens quomō intrauit. et circūspiciēs vidit choros sanctoz exultantiū et dicentiū. Gloria tibi deus pater. gloria tibi deus fili dei. gloria tibi deus spiritus sancte. Erāt aut viri et femine vestiti candidis vestimētis et p̄ciosissimis sine macula et ruga iocundi et hilares semp gaudētes et sanctā trinitatem laudantes. Candor aut vestimentoz sicut nix recēs erat. p̄cussa solis radio. voces vero p̄sonātes quasi musicū melos reddebāt sonos. Claritas autē iocunditas. amenitas. hilaritas. pulcritudo. honestas. sanctitas. eternitas. vnanimitas oibus erat eq̄lis et caritas. Odoz illius campi vbi erant isti supabāt omnia aromata et odoramēta. Tūc tundalo ait angelus. Hec sunt gaudia viuatoz qui fidem p̄ugij seruauerūt. et familias suas in timore di bene et iuste rexerūt. et bona sua paupib; et ecclesi

is xpi o[mun]icauerūt. qui in iudicō audietur. Venerite benedicti patris mei p̄cipite regnū qd vobis patum est ab origine mundi. Tundalus autem multum rogabat ut ibi remaneret. sed nō obtinuit. Post hec p̄fecti sunt. Videbat aut eis null; labor in ābulando. et quocūq; p̄trābāt inclinatīs capitis et letis vultibus cū ingenti gaudio occurrerant. et eā p̄prio nomie salutabāt. et deum qui eaz liberauerat glorificabāt dicentes. Laus tibi domine rex eterne glorie. qui non vis mortē peccatoz s; ut conuertat et viuat. qui sed; misericordiā tuam ab inferni cruciatib; animā istā eripe dignat; es. et sanctoz tuoz p̄ortō sociare. Cum aut sic plurimas turbas p̄trāsissent. appuit ali; murus tam altus ut primus. sed de auro purissimo et p̄clarissimo. ita ut magis dilectaret quēcūq; vidisset aia in solo nitore metalli q̄ in omni gloria quāte viderat. Cūq; simili mō intrassent illū ut primū apparuerūt illis plurima sedilia de auro et gemis et v̄uersis lapidū p̄ciosoz generibus cōstructa. et p̄ciosissimis ornamentis coopta in quib; sedebāt seniores viri et seie vestiti sericis et stol cāpidis et variis et v̄uersis ornatibus. qualia nec aū viderat. nec cogitare poterat. Et erat facies vniuscuiusq; splendida sicut sol splendēs in meridie. et capillos habebant auro similimos. et coronas aureas hisdē gemmis ornatas. Sed et lectoria posita erāt coraz eis aurea quibus suppositi erāt libri aureis literis scripti. et cantabāt domio alleluia cū nouo cantico et tā dulci melodia. ut cunctoz p̄teritoz obliuisceretur anima que semel audiret voces eoz. Tūc ait angelus ad tundalū. Isti sunt sancti qui p testamto dei sua corpa tradiderūt. et in sanguine agni lauerunt stolas suas. & cōtinētes qui de seculari vita ad dei seruiciū cōuersi sunt. et qui semetip̄os cū vicijs et cupiscentijs crucifigentes sobrie et iuste et pie vixerūt. C. C. Adhuc de eodem.

Um autē tundalus curiosus circūspiceret. vidit quasi castz et papilionē plurimas purpura et bisso. auro et argento et serico mīro varietate cōfectas. in quibus cordas et organa. tympana et citharas. cū organistris & cimbalis canentes. Cetera quoq; omniū musicoz genera suauissimis sonis audiuit p̄cētes. et que sunt que hec essent. Cui angelus. Ista est religiosorum requies monachoz et conuersoz. canonicorū et sanctimonialiū. qui p̄missam obedientiā his qui p̄sunt hilariter et deuote impendūt. et qui magis gaudent subesse q̄ p̄esse. qui voluntatē p̄p̄iā relinquūt et aliene obtemperant. Qui dum sunt i corpe celestia sapiunt. qui refrenāt linguas suas nō solū a malis sed etiam a bonis p̄pter taciturnitatis amorem. Tūc ait tūdalus. Domine si tibi placet volō p̄pius accedere. et eos qui intus sunt videre. Placet inquit ut videas eos. et audias. sed nō intrabis ad eos. Isti quoq; fruunt p̄ntia scē trinitatis. et q̄ semel ad eos intrauerit oim immemor p̄teritoz m̄ vltērius non disiungit. a cōsortio sanctoz. nisi forte virgo fuerit. et cōiungi mereat chorū angeloz et accedentes p̄pius viderūt v̄riusq; sexus animas quarum splendor et odor delectabilis que assimilantur angelis. et sonus suauissim; omnem gloriā quā aū viderant supabat. oia m̄strumēta nemie tā gente sonos reddebant. sed hanc omnē dulcedinē supabant voces ipoz spiritū. quib; nullus labor erat in exultatōe vocū. nec labia videbant moueri nec manus ad instrumenta musica leuare curabant.

Et tam ad libitum cuiusque melos redebat. Firma
mentum quod erat super capita eorum multum splendebat
de quo cathene pendebant auri purissimi. virgulis
argenteis intermixte. pulcherrima varietate conte
xte. de quibus cithare & fiale et tympanula et cimbala
& lilia & sperule pendebant auree. Inter quas multi
tudo maxima versabat angelorum volantium. & aure
as alas habentium. qui leui volatu inter cathenas vo
lantes. suauissimum atque etiam dulcissimum audientibus
redebat sonum. Cum ergo tondalus nimis dele
ctatus veller ibi stare dixit ei angelus. Respice. Et
respiciens vidit unam arborē maximā & latissimā frō
dibus uiridissimā floribusque pulcherrimā. omnique gene
ribus fructuum & frugum fertilissimā. In cuius frōdibus
aues multum diuersorum colorum & diuersarum vocum
generibus cantantes & organizantes morabantur. sub
cuius ramis lilia & rose & cunctarum herbarum species
que odoriferarum genera oriebantur. Et sub eadem arbo
re viri multi & femine in cellis aureis & eburneis
semp benedicentes & laudantes dominum per vniuersas
beneficijs & donis suis. Et habebat unusquisque co
ronā aureā in capite suo mirabiliter ornata. et sce
ptum aurum in manu sua. Et erant vestiti talibus ve
stimentis quibus ante visum monachi. Tunc ait ange
lus ad tondalum. Hec arbor typus est sancte ecclesie
huius qui sub ea sunt constructores & defensores sunt
ecclesiarum. qui per beneficijs que sanctis ecclesijs lar
giti sunt fraternaliter ipsorum consecuti sunt. quia pil
lorum amonitionem secularem habitum reliquerunt. et
religiose vixerunt. **CCII.** **Item**
de eodem.

Omnique perfecti fuissent. viderunt murum alti
tudine pulchritudine & splendore ceteris
quod dissimile. Erat namque ex omnibus lapidibus
preciosorum generibus constructus varijs coloribus me
tallis interpositis ita ut habere videretur aurum per ce
mento. Lapidibus eius erant cristallus. crisolitus. be
rillus. iaspis. iacinctus. smaragdus. saphirus et om
nibus. topasius & sardius. crisoprasus & amethystus
turbatus atque granatus. His et similibus splendebat
murus valde et mentes intuentium multum in se puo
cabat. Accedentes igitur murum videre perculdubio quod
oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor ho
minis ascendit. quod prepaui deus diligenter se. vide
runt ibi. ix. ordines angelorum & beatorum spirituum
cum illis immixtorum. & audierunt ibi verba ineffabilia
que non potest homo. nec licet homini loqui. Dixitque
angelus ad animam tondali. Audi filia & vide et mi
serere. au. t. & ob. po. t. & do. p. t. et. co. r. de. tuum
Et patet quanta sit amenitas iocunditas. dignitas.
sublimitas interesse choris angelorum & omnium sanctorum
et quod omne precellit gaudium eum qui panis est an
gelorum & vita omnium. sentire clementem & piū. Ab
illo autem loco in quo tunc stabat non solum omnem
quam ante viderat gloriam. verum & preclara supplicia
videbat. Et quod magis mirandum est. ipsum orbem terrarum
quasi sub vno solis radio videbat sicut scriptum est.
Cernit terram de longe etc. Non enim potest quicquam crea
ture visum obtundere cui semel concessum est omnem
creatore videre & miro modo cum staret in eodem
loco in quo. s. prius steterat. non se vertentes in ali
quam partem. cunctos tamen ex eodem loco ante et re
tropositos videbat. Non solum autem visus. verum
etiam omnium rerum scientia dabatur insolita. ita ut non
esset ibi opus interrogare amplius aliqua. sed omnia
sciebat ibi tondalus apte & integre quicquid vole
bat. **CCIII.** **De quattuor episcopis quos ibi**

tondalus cognouit.

Omnem autem ita esset ibi tondalus. affuit ei
sanctus ruadanus confessor cum magna le
ticia salutans eum & amplectens intime cari
tatis viscibus ait. Dominus custodiat introitum
tuum & exitum etc. h. n. & v. in. se. Ego sum ruadanus
patronus tuus cui iure debitor es sepulture. Et cum
hoc dixisset. stetit nichil amplius dicens. Tondalus
autem respiciens vidit sanctum patricium hibernensium
apostolum cum magna turba episcoporum inter quos quat
tuor sibi notos vidit. i. celestinum qui fuit archiepiscopus
arimache. & malachiam qui celestino successit. qui ro
mam veniens tempore innocentij pape legatus et archie
piscopus ab illo est constitutus. qui omnia que ha
bere poterat sanctis & pauperibus diuidebat. Hic
constructor extitit. xliij. cenobiorum. monachorum. cano
nicorum sanctimonialium. quibus omnia necessaria pro
uidebat. & nihil omnino sibi retinebat. Ibi quoque vidit
christianum lugdunensem episcopum fratrem preclari malachie
viterum mire continentie virum & voluntarie pauperti
tis amorem & neemiam cluanensem civitatis antistitem
virum simplicem atque modestum. sapientia quoque et ca
stitute pre ceteris fulgentem. Hos quattuor cognovit
episcopos. Erantque iuxta eos unum sedile mirabiliter or
natum in quo nemo sedebat. Et dixit tondalus. Cu
ius est istud sedile. & quare sic vacat. Respondit
sanctus malachias. Cuiusdam de fratribus nostris
qui nondum migravit a corpore hic sedebat cum mig
rauerit. **CCIII.** **De reditu anime eius**
ad corpus.

Omnem autem in his omnibus anima tondali val
de dilectare. affuit angelus domini qui
eam antecedebat. & blande eam alloquens
ait. Vidisti hec omnia. Et illa. Video domine. Ob
secro sine me hic esse. Cui angelus. Debes ad cor
pus tuum redire. et omnia que vidisti ad utilitatem
proximorum memoriter retinere. Quo audito. anima tri
stis et flens respondit. Domine inquit. Quid tam
tibi mali egi ut relicta tanta gloria ad corpus redeam
Ad quam angelus. Hanc non merentur intrare nisi vir
gines qui corpora sua ab omni immundo tactu &
cordis sua ab omni immundo affectu custodiunt &
aduri magis per tanta gloria quam inquinari aliquid tur
pi concupiscentia volunt. quod. s. tu nolueris facere &
verbis meis credere. et ideo non poteris hic man
ere. Reuertere ergo ad corpus tuum et abstinere ab his
que ante faciebas. Consilium meum et auxilium tibi non
deerit. sed presentialiter atque fideliter tibi manebit.
Et cum hoc dixisset angelus. pueria anima statim
sensit se mole corporis esse grauata. nullum interuallum
nec ullum tempus intercessit momentum. sed in vno
eodemque tempore puncto. in celis loquebatur ad angelum
et in terris se sensit induere corpus suum. Tunc ipsa
debilis corporales aperuit oculos. et suspirans nichilque
dicens respexit clericos circumstantes. et sumpsit cor
pus domini cum gratiarum actione. et omnia que ha
buit dissipat et dedit pauperibus et signum sancte cru
cis vestimentis suis quibus vestiebat super affigi
iussit. Cunctaque que viderat et retinere poterat no
bis postmodum recitauit. bonam vitam nos ducere
monuit. verbumque dei quod ante nescierat cum ma
gna deuotione et utilitate ac humilitate et scientia
predicabat. Nos autem quia vitam eius imitari non possu
mus hoc saltem et utilitatem legentium scribere stu
dimus. **Actus.** Hec autem visio et huiusmodi similes
apud doctores nostros caluminiam parant. nullum
penitus locum uel statum animarum esse ponentes

mediū inter purgatoriū & paradīsum. Quis beatus bernardus in quodā sermone de omnibus sanctis primum innuere videat. **CV.** De facto malachia archiepo.

Borro sancti malachie vitā qui anno pōi ēte reuelatōis dictus est obiisse. beat? bernard? clareuallē descripsit. de qua b pauca inserui in hunc modū. **Bernardus.** Semp quidem opepcium fuit illustres sanctoz describe re vitas. vt sine in speculū et exemplū ac quoddā veluti odimentū vite hoīm sup terrā. Per hoc em quodāmodo apud nos etiā post mortē viuūt multosq; ex his qui viuentes mortui sunt ad verā p uocant vitam. & reuocāt. Vex nūc maxime hoc requirit raritas sanctitatis. nostra plane etas iops virozum. Quē em michi ostēdas vel de illorū numero qui videntē dari in lucē gentiū. nō magis de sublimi sumantē. q; flāmātem. Et si lumen quod in te est iquit tenebre sunt. quāte sunt tenebre (nisi tu illos forte quod nō credo lucem dixeris) q; qstū estimant pietatē. qui in hereditate domi. non que domini sed magis que sua sunt queritāt. Quid dī co que sua sunt. pfectus sit & sanctus etiā sua q; rens suaq; recinēs. si ab alienis cor manusq; conti neat. meminerit tamē q; qui sibi vsq; huc forte per uenisse videt eundē exigi sanctitatis gradū & ab ethnico an nō milites suis iubentē pēti fore stipē dīs vt ipi salui fiant. Magnū verō ecclesie docto rī si sit sicut vnus militū. aut certe quod ad illorū imperium ppheta loquē sicut populus ita & sacerdos. item das michi ptemum i necessarijs. ptem prum supfluoꝝ. Lex est tamen pfixa ab apostolis apostoloꝝ successoribus. vestitū & victū habētē inquit his cōtenti simus. Vbi forma hec in libris cernimus eā sed non in viris. Habes vero de iusto quia lex dei eius in corde ipius & nō in codice. nec pfectis is grad? pfectus em carere & necessarijs patus est. At gratis istud. vtmā supfluis ponatur modus. vtmā non capiam? in infinitū. Opti? ho die est. qui nō est nimis malus. Vnde qm a terra d ficit sanctus videor mihi non supuacue ex his qui empti sunt de terra. reuocare ad mediū epm malachia. virū vere sanctum. & nostroz quidē tēpum singularis sapiētie. qui lucerna erat ardēs & lucē nec tamē extincta est sed submota. **CVI.**

De bonis eius in ijs.

Hic ortus est in hibernia de populo barba ro. ibi educatus. ibiq; literas edoctus ē. Ceterū de natali barbarie nichil traxit n magis q; de sale materno pisces maris. Parētes tñ illius fuerūt genere & potētia magni iuxta nomē magnorū qui sunt in terra. At mater tā mente q; sanguine generosior satagebat in ipso mītō notas facere puulo vias vite. Itaq; agebat senem mori bus annis puer. expers lasciuie puerilis. Erat autem homo in ciuitate ardimacha in qua alicus ē malachias vir sanctus. & austere admodū vite. Qui cellā habēs iuxta ecclesiā. seruiebat ieiunijs & oratōnibus & obsecratōnib? die ac nocte. Ad hūc se ptulit malachias. ab eo vite formā accepturus. Sed ditq; & ipse solitarius. Sed intra paucos dies habuit imitatores nō paucos exemplo sui puocatos. Tandem ordinat? est sacerdos. Annos nat? qua si. xx. & v. Cui etiam eps vices suas omisit. seminare semen sanctū in gente non sancta & dare rudī populo & sine lege viuenti. legem vite & discipli ne. Suscepit ille mandatū cū omni alacritate sicut

erat spū feruens. nec talentis incubās sed imbiās lucis. Deniq; cum esset eis studiū & zelus maxim? circa cultū diuinorū & veneratōnem sacramentoz ne forte de his aliquid cōstitueret vel docerz sec? q; ritus haberet vniuersalis ecclesie subiie eius anī mū adire epm malchū qui se plenius de omnibus informaret. Hic erat senex plenus dierū & sapientia atq; virtutū. qui de habitu monachali nichoni enī monasterio assumpt? est in epm in lesmoz ciuitate. Ibiq; tanta ei desuper data est gratia. vt nō solum vita & doctrina. sed et signis etiā claret. Nam puerū mente captū ex his. s. quos lunaticos vocant inter pfirmandū sacra vn et de sanauit. sur doq; auditū restituit. In quo idem mirabile quid. dam pfessus est. quod cū sanctus vtriq; auricule hincide digitos immisisset. duas quasi procellas ex ipso exire senserit. Pro his hui? mōi fama crebrefcē te. nomen grāde adeptus est. ita vt ad eū scoti hy berniq; pfuerēt. & tāquā vnus omniū pat ab omi bus coleret. Ad hunc ergo malachias pueniēs benignē a sene est susceptus. & anīs aliquot cum eo mansit. vt p hanc tēpoꝝ morā de pectore vetera no sapientiā hauriret. **CVII.** De sorore sua mortua p eū deo recōciliata.

Mortua autē sorore sua non ptereundam d ea vidit visionē. Huius siquidē sanctus carnalem exhoruerat vitā & tanto et iaz zelo. vt se deuouerit nō visurum eā in carne viuētem. At illa carne soluta solutum est votū. et cepit vidē in spū quā in carne noluit. Quodā nocte audiuit p somniū vocem sibi dicentis. sororem eius stare foris in atrio. & ecce p totos. xxx. dies nichil gustasse. qui euigilans & cito intellexit. cuius esce media mazeret. & diligēter discusso numero dierū quē audierat ipm esse reppit. & ex quo p ea panem & vinū non obtulisset. Tūc ille qui sororis aīam non oderat sed peccatū. beneficentiā quā intermiserat rursus adozitur. Neq; frustra. Non. multo em post visa est ei puenisse ad limē ecclesie. necdū tamen posse intrare. apparere etiā in pulla veste. Cūq; ille pteueret curās ne qua die solita stipe frustraret. Secundo vidit eam in veste subcāda ad missam quidē intra ecclesiā. sed altare p ingere non pmitte. Tercio tandē visa est aggregari cetui candidatoꝝ & in veste cāda. Vides igitē lector quantū valeat de pccatio iusti assidua. Vere regnū celozū vim patit. & violenti rapiūt illud. Nonne tibi videt malachie oratō vicem quodammodō effra ctoris celestibus exhibuisse potius. quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis quod suis meritis negabat. Hanc vim hiesu bone tu qui pateris facis validus et pius ad saluandū. faciens misicordiam et potentiam in brachio tuo. et in sacramen to tuo. seruans sanctis qui i terra sunt vsq; ad cōsummatōnem. Hoc plane sacramentū est potens pcca osumere. debellare obuiās pccates. iferre celis reuertent. s. de terra. **CVIII.** De mōasterio ab eo pstructo et quibusdam eius miraculis.

Ut diues et potēs qui locū bencor & possessiones ei? tenebat inspiratus a deo cō festim in manus malachie omia sua dedit et se quoq; et is auunculus eius. sed malachie spū ritus q; carnis ppinquitas pluris fuit. ipm quoq; locū bencor tradidit et princeps. vt edificaret ibi monasteriū vel potius reedificaret. Nepe nobilissimum extiterat ante sub primo patre cōgello mltā milia monachoz generans. multoz mōasterioꝝ

caput. nec mō i pfatas sed i exteras etiā regiones
quali inundatōne facta illa se sanctorū exatā effu-
derunt. Ex quibus ad has nostras gallicanas pres-
sanctus colūban? ascendēs luxouienſe construxit
monasteriū factus ibi in gentē magnā. Aūt enim
tam magnā fuisse ut succedētib? sibi vicissim cho-
ris continuarent solennia diuinorū ita ut nec mo-
mentum quidē dici ac noctis vacaret a laudibus.
Hec de antiqua dicta sunt benecōiensis monasterij
gloria. Hoc olim destructū a piratis ob isigne di-
gnitatis antiquae malachias veluti quandā replata
torus pacisum āplexus est. Et quia multa sancto-
rum corpora dormirēt ibi. Nam ut taceā illa que in
pace sepulta sunt. fuerunt nōgenti simul vna die a
piratis occisi. Erat quidē ingens illius loci possessi-
tio. sed malachias solo stentus loco sancto totas
possessions & terras alteri cōcessit. Ipe vero decē
circa secum fratribus assumptis. veniēs ad locū
cepit edificare. vbi die quadā cum in securi ipse se
caret casu ex oparijs vnus illo vibrante in aera se
curim. locum incaute occupauit. in quo ictus dñi
nabāt. Et cecidit sup spmā doli eius. tanto utiqz
impetu ac sonitu. quāto conatu ille impingere va-
luit. Corruit ille. & accurrere omnes putantes aut
pessum ad mortē aut mortuū. Et tunica quidem
scissa est a summo vsqz deorsum. homo autē illeſus
inuentus est tā modice et summatim. ut vix in super-
ficie vestigium apparet. Stabat em̄ homo incolu-
mis quē securis pstrauerat intuentib? & stupenti-
bus q̄ circūstabāt. vnde & facti alacriores & p̄m-
ptiores exinde ad opus inuenti sunt. Porro orato-
rium intra paucos dies cōsummatū est. in quo deo
seruitur sicut olim simili deuotōne. sed nō pari nu-
mero. Eo tpe & loco quidā infirmabāt. cui afflēt
dyabolus & agere loquens suggererat. ne rñqz cre-
deret monitis malachie. sed si intraret ad se. cultel-
lo eum pteret & occideret. Quo agnito. illi qui
ministrabāt ipi infirmo p̄dente. verbū pferūt ad
malachiā p̄muentē. At ille solita arma oratōnis
arripens impavidus hostem aggressus. & infirmi-
tatem fugat & demonē. Clericū nomine michaelē
dissentia laborantē & despondentē mittēs ei aliqd
de mensa sua eodem loco sanauit. scdō ipm eundē
grauissima infirmitate correptū. & corpe piter cu-
rauit & mēte. ilico em̄ adheſit deo & seruo ei? ma-
lachie. **CIX.** De actib? eius in epi-
scopatu suscepto.

Acabat tunc ep̄alis sedes in vna ciuita-
tum & iā diu vacarat Malachia nolente
assentire quē elegerāt. Persistentib? tamē
illis tandē cessit accedēte ad vim faciendā mādato
magistri sui necnō & metropolitā. Tricesimo igi-
tur ferme anno etatis sue cōsecratul ep̄s conerech
introducē. Cūqz cepisset p̄ officō suo agere. tunc
intellexit homo dei nō ad homines se sed ad bestias
destinatū. Nunq̄ at huc tales exptus fuerat i quā
tacūqz barbarie nūq̄ repperat sic p̄teruos ad mo-
res. sic ferales ad ritus. sic ad fidem impios. ad le-
gem barbaros. ceruicofos ad disciplinam. spurcos
ad vitā xp̄iani nomie. re pagani. Nō decimas dare
nō primitias. non legitima mire diugia. non facere
p̄fessiones nec penitēcias. nec qui peteret. nec qui
daret penitus inueniri. sed nec in ecclesijs aut p̄di-
cantis vox aut cantantis audiebāt. Quid igiē face-
ret athleta domini. aut cedēdū turpiter aut p̄dō
se certādum. sed qui se pastore & non mercenariū
agnoscebat. elegit magis stare q̄ fugere. patus da-

re animā suam p̄ ouibus suis si oportuerit. & q̄p
omnes lupi et oues nulle. stetit in medio luporum
pastor increpūsus oimodis argumentosus. quō fa-
ceret oues de lupis. **M**onere cōmuniter. secreto ar-
guere. flere p̄ singulos. nūc aspe. nunc leniter oue-
nire put cuiqz videbat expedire. In q̄b? dū minus
p̄ hoc p̄fecisset cor p̄ritum et humiliatū offerebat
p̄eis. Quoties noctes totas puigiles duxit exten-
dēs man? i oratōe. & cū venire ad ecclesiā nollēt
p̄ vicos & plateas occurtebat inuicis. & circūiens
ciuitatē pquirebat anhelus quē xp̄o acquireret. Sz
& foris rura nichilomin? & opida sepius p̄cur-
bat cum sancto illo oimatu discipulorū suorū q̄ nū-
q̄ dēerāt lateri eius. ibat & erogabat vel ingratia
tritici mensurā. Nec rehebāt equo sed pedes ibat
in hoc virum se apostolicū p̄bans. Hiesu bone qn
ta passus est p̄ nomine tuo bellator tu? a filiis sce-
leratis. quātaqz sustinuit ab hisipis quibus & p̄ q̄
bus loquebat bona tibi. **B**lasphebat? obsecrabat
iniuriatus opponebat scutū paciēcie. & vincebat i
bono malū. Itaqz dextera domini fecit virtutē. q̄a
os domini locutū est veritatē. Cessit duricia. quie-
uit barbaries. recipiunt vbiqz ecclesiastice consue-
tudinēs. contrarie vero reijciunt. Reedificant ba-
silice. ordina? clerus. in illis sacramentorū rite solē-
nia celebrant. cōfessiones fiūt. ad ecclesiā pueniūt
plebes. p̄cubitus honestatē celebritas nupriarum
Postremo sic mutata in melius omnia ut hodie il-
li genti pueniat. qd̄ domini? p̄ p̄phetam dicit. Qui
ante non populus meus. nūc autē populus meus.

CX. De archiep̄atu quē inuitus suscepit.
Ontigit aut archiep̄m celsū isiriarū. q̄
& malachiā in dyaconū p̄biter & ep̄m
ordinauit. & cognoscēs q̄ moreret. fecit
quali testamentū ut malachias sibi deberet succedē-
re. eo q̄ nullus sede prima dignior videret. Verū
mos pessimus moleuerat quorūda m̄ diabolica am-
bitōne potentū. sedē sanctā obtemendā i heredita-
ria successione. Nec em̄ patiebant ep̄ari nisi q̄ essēt
de tribu & familia sua. Nec parū p̄cesserat execra-
da successio. Decurs iam in hac malicia quasi gene-
ratōibus. xv. & eousqz firmauerat sibi ius prauū
immo omi morte puniendā iniuriā. Generatō em̄
mala & ad ultra. ut et si interdū multi defecissent
clerici de sanguine illo. sed ep̄i nunq̄. Deniqz iam
vii. extiterāt ante celsū viri vxorati & absqz or-
dinibus. literati tamen. Inde tota illa p̄ vniuersam
hiberniā (de q̄ mltā supi? dixim?) dissolutō ecclia
sti ce discipliē. celsure enūatō. religiois euacuātō. p̄
his g° celsus vehemētē dolēs. curant oīno succes-
sorem habere malachiā. eo q̄ p̄ ipm cōsideret posse
explantari male radicātā successione. qui car? essz
omnibus. & quē omnes emularēt. & domi? erat
cum eo. nec frustratus est a spe sua. Nā mortuo il-
lo. substitutus est malachias non tamē mox. Neqz
id facile. Ecce em̄ de semine neq̄ qui occupet locū
mauricius nomine. Is p̄ quinquenniū fret? poten-
tia seculari incubauit ecclesie. non ep̄s sed tirann?
Nam vota pioz magis in malachiā pueniāt. Deī
qz suadebāt eum subire onus iuxta cōstitutōez celsi
Sed ille qui omne sublime haud sec? q̄ suū p̄cipi-
tiū declinabat. bonam sibi videbat nactus occasio-
nem excusandi. q̄ p̄ id t̄pis introitus eius pacific?
esse nō posset. Dicebat igiē nō suū interesse fundi
humanū sanguinē occasione sui. Postremo iūctū
se alteri sponse quā dimittere non liceret. Verum
illis econtra instantibus & clamantibus quia a dño

sermo est egressus. sed & tota auctoritate iubenti-
bus subire onus & instantibus anathema. **Ad**
mortē inquit ducitis me. sed obediō spe martirij.
hac tamē pōitōne. ut si iuxta fidei nostrā res i me-
lius cedat. & vendicet sibi deus hereditatē suam a
diripiētibz eā. **Tunc** demū omnibus cōsumatis &
ecclesia pacē habēre liceat redire ad priore spōsaz
meā et amicā de qua rapior p potestātē & p me il-
lic aliū substituere. qui tunc forte repletus ydoneus
fuerit. **Nota** lector virtutē viri & animi puritatē.
nec honore affectātis. nec formidātis mortē p xpī
nomīe. Spōdentibz illis demū acquieuit volūtati
eorz vel potius dei. a quo sibi iam olim pōssum
recordabaz. qd de se modo dolebat fieri. **Nēpe** iam
egrotāte celso apparuit malachie et quidem longe
posito & nescienti mulier pcre staturē & reuerē-
ti vultus. pūctū que nā esset responsū ē esse
vxoze celsi. **Que** ei tradēs virgā pastorālē quā ma-
nu tenebat dispuit. **Pauca** decursis diebus celsus
moriēs. misit baculum suū malachie tanq sibi suc-
cessuro. **Quē** ut vidit agnouit ipm esse quē vide-
rat. **CCXI.** **De** vltione celesti in eius
aduersarios.

Huius pēcipue recordatō visionis terzuit
malachiā. ut si qd diu satis dissimularat
vltia renueret diuine iā resistere vidrē
voluntati. **Verū** tamē ciuitatē nō intrauit. quādiu
ille incubator vixit. ne hac occasione trigeret mori
quēq ex his quibus vicā magis mīstratur? reie-
bat. **Ita** p biēniū (Nā id tempis supuixit ille agēs
extra vrbēz) strenue in vniuersa pūntia op? epā
le exercuit. **Illo** igit celerī morte facto de medio.
Rursum nigellus quidā immo vtre nigerimus se
dem pripuit. & in hoc anime sue mauricius adhuc
vixēs pviderat ut hūc haberet heredem in quo q
damnāus exhibat. opibus addicere damnatōis pū-
stret. **Erat** em ut ipse ex dānata pgenie cognatus
mauricij. **Ceterz** rex & episcopi & fideles terre ni-
chilomin? ouenerūt ut intro ducerēt malachiā. **Et**
ecce pēliū malignantiū ex aduerso. quidā de filiis
belial pūptus ad maliciā. potens iniquitate. sciēs
locū vbi piter cōuenire decreuissent. mltis aggre-
gatis sibi latenter vicinū occupat collē eminentem
e regione vnde illis tractātibus alia. repētim in-
petu super incautos irruerēt & interficerēt inno-
centes. **Condixerāt** em etiā regē cum epō trucidare
ut non esset qui vindicaret sanguinē iustū. **Res**
innotuit malachie. & intrās ecclesiā. erat em ppe.
& eleuatis manibz orauit ad dñm. **Et** ecce nubes
et caligo s; & tenebrosa aqua in nubibz aeris. diē
verūt in noctē. **Fulgura** quoq; & tonitrua et hor-
ribilis spō pcellaz diē vltimū mimitantē ruiturāq;
ecclesiā. itentāt ad oīa mortē. **Et** ut scias lector q
orātō malachie cōcussit elemēta. solos interceptit
tēpestas qui querebāt animā eius. solos turbo te-
nebrosus inuoluit qui pauerāt opa tenebrarū. **Dei**
q; ipse qui pūceps extiterat tantī malī fulmīe pūf-
sus interiit euz tribus alijs. & fuerūt pfortes mor-
tis qui fuerūt pūcipes sceleris. quozū sequētī die
inuenta sunt corpa semiusta & putrida. herētia ra-
mis arborēis vbi quēq; spūs eleuās allūssit. **Alij**
quoq; tres semiuiui inuenti sunt. **Ceteriq;** omnes
circūquaq; dispē. **CCXII.** **De** ingressu
eius in vrbem et nigello scismatico.

Anno etatis sue. xxxviii. paup malachias
pulso incubatore intrauit ardimachā pō-
refex et metropolitan? totius hibernie.

Rege vero ceterisq; qui induxerāt eū ad pprā re-
meatibus. ipse remanet in manu dei. et remanēt illi
foris pugne intus timores. **Nam** ecce vīpea sobo-
les frendens & vociferās se exheredari. tota se in-
tus et foris suscitāt aduersus dñm & aduers? xpī
eius. **Porro** nigellus videns sibi fugam imminere
tulit secum insignia quedā sedis illius. textū. s. euā-
gelioz qui fuit beati patricij. baculumq; auro pte-
xtum. & gemmis pūciosisimīs adornatū. quē nomi-
nant baculū biesu. eo q ipse domin? ut fert opio.
cum manibz suis tenuerit atq; formauerit. **Et** hec
sunt sūme dignitatis et veneratōis in gentē illā.
Ibat homo girouagus et alter sathanas circūbat
terzā & pambulabat eam insignia sacra circūferēs
que vbiq; ostētās vbiq; eoz gratia receptabatur.
Fuit vero pēliū scismaticū insequi. eo q seducerz
multos ex insignibus que ferebat. suadens omnibus
epm esse debere. et sic soliciās plebes aduers? ma-
lachiā et ecclesie vnitatem. **Et** fecit sic et sine diffi-
cultate. et ita in breuī vniuersas sepūit vias eius
p gratiā sibi a deo datā. et quā habebat ad omnes.
ut malignus ille coactus sit dare manus. reddere
insignia. et quiescere de reliquo in omni subiectōe
CCXIII. **Item** de vindicta dei in eius
detractores.

Nec modo malefactores sed et detracto-
res malachie corripuit deus Verbi grā.
Quidā habens gratiā principū et poten-
tū etiam ipius regis eo q esset adulator et garzu-
lus et potens in lingua fauebat p omīa aduersarijs
malachie et pccatū tuebat ptem eoz. **Sācto** vero
et pūnti resistebat in faciem et detrahebat absenti
irreuerenter occurrens ei in omni loco maximeq;
vbi celebrioribus illū sciret interessē puentibus s;
cito digna lingue pccatis mūcedo donatus ē. **Intu-**
muit et pputruit lingua maledica vermibus ex ea
scatentibus et diffluentibus toto ore blasphemio.
Quos p. vij. ferme dies incessanter vomēs. tandem
cū illis miseram expuit vitā. **Loquēte** corā aliquā
do malachia et populū exhortante. mulier quedā
infelix ausa est interzumpere sermonē clamoribz im-
pūbis. non deferēs honore sacerdoti et spūitui qui
loquebat. **Erat** aut de pgenie impia. et spm impiū
habens in nari bus blasphemias et otumelias. **Eyo**
mebat in sanctū dicēs eū ipocritā et inuāloze alie
ne hereditatis. sed et caluidie illius impperās. **At**
ille nihil respōdit ei. sicut erat verecund? et mītis
sed dñs respōdit p eo. **Versa** est igit illa in ifaniā
dño vindicāte. et crebris vocibz clamitās se suffo-
cari a malachia morte demū horrēda luit peccatū
blasphemie dicentibus qui de semine chanaan sūq;
fugiam? malachiā. qz domin? pugnat p eo. **Tāde**
memor ppositi sui malachias. pstituit p se gelasius
vix bonū et dignū tali honore. cōnuente clero et
populo. quimpot? sustinētibus ppter pactū. **Nā**
alias duz visum est oīno. **Quo** psecrato. regibz ac
principibus attentis? pūmendato. ipse clar? miracu-
lis ac triūphis ap suā prochiā rediit. **CCXIII.**
De spiritu eius prophético et transitu per cla-
ramuallem.

Quā aut egress? aliquādo de scotia. pū-
nisset eboracū sacerdos quidā sicar? no-
mine inuēitus eū agnouit. nec em ei? fa-
ciem viderat antē. s; cū habere spm pphetie reuela-
tū fuit ei iam pridē de illo. **Hic** est inquit d quo dī-
xerā. quia de hibernia sanctus venit pōrifex qui
scit cogitatōes hoīm. **Sic** nō potuit latere lucerna

sub modio p'dente tñ p os ficiari sp'itu sancto. q
illu acciderat. Nā & multa secreta deesse suo suor
q dicta sunt ei a ficiaro. que ita esse vel fuisse oīa
recognouit. Sed & socijs malachie p'unctatibus
de suo reditu. respōdit ficiar? incūctanter. (qō p?
rei pbauit euent?) paucos videlicet ad modū d nu
mero illo cū epō redituros. Illi audito hoc suspi
ci sunt mortē. s; aliter deus adimpleuit. Nempe re
diens ab vrbē quibuscū apud nos. quibuscū & in
alijs locis ad discendā ouerfatōis formā relictis
iuxta verbū ficiari cū paucis ad modū repatriauit.
In ipā vrbē eboracensi. accessit ad eū vir nobilis se
cundū scdm valen? nomine. qui aduertēs epm ml
tos habere socios & equos paucos. Nā pter min
stros & clericos alios quq; cū eo erant p'sbiteri.
& equi non nisi tres obtulit ei suū quo ipē veheba
tur. hoc solū dolere se inquit qd esset rūcūm du
re portās. Et addidit. Libenti? em dedissem si me
lior esset. sed si dignam ducite qualēcūq; vobiscū
Et ego ait ep's eo libenti? accipio quo p'dicaf vilio
rē. quia nō pōt michi esse vile. quidqō tam p'ciola
voluntas obtulerit. Et dñer sus ad suos. hūc inquit
sternite michi. quia o'modus satis & sufficiens erit
in longum. Quo facto ascēdit. Et primo quidē
durū vt erat sentiēs. postmodū mira mutatōe val
de cōmodū sibi & suauiter ambulancē inuenit. vt
ne caderet sup terrā de sermone quē dixerat. vsq;
ad .ix. annū quo mortu? est ipē nō defecit ei. fact?
optim? & p'ciosissim? palefredus. Quodq; euide
tius miraculū cernētibus fecit. De subnigro cepit
albescere. & nō multo post vix iuenebat albior &
pulchrior illo. Ipē etiā diuerēs claraualem vir san
ctus vñs fratrib? cōpunct? & illi nō mediocri
edificati in p'ntia et sermone eius. & acceptas locū
& nos atq; in m'itimis visceribus colligēs. valedi
xit nobis & abiit qui trāsalpinās cū venisset ypo
riā ciuitatē italie hospitis sui puulū filiū qui male
habēs erat moritur? p'muo sanauit. Erat tūc t'pis
in sede ap'lica felicitis memorie sc'dus innocētis pa
pa. qui eū suscepit benigne & humane. A quo cuz
multis lacrimis iplozabat eius p'missu licere sibi vi
uere & mori in clarauale. sed nō obtinuit. Reuētēs
autē p claraualem. sc'dam largitus est nobis bene
dictōnem. Et alta suspiria trahēs quod nō liceret
sibi p suo desiderio remanere. Hos inquit interim
p me oro vt retineatis q a vobis discāt qd nos p?
modū doceant. Et dimissis quattuor a latere suo
abiit Qui pbati & digni inuētī monachi facti sūt

CCXV. De miraculis eiusdem.

Profectus autē a nobis p'spere peruenit
scotiā & inuenit dauid regez qui adhuc
hodie supest in quodā castello suo. cui?
filius s'firmabat ad mortē. Ad quē ingressus hono
rifice a rege suscep? est & humiliter exoratus vt
sanaret filiū suū. qui aquā benedixit & asp'it iu
uenē. & intuens in eū ait. Confide fili. nō morieris
hac vice. Dixit hoc. & sequētī die dictū secuta est
sanitas. sanitate leticia patris. clamor & strepit?
totius familie exultantis. Trāseunt p villā nomīe
crudelbū. occurrit puella muta. Orante autē illo.
solutū est vinculū lingue eius & loquebat recte.
Dehinc villā ingrediēs quā nomināt ecclesiā facti
michaelis oblatā sibi mulierē freneticā & vinctam
funibus corā oīni populo curauit. Perueniēs autē
ad portū lapaspi. trāsitum ibi p aliquot dies p'sto
labat. sed mora mīme trāsiē ociosa. Cōstruit in
rim de virgis in sepem. textis oratorū. ipō iubete

ipōq; opante p'iter. Consumatūq; circūdedit val
lo. atq; interiaccēs spaciū benedixit in cimiteriū. Sa
ne merita benedicētis miracula satis declarāt. que
vsq; hodie ibi actitari ferunt. Inde est qd de finit
mis locis infirmos & male hñtes illuc portare cō
sueuerunt. & sanantē multi. Mulier totis dissoluta
mēbris plastro vecta illuc. pedib? suis remeauit
domū. vna dumtaxat nocte non frustra in sancto
loco p'stclata misericordiā dñi. Alia quedā ibidez
pnoctabat in oratōe quā forte repiens solā homo
barbarus accensus libidīe & sui mīme p'pos irruit
rabiōsus in eā. Conuersa illa & tremefacta suspi
ciens aduertit hoīem plenū dyabolico spū. Et heus
tu inquit miser quid agis. cōsidera vbi es. Reuerte
re hec sancta. defer deo. defer seruo eius malachie
p'ce & tibi ipi. Nō autē destitit ille furis agitat? in
quis. & ecce qd horribile dictū ē. venenatū & tur
midū animal qd buffonē vocāt visum ē reptās exi
re de inter femora mulieris. Quid plura. Etia tre
mefactus resiliit homo. & datis saltibus festinus
oratorio exiit. Ille cōfusus abscessit & illa intacta
remansit. magno quidē dei miraculo et merito
malachie. Et pulcre operi fedit. et abominando se
dū interuenit et abominabile monstz. Non p'sus
aliter decuit extingui bestialē libidīe. qd p frigidi
simū vermē. Nec aliter temerariū frenari aulū.
frustrari conatū. qd p vilē mutilemq; bestiolam.

CCXVI. De mirabili et singulari eius vita.

Quis autē cuncta facta p eū enumeret. q
q libenti? fateor imitandis imorer qd ad
mirādis. Et meo quidē iudicio p'mū. et
maximū miraculū qd dōit ipē erat. Quis vnq; etiā
si curiosus obseruauerit in eo dephendit ociosum.
nō dico verbū s; nutū. Quis manū pedē ne mouen
tem frustra ymmo qd nō edificās in eius incessū.
aspetu. habitu. vultu. Deniq; vultus hilaritatez
nec fuscavit meror. nec leuigauit risus. Totū in
eo disciplinātū. totū insigne vtutis p'fectōis for
ma. Per oīa seri? s; nō auster? remiss? interdum.
dissolue? aut nūq negligēs nichil. Et si p tpe ml
ta dissimulās. quiet? sepe. s; mīme aliqñ ociosus.
A die p'mo pueris sue vsq; ad extremū vite sue
sine p'p'io vixit. Nō serues. nō ancillas. nō villas.
nō vitulos. nō deniq; quicq; reddituū ecclēastico
rū seculariū ue. vl' in ipō habuit ep'atu. Mēse ep'ali
nichil p'sus p'stitutū vl' assignatū vñ ep's viueret.
Nec em vel domū p'p'riā habuit. Erat autē pene in
eessantē circūiens prochiās oīs. euāgelio seruīens
et de euāgelio viuēs sicut p'stituit ei domin? Por
ro si interdū requiescere oporteret in locis sanctis
hoc faciebat qd ipē p hiberniā p'dicauit vniuersam
Apud quos vero morā facere libuiss. illoz se mo
ribus et obseruācijs p'formauit. Deniq; cū exiret
ad p'dicandū cū pedib? pedes et ipē ibat. ep's. s.
et legat? Forma em ap'lica hec. et inde magis mira
in malachia. quo rara nimis in alijs. Illi dominanē
in clero. iste dū esset liber ex oīib? oī m se seruūz
fecit. Illi autē nō euāgelizantes manducat. aut euā
gelizāt vt māducēt. malachias vero imitās paulūz
vt euāgelizet māducet. Illi fastū et questū estimāt
pietatem. malachias hereditate vendicat sibi opus
et on? Illi felices se credūt. si dilatauerit termīos
suos. malachias in dilatāda caritate gloriā. Illi cō
gregāt in horrea et dolea replēt vñ onerēt mēsas.
malachias colligit in deserta et solitudines vnde
impleat celos. Illi cū accipiūt decimas et p'micias
et oblatōes. insup et de cesariis beneficō theclonia

et tributa et alios redditus infinitos. solliciti sunt nichilominus quid maderent atque bibant. malachias nichil habens horum multos tamen locupletat de patrimonio fidei. illi a pauperibus exigunt quod dent diuitibus. ille sollicitat diuites pro pauperibus sustentandis. Illi alta palatia eligunt turres ac menia ad celos leuantes. malachias non habens ubi caput reclinet. operatur facit euangeliste. Illi equos ascendunt cum turba hominum gratis maderantium panem et non suum. malachias seipsum sanctorum fratrum collegio pedes circum. portans panes angelorum quibus satiat animas esurientes. Illi plebes nec agnoscunt quidem. iste erudit. Illi potentes et tyrannos honorant. iste punit. O virum apostolicum quem tot et talia nobilitat signa apostolatus sui. Quid ergo mirum si mira est operatus. sic et mirabilis ipse. immo vere non ipse. sed deus in ipso. Alioquin tu es deus inquit. qui facis mirabilia.

CXVII. Item de miraculis eiusdem. **I**n regione hibernie iacebat infirmus in domo vtriusque demonum maleficio. Nam quaedam nocte audiuit eos dicentes loquente altero ad alterum. Vide ne miser iste ipocrite illius fratris stratum stramen ue contingat et sic effugiat manus nostras. Cognouit homo quod malachia loqueretur quem non multo ante in eadem domo meminerat pnoctasse. et erat adhuc stramen in loco. Superatque fiducia quo potuit conatu cepit reperi de bilis corpe sed fide fortis. Et ecce in aere clamor et vociferatio. Prohibe eum prohibe retine eum retine. amittimus eum pro domo. At ille manibus et genibus nitens et pueniens ascendit lectulum. voluit in stramine. audit vultum plangentium. Heu heu ipsi nos ipsos prodimus. decepti sumus. Euasit. Et hoc dicto. citius recessit ab eo demonum. terroremque et horrorem quem patiebatur et omni piter egritudo. Item transiente malachia aliquando per liguriam oblatum est ei infans habens demonum qui sanus et incolumis est relatus. In regione eadem liguriam funibus freneticam solui iussit. et in aqua quas benedixit lauare. lota quoque et ab infirmitate sua sanata est. Altera quoque in saballo regione vltimie mēbra propria dentibus laniante. oratio et tangendo totaliter eam curauit. Exiit iterum de quadam ecclesia obuium hominem habuit cum uxore sua que non poterat loqui. Rogatusque ut eius miseretur. stat in porta populo circumstante et data benedictione super eam iubet dominicam dicere orationem. Dixit illa. et populus benedixit dominum super his mirabilibus factis. In ciuitate cui nomen centreb decubens in lectulo quidam iam per dies. xij. priuatus lingue officio. ad iussione visitatis se sancti loquela recupat. eucharistiam sumit. Et ita munitur extremum in bona confessione effluit spiritum. Intrauit ad eum quidam de nobilibus habens ei aliquod dicere. Qui inter loquendum fide plenius crescit in cos pie furat de lectulo. scilicet quo ille sedebat tulit secum. et multa deus de furto pietatis est operatus fide illius et prestantis sanctitate. Sedebat itaque in capite cum comite vltimie aliqua tractans et multitudo copiosa circa eos. Venit mulier guida et vere grauis. indicat enim se contra omnes nature leges retine re pium. iam per certo. xv. mensibus et diebus. xx. Co passus malachias orauit. et mulier peperit.

CXVIII. Aphuc de eodem. **Q**uitas hibernie nomine corcagia vacabat episcopo. Tractatum est autem de electione. dissensere presbiteri quibusque ut assolet presulem volentibus officium suum non dei. venit illuc malachias ad pacem diffensionem puerum clerico et populo. et cor

da et vota discordantium unire curauit. Et persuasus illis totum negocium debere credi. cui potissimum sollicitudo incuberet ecclesiarum hibernie. mox nominat eis non quempiam de nobilibus terre. sed quandam pauperem alienigenam quem sciret sanctum et doctum. Queritur ille. nunciat lecto decubere ita ut per se non posset de lecto exire. Et malachias. Surgat inquit in nomine domini ego precipio. Obedientia eius saluum faciet quod faceret ille. Parere volebat. sed imparatum se sentiebat. Quod si posset ire episcopi reformidabat. Itaque cum voluntate obediendi pugnante gemitu hoste. pondere languoris et metu oneris. vidit illa tamen data sibi in adiutorium spe salutis. itaque conatus. mouet sese temptat vires. inuenit se solito fortior. Crescit pre fides cum viribus. et demum expedit et alacer puenit ad malachiam sine hominis adiutorio. Qui assumens eum misit in cathedram clerico et populo collaudante. Cuiusdam nobilis viri vxor cum infirmaret. ad mortem rogatus malachias ut descenderet priusquam moreretur infirmam. vncturus oleo. Descendit et intrauit ad eam. Quo viso exultat illa spe salutis aucta. Et cum parer eam vngere visum est omnibus differendum potius usque mane. Erat enim vespa. Acquieuit ergo eis salutus. Et cum recessisset. subito clamor factus est et planctus eo quod mortua esset. Auditoque tumultu malachias accurat et osternatus est animo sibi soli impunitans quod fraudata gratia sacramenti obierit. Et eleuatis manibus in celum ostensum suum peccatum testatur in audientia omnium nullam se recepturum solatorem nisi quam tulerat liceret restituere gratiam. Et stans super eam tota nocte laborabat in gemitu suo et cum fletu suos etiam vigilare et orare precepit. itaque illi in psalmis. ille in lacrimis nocte duxere pugile. Mane autem factum exaudiuit dominus sanctum suum. Nam apertis odos que mortua fuerat. et erigens se salutauit eum et conuersus est luctus in gaudium. **CXIX.**

Iterum de eodem. **V**it item mulier cui spiritus iracundie et furoris internum dominabatur. ut non solum vicini et cognati fugerent a ortu eius. sed et filii quoque ipsi vix sustinerent habitare cum ea. Clamor et rancor et tempestas valida. vbiunquam fuisset auidax et ardens et preceps. me tuenda lingua et manu in portabilis et inuisa. dolentes filii. cum per illam. tum per se ipsos trahunt illam ad prentiam malachie lacrimabilem cum fletu deponentes querimoniam. Vir autem sanctus eam aduocata fecit peccata sua confiteri et iniungens penitentiam. oransque super eam ut deus omnipotens daret ei spiritum mansuetudinis in nomine domini nostri iesu christi ne ultra irascatur. Subiit quoque tanta mansuetudo ut pateat omnibus non esse aliud quam admirabile mutatione dextere excelsi. Ferre adhuc hodie viuere. et tante esse patientie et lenitatis. ut quomodo exaspere solebat nullis modo exaspere dantis. afflictionibus. aut contumeliis queat. Ego istud superiori suscitante miraculo mortue censo preferendum. quod exterior quidem ibi. hic vero interior reuixerit homo. Vir secundum seculum honorabilis. secundum deum timoratus veniens ad malachiam quesitus est ei super sterilitate anime sue. supplicans ut obtineret ei ab omni potente deo gratiam lacrimarum. Et subridens malachias quod gratum haberet in homine seculari desiderium spirituale. suam maxillam maxille illius quasi blandiendo coniungens. Fiat inquit tibi sicut petisti. Tantos exin de et pene otinuos exitus aquarum deduxerunt oculi eius. ut illud scripture ei posse aperiri videretur. **CXX.**

De oratorio lapideo quod edificauit & pena maledicti eius.

In cui bencorensis monasterii cesserant possessiones in gratias beneficio extunc deinceps insolentissime se semper habuit aduersus eum & suos in omnibus infestis eis. ubi qz insidias strabesqz actibus eius. at non impune hoc. Erat autem illi vnicus filius qui imitator patris audens aliquid et ipse in malachiam eodem anno mortuus est. Nam visum est malachie debere construere in bencor oratoriū lapideū instar illorum que in alijs regionibus constructa aspexerat. & cum iacere incepisset fundamēta. indigene quidā admirati sunt quod in terra illa necdū huiusmodi inuenirent edificia. At ille presumptuosus non modo miratur sed indignatur. Cepitqz nunc secreto detrahē. nūc palā blasphemare leuitatē notare nouitatē horrere sūptū exagere. Itaqz cū pluribus quos suadere valuit ad locum descendit & ait. bone vir quid tibi visum est vestris hāc inducere regionibus nouitatē. Scoti sumus non galli. Que nā leuitas ē hec. Quid opus erat ope tā supfluo tāqz supbo. Vnde tibi pauperi & inopi sumptus ad pficiendū. Vincit vires. super facultates. Cessa igitur cessa. desine ab hac vesania. alioquin hoc non sustinemus. Ad quē vir sanctus tota libertate vtēs. Miser inquit opus quod inchoasti vides & inuides sine dubio pficietur. pfectūqz videbūt multi. Tu vero quia non vis. non videbis. & quod non vis mortieris. Pater autē audito quod delitio vir sanctus pduxisset. scies verbum eius riuū & efficax esse. Interfecit inquit filiū meū. Et instigante diabolo tanto furore exarsit in illum. ut corā duce & maioribus vltimē mēdaciū argueret hominē veracissimū. & quicquid intulit simeā eū appellās. Et malachias quidē doctus non reddēs maledictū p maledictio obmutuit. & non apuit os suū. Sed eadem die domo vindicāte domū reuersus est. homo luit lingue effrenis temeritatē. ipso vltore quo instigatore laxarat. Arreptū em in ignē pxiat demō. sed mox manibus assistentiū abstractus est. aduultus tū corporis pte & captus est mente. Et dū insaniret. vocatus malachias venit. repetitqz maledictū spumantia ora torquēte horridis vocibus & motibus terrentes omnia. ac toto corpore agitatū vix posse teneri a pluribus. & orās p inimico vir totius pfectionis exaudiret est sed ex pte. Nam illico sancto orante ille apuit oculos & sensum recepit. Relictus est autē ei spūs domini malus qui eū collaphizans. Credim? autē eū adhuc viuere. quē certis tēpibus ferūt luna ticiū esse. Et quidē non erat malachie non dico vñ pficeret. sed vñ faceret quicquid. Inuenit autē dei famulus i dei marsupio quod suo quidē defuit merito. Quid em iustus. ut cui p deo non erat pxiū. cum deo mīret cōfortiū. et marsupiū vñ eliet amboz. Fidelis deniqz hēmis totus mundus diuitiarū est. & quid ille nisi quoddā marsupiū dei. Deniqz ait Meus est inquit cōfilius terre. & plenitudo ei. Nec dubiū dei opus esse. quod deo reuelāte malachias puenit. Centulerat primū cū fratribus. de ope illo. & multi p inopia minus libetē assentiebāt. Inde anxius dubiusqz quid ageret. cepit inter orādum rehemētē iquirere quid nā fecerit volūtas dei. Et die quadā de via regrediēs cū iam loco appiaret. pspexit eminus. & ecce oratoriū apparuit magnum lapideū & pulcrū valde. & intuens diligēter sitū. formā & oppositōem cū fiducia arripuit opus prius quod dem indcata visionē senioribz fratribz. paucis tñ

Sane totū quod attēte notauit de loco & mō et qualitate tā diligētia obseruauit. ut pacto tempe factum viso similimū appareret. **CXXI.**

Item de miraculis eiusdē.

Quoniam autē sacramēta offerret & appiaret ei diaconus facturus aliqd p officio suo. intueus eū sacerdos ingemuit quod sensisset penes illū latere quod non ueniret. Peracto sacrificio secreto pūctat? de sua sciētia. pfectus est & negauit illud sibi p somniū nocte ipsa. Cui inuigens penitētiā. Nō debueras inquit hodie ministrasse. sed verecūde te subtrahere a sacris & deferre tantis tāqz diuinis misterijs. ut hac humilitate purgat? digni? exinde ministrares. Item alia vice sacrificante illo & orāte hora sacrificij ea quidē sanctitate & puritate cordis qua ipse solit? erat. astāte diacono visa est colūba intrare p fenestrā in claritate magna. Ea sacerdos pfundit totus. ea sub obscurior basilica tota resulget. Colūba vero aliquodiu circūuolitās tādem residet sup crucē atē faciē sacerdotis. Obstupuit diaconus & paucis tñ pro luminis. tū p volucris. nouitate quod illa sit rara. auis in terra. cecidit sup faciē suā & vix palpitans sese erigere ausus ē. vel quādo officij sui necessitas postulat. Post missam puenit a malachia seorsum. sub piclo vite iubet nullatenus secretū ptere quod vidisset quoad viueret ipse. Aliquādo cū in ardua esset cū quodam corpore suo. de nocte surgens cepit memorias sanctorum que i cimiterio sancti patricij multe sunt. orando lustrare. Et ecce subito vnū de altaribus ardere cōspiciūt. Ambo em viderant visionē hanc magnā. & ambo mirati sunt. Et malachias intelligēs signū esse magni meriti illius scz vñ illoz quoz sub altari illo corpora requiescerēt curēs & se medijs flammis imergēs. expālis brachiis sacrā amplexatus est arā. quid ibi fecerit. quid ue fenserit. nemo est qui sciat. Sed quod amplius solito celesti igne succē? ex illo igne exierit. fratres qui cū eo erāt tūc reor neminē esse quod nesciat. Hec dicta sint pauca quidē de pluribus sed multa p tēpore. Nō em signoz tēpā hēc scdm illud. Signa nostra nō vidim? iā nō est ppheta rē. Vñ satis apparet malachias meus quātus in meritis fuit qui tā multus in signis extitit. etiā in caritate tanta.

CXXII. Qualiter locū & diē sepulture sue plegit et illuc puenit.

Percunctat? aliquādo quonā i loco si oportio de extremum malit agere diem. De hoc siquidē fratres querebāt iter se quē sibi quisqz diligeret. cūctat? & nō respōdit. Instans illis. Si hinc migro inuit. nūqz libentius quod vñ vna cū nostro apostolo resurgere possim. Dicebat autē sanctū patriciū. Si pegrinari oportet. & ita pmitte deus claruallē delegi. Requisit? item de tēpore diē solennē oim sanctorum respōdit. Sicut aut diuim? sic vidim? de loco piter et de diē. Egredis ferebat hibernias vsqz adhuc pallio caruisse. ut pote emulatoz sacramentoz. Et recordatus sibi a papa innocentio fuisse pmissum. nactus occasione quod papa eugenius pnderet. et tunc in frāciā appiasset psumebat de tali viro apud illuz se nullā impediant difficultatē sustinere. Igit arripuit iter. psequē eum qui ouenerāt fratres vsqz ad lit? non multum tamen. nimirū ipso pphibente. Ad quē vñ illoz catholicus nomine. flebili voce et vultu. beatus abis iquit. et i quāta pena quotidiana vexatōe me deseris non ignoras nec fers opē misert? mei.

His verbis & lacrimis filij paterna viscera cōfusa sunt. & amplexatus est eū blandiēdo. Imp̃sloq; pectori eius signo crucis. Certus sis inquit te eius modi nil passurū donec ego redeā. Erat autē epilēticus. & cadebat frequēter. ita ut interdū non semel patere. sed sepius in die. hic iam p. vij. annos horrido morbo laborabat. sed ad verbū malac hie pfecte pualuit. In ip̃o autē ascensu nauis ascēdunt duo ex his qui illi familiaris adhibebāt. accedentes & petentes aliqd ab eo. quib; ip̃e spondoit. At illi. Volumus inquit nobis certo p̃mitti te ī columē in hiberniā reuertī. Tūc ille de p̃missio p̃nituit. tristis tñ annuit. & nauem ascēdit. Cūq; iam fere mediū iter equozē pegissent. subito contrarius vent; nauē repellit. & reducit in terrā hibernie. Descendēs de nauī in ip̃o portu. ī sua quadam ecclesia p̃noctauit. & letus gratias egit diuine p̃silio p̃uidēcie quo factū est ut iā fecerit facis p̃ sua p̃missione. Mane vero intrās nauē. ip̃so die p̃spo cursu transfretauit & venit in scotiā. multa q; deo placita ibi opatus. p̃trāsīt eā & p̃ueit in angliā. Oportuit autē eū trāsire clarāuallem ut sūmū sequeret pontificē qui a nobis susceptus est tanq; verus lucifer ab occidēte veniēs visitās nos ozies exalto. **CXXIII.** **De felici transitu eiusdem**

De solenni beati luce euāgeliste missa ī cōuentu deuote celebrata. febre correptus lecto decubuit. vidēs discurrete fratres dandi auidos vel accipiendi. omnes solliciti erant circa frequēs misterii. medicamēta p̃quirere. fomēta adhibere. sepius ad gustandū ṽgere. Ad quos ille sine causa hoc iquit. sed caritate vestri facō qd quid iungitis. Oportet hoc anno malachiam exire de corpore. Scio em̃ cui credidi. & cert; sum qd nō fraudabor reliquo desiderij mei qui p̃tem iā te neo. qui me sua mīa p̃duxit ad locū quē perij. ter minū quē eque volui non negabit. Deniq; mūgiē. & sumpto viatico fratru se orationibus & fr̃s dō p̃mendās ad lectū reuertit. Iacebat em̃ in solario. nec sustinuit ut p̃uentus ascenderet ad se. sed ip̃e ad eos descendit. & tamē mortē in ianuis esse dicebat. Quis hunc crederet morturū. nō vult; palli tior. nō macilentior esse videbat. Nō rugata quoq; fr̃s. nō recōditi oculi. neq; nares extenuati. nō cōtracta labia. non adusti dentes. nō collum exesū & gracile. non curui humeri. non caro exinanita in corpore reliquo. Hic erat d̃ cor corporis ei; & hec gl̃a vult; ei; que nō euacuat. ac ne ī morte videres hominē quidē securū a morte & necdū mortuū iam certū d̃ vita & quodāmodo loqui. Iā nō dicā. forsitan tenebre p̃culcabūt me. quia hec nox illuminatō mea in de. in. Et quidē omniū oculi in eū fixi erāt. Ne mo tamē qui quādo exiuit aduertere potuiss; e o qd eadem in morte vinacitas vultus ac serenitas. eadēq; & in vita p̃maneret. Non est mutatus. sed ip̃e mutauit om̃s mirū immodū luctus et gemit; oīm subito conquiescit. Mutat in gaudiū meror. planctū cātus excludit. vincit fides. triūphat affectus. Et reuera quid ratiois habet imoderatū plāgere malachiā. quasi nō sit p̃ciosa mors eius. quasi nō sit portus mortis et porta vite. Malachias amicus noster dormit. et ego lugeā. luctus iste se vsu nō ratione tue. Si domin; dedit dilecto suo somnū. et talē somnū in quo hereditas dñi filij merces fructus ventris. Quid horū videt fletū inducere. Ego ne fleā illū qui fletū euasit. Ille triūphat. ille triumphat. ille introductus est in gaudiū domini

sui. et ego eū plangā. Cupio michi hoc. nō illi inui deo. Interi panē exequie. offerē p̃ eo sacrificiū. cōsummanē etiā ex more om̃ia cum sūma deuotione et alacritate. Stabat em̃ puer cui emortuū pen debat a latere brachium. magis impedimēto illi qd vsui. Quo compto innui ut accederet. et apphēdi aridā manū et applicui ad manū ep̃i. et viuificauit eā. Nempe viuebat in mortuo gratia sanitatū. Et manus fuit mortue manui qd mortuo homini belis puer ille delonge venerat. et manū quā p̃dētem attulerat sanā in patriā reportauit. Iāq; omnibus rite pactis in ip̃so oratorio sancte dei genitricis marie in quo sibi bene placuit. Malachias tradit sepulture. Anno domini. M. c. xlviii. iiii. nonas nouēbris. **CXXIII.** **De facto petro tharacasiensi ep̃o.** **Helimāus.**

Eo tempore florebat multa miraculorū gratia petrus tharacasiens ep̃s. cui; vir tutū fama cū ad ciuitatē lausennā puenisset tres viri ibi in carcere clausi custodib; suis āte hostiū carceris obstatum ludētib; flētes et lugentes cepunt nomen eius sup̃r et fideliter inuocare. Adest p̃tinuo pontifex inuocat; soluit cōpeditos manū porrigit. apit hostiū. iubet ut exeūtes sequantur se. Sicq; manifestus apparens illis et a nullis alijs visus extrahit eos et deducit. Cūq; ulla foret oportunitas diuertendi. sequētes p̃mū ducē suū desup tabulas quibus custodes ludebāt iter illos medios p̃trāsibant. Nec mirū si videri p̃ntes ab hostibus ip̃i nō poterāt qui sic uidere sibi videbātur absente. Nec ab eis pontifex ante dispuīt. qd euasisset p̃cula. et ad locum sese cognosceret puenisse se curum. Vnde etiā voto se obligantes non gustare cibum donec ad sui p̃ntiam liberatoris accederent et noua et mira dei magnalia p̃dicantes et annuncantes. Implacabiles inimicicias et odiā iueterata frequēter extirpauit et grauiā admodū bella p̃fescuit despatis recōciliatōnes inter maximos etiā p̃ncipes domini coopante et sermonē eius p̃firmante sequētib; signis effecit. inter p̃ncipē suū comitē imbertū et raymundū comitē tholosanū ī regione granopolitana eo tpe dominantē. nō sine multis īcendijs et homicidijs guerrā diutius agitātā. multo labore sedauit. Cuius occasione negocij ad hēricum regem angloz vehementer d̃siderat; accessit. In quo itinere miraculū singulare diuina virtus p̃ eū p̃fecit apud sanctū simphorianū qd est castrū lugdunensis ecclesie paucis ab vrbe leucis distans. **CXXV.** **De quadam miserabili muliere ab eo curata.**

Ubiq; erat vir fidelis petrus d̃ fraximeto notus et honoratus qui eū ad hospitium suū aliquādo quasi vim faciēdo p̃traxit. Huic filia iuuenula erat. miserabili incommoditate laborās. Egerat em̃ quedā mulier malefica p̃ nequitia inuide socrus inducta ut languore tabesceret despato. nec viri sui p̃ntiam. nec aspectum etiam vllatenus toleraret. Affectōne autē muliebri genitrix persuasa. ut sathanas sathanam eijceret. famosum quendā maleficum accersuit. Affuit et explorauit. Agnouit et iuuenulam asserens inferat; terit arborum cortices et poculū verbis et herbis infectū p̃p̃inat. Morde et etiā p̃p̃ijs dentibus brachium misere mulieris in duobus. s. locis. circa frōtem. s. brachij. ita ut vtrāq; morsura sugior. s. et inferior distaret a fronte brachij quasi vno palmo. Res noua. res mira. ab illo quidē lāguore pualuit

sed interdū velut ex corde sentiēs acus pcedere • cruciabat̃ atrociter. donec p supiozem mozturam brachij quā nulla ciatrix sicut nec inferiorē obdu- xerat acus duceret vis occulta. Plures iam in hūc modum p tpm interualla quasi. xxx. acus pderāt. quedā vt vulgo dī excapsate. quedā admittendis ydonea filis foramina pferentes. Exhibet̃ igit̃ viro sancto a patre filia. cuius ei lugubrē explicat tra- geidiā. & ecce mox eadē iuuentula sentiēs acū ge- mebunda deplorat. Quā accedēs vnus d̃ fratrib? laicis viro dei seruiēs cruentā extraxit. Annis plu- rimis ad testimoniū pseruandā. Oratq; sanctus et locus vulneris tāgens in virtute fidei pollicetur nec ferum nec calibem vltra pcessurū. factumq; est ita. sed mutata materia malicia nōdum penitus extincta p alterā brachij inferiorē mozturā. quam vir sanctus nō tetigerat quia necdū inde aliquid exierat. cepunt sudes ligni puili quos vulgo bzo- cas vocant ex quercino roboze vel faxineo pfer- reis acubus egredi grossiores spinis & parz lōgio- res. Nec tamē vnus oīs longitudis vel grossitu- dinis sicut nec acns fuerāt. Sedecim nāq; infra an- num & paucos menses ex vulnere ligna pderant. Affuit deinde reuerēdus antistes petrus. cui diui- nicus seruabat̃ tantū miraculi plectudo. Offertur mulier missay solennia celebrantī sicut pcepit ve- spe pcedenti. Eadē hora. xviij. ex carne mulieris li- gnū egrediē qd sub oculis omniū capellan? extra- xit. Cōfiteat̃ itaq; mulierē absoluit p̃sul. & sacra- extra hens eucharistiā ab omni deinceps cuiuscunq; manerici pgressu iubet ipam esse securā. Sicq; ab omnib? p̃stigijs liberata adhefit viro suo. liberof- q; p̃creauit. virtutē sancti viri postea multis ānis p̃dicauit. quā in seipā meruit expiri.

CXXXVI. De ceteris euentib? illi? tē-
poris. **Cronographus.**

Anno dñi. M. cxlix. eclipsis lune fuit. xi. kl. aprilis circa horā nonā de noctis sab- bato ante ramos palmar. & ventoz intē- pies secuta est p quattuor p̃tinuos dies. In quarta- feria aut̃ vent? maxim? & nimia fuit pluuiay iun- datio. qua die i teritorio vernioz iuxta gaudanū sacerdos missa celebrata fulmine ictus occubuit. Et in teritorio remensi quidā clericus tempestate- p̃ijt. conitrua. fulgura grādiēs tempestates. diuer- sa hoc anno intulerūt homib? incōmoda. Ludo- wicus rex francoz a palestina nauigans. vt in pa- triā rediret grecoz naues incurrit. Cūq; ab eis im- patorū cur foliū obsidenti p̃sentand? deducit̃. Ge- orgius dux nauū regis sicilie eos aggrediē. Siqui- dem vastatis expoliatisq; grecoz puicij? vsq; ad ipam vrbē regiā cōstantinopolim accedēs sagittas aureas in palatiū impatoris iecerat. & incēlis sub- urbanis de fructu ortoꝝ regis violenter tulerat. vñ rediēs naues grecoz incurrit. qb? captis ludo- wicū regē eripuit. sed captos regis obtentu dimit- tit. Anno sequēti bartholomeus laudunens epus. xxxviij. anno sui epatus. otemptu mundi scemate fusinati induit monachili scemate. Qui cū sederz aliquādo cū alijs monachis ad collatōem aspexit. quendā monachū tardius atq; lentī? alijs adueniē- tem nigrūq; puulum iuxta eū gradientē atq; p cu- cullā eū tenentē. Qd cum abbati retulisset didicit ab eo q monachus ille valde negligēs esset. Habi- tis p franciā puentib? p̃niente etiā papa engeo- vt abbas clareuallis hierosolimā ad alios puocan- dos mitteret. grādis itez sermo de p̃fectōe trās-

marina celebraē. sed p cisterciēs monachos totū istud cassat. **CXXXVII.** Adhuc de eodem.

Anno sequenti obierūt epī morib? et sciē- tia clari. Hugo antisi diorēsis & Josceli- nus sueffionens. Hic hugo fuit abbas pō- tiniaci primus vir morib? & sciētia clarus ac in sa- cra religione strenuus. Et licet iuxta ppositum or- dinis sui esset mire paciētiē. in ecclesie tamē hostes distinctus executor. In nocte quidē electōem suay pcedente vidit in somnis q mater sua sibi esset co- pulanda nuptiali federe. qui eū in ecclesia senonēsi ppter suspensiones henrici metropolitani p̃secratō- nis locum non haberet. a domino gaufrido ca rno- tensi p̃secratus est. Nūc successit alanus ripatorū abbas primus. Nōc etiā anno illustres religione ac prudētia obiunt viri sugger? abbas sancti dyo- nisi. Ramard? cisterci. Odo sancti remigij. s. & gaufridus comes andegauoz post simulatea ha- bitas cum rege ludowico facta pace obiit ifra mē- sis vnus spaciū. Obijt etiā nobilis & religios? princeps & pauperum pater comes theobaldus. Multi quoq; nobiles hoc anno moriunt̃. Nāc opti- morum virozū migratōnem forte significauit q in pago sueffionico eodem anno accidit. Cum em̃ hiemali gelu terza vehementer indurisset. cespis plurime longitudinis & latitudinis de terza sub- to auulsus longe ad alium locum est trāslatus. An- no sequenti regina hierosolimoz iusto familiari? ad mimicos dei se habente. filius eius baldouinus rex contra eam insu rgit. & obsessis capitib? eius munitōib? in vrbē sanctā intrare ab ipa secundo etiā phibitus. tandem violenter ingreditur eam qz in arce obsidēs facta pace neapolim ei dimitte- reliquam ptem regni sibi retinet. Massamutū quos quidam moabitās dicunt post vsurpatū maurita- nie regnum regemq; patibulo affixum etiā regē bulgie occidentes regnum eius inuadūt. ipam sic- liam. apuliam. romam quoq; se inuadere minant̃. Rex francoz ludowicus zelotopie spiritu infla- matus. iurata p̃sanguinitate vxorem suā repudiat. Quam quia contra eius voluntatem henric? dux northmānie videlicet filius gaufridi andegauēsis & matildis p̃dicte ducit. magna inter eos simitas ex candescit. Nāc quippe occasione ducatū aquita- nie amisit. Rex autem emulus illius eum obtrinit.

CXXXVIII. De vxoribus regis ludo-
wici & morte conradi tercij.

Actor.
Ec fuit prima vxor regis ludowici alio-
nozdis filia senioris comitis pictauehs.
De qua p̃fatus rex suscepit duas. Abeli-
dem & mariam. Cūq; euz eadem vxore sua prexif-
set vltra mare. audiuit eam vt ferē a sabaldino mu-
nera suscepisse. Vnde post reditum suum in frāciā
non solum ob causam p̃dictā. sed etiā ob ipi-
us mulieris incontine ntiā voluit eā repudiare.
vt enim dicit helimandus. qz n̄ tanq̃ regina se gerē-
bat sed fere tanq̃ meretrix. Qd intelligens illa ab-
eo declinauit. & ad p̃fatum northmannie ducem
henricum se trāstulit. qui eā vt dictum est in vxo-
rem duxit. Propter quod inter ipz & regēz discor-
dia fuit. sed postea rex ipsum ad pacē recepit. Qui
cilicet dñx henricus i breui mortuo rege stepha-
no anglia inuadit & integritate regni potitus
pacem antiq̃ reformauit. Hic ergo henricus senior
rex aglie. iiii. filios suscepit ex p̃dicta regina. s. alio-
nozde henricuz videlicet & ricardū & iohan nem

qui tres ibi regnauerunt successiue. Gaufridum quoque comitem britanie. Insup & quattuor filias. quarum vna data est vxor regi castelle vnde orta est blancha regina francie. Altera vero constantino politano imperatori nomine dilexi. Tercia quoque saxonie duci vnde natus est ordo qui postmodum factus est imperator. Quarta vero tholosano comiti vnde ortus est raimundus. cuius filiam postmodum accepit alfunus comes pictauiensis fratrem ludouici regis. Porro supradictus ludouicus secundam vxorem videlicet imperatoris hispanie filiam laudabilis feminam accepit. sed illa non multis annis interiectis obiit. Deinde rex idem habito colloquio cum theobaldo comite blesensi accepit adelam sororem illius in vxorem. sed bone memorie theobaldi filiam de genere karoli vt dicitur descendente. filiam vero suam abelidem dicto theobaldo iuniori dedit in vxorem. Igitur ex ludouico & abela philippus nostri temporis rex futurus ortus est & theobaldus ex abelide filium suscepit ludouicum. ac filias margaretam & elizabeth. ex quibus. s. ludouicus in comitatu patris succedens vxorem katheri. nam accepit filiam comitis clari montis cui comitatus idem hereditario iure obuenerit. Qui ex ea relicto herede theobaldo nomine prexit constantinopolim cum baldouo flandrensi comite & ibi decessit. Porro filio eius theobaldo lepza infecto ac sine herede defuncto. successit in comitatu blesensi margareta eiusdem amica. et in comitatu carnotensi soror eiusdem margerethe elizabeth. His enim duabus sororibus nulla prius erat hereditas paterna. sed margaretha gratis fuit accepta in coniugium. primo ab hugone de osiaco ppe cameracum. Post cuius obitum nupsit orthoni burgundie fratri. s. imperatoris henrici. Quo defuncto. tercio nupsit domio de arernis galtero. qui susceptam ex ea filiam dedit in vxorem hugoni filio hugonis comitis sancti pauli. ex qua ortus est filius qui successit in comitatu blesensi. Elizabeth autem altera filia a patre suo theobaldo data est primo coniunx domino de ambasia qui ex ea filiam nomine mathildam genuit que in comitatu carnotensi matri successit. Illo quoque mortuo nupsit elizabeth iohanni de montemirabili que sine herede decessit. Vnde & monfmirabilis matheo fratri eius iure pproximitatis obuenerit. Maria vero altera ludouici regis filia data est vxor comiti campanie henrico. habuitque duos filios ex eo. s. henricum & theobaldum. Horum henricus cui iure primogeniture post decessum patris obuenerat comitatus campanie. cum adhuc esset sine vxore comitatu in custodia fratris sui theobaldi relicto. perrexit in terram transmarinam cum rege francie philippo rege in franciam reuertente. regina cipri vix habebat qui simplex homo erat. nec bellicosus videtur nomine gaufridum de cholon. Hunc barones a regina sepauerunt. eamque marsicio de monte ferraco in coniugium tradiderunt. Quem & terre adquisite custodem statuerunt. nec multo post arfaciage ipsum in achon media interfecerunt. Tunc prefatam reginam henrico comiti campanie in vxorem traderunt. que & eidem terre similiter prefecerunt. Eugenius autem papa cum romanis pace facta urbem ingreditur. ibique cum eis hoc anno primitus moratur. Conradus vero theutonico rex obiit. qui cum xv. annis regnauerit. benedictionem tamen impiale non habuit. cui fridericus dux nepos eius succedit.

Continentia vicesimonon libri.

- U**icesimus nonus liber continet huiusmodi stoziam nullam sed tantum flores quorundam librorum atque tractatum beati bernardi abbatis clareuallensis. & huius capitula. cxxviii.
- D**e comendatione beati bernardi clareuallensis. .i.
- D**e opusculis eiusdem. .ii.
- E**xhortatio eius ad contemptum mundi. .iii.
- Q**uod auaricia & cetera mala procedunt ex voluntate. .iiii.
- D**e excusatione falsa auarorum & maxime clericorum. .v.
- D**e singulari & monstruosa vita clericorum. .vi.
- D**e cupiditate presbiterorum & fornicatione & simonia. .vii.
- D**e ambitione cleri & intrusione in patrimonium christi. .viii.
- D**e auaricia eorum & abusu temporalium. .ix.
- D**e superbia eorum & falsa securitate. .x.
- Q**uod eis in futuro succedet luctus pro gaudio. .xi.
- D**e insatiabilitate peccantium. .xii.
- D**e illis qui reformidant aggredi viam perfectionis. .xiii.
- D**e brauiis sequentium christum per viam predicationis. .xiv.
- D**e ascensu ad regnum & tempore quod ad hoc homini est processum. .xv.
- D**e stulticia cupidorum qui nolunt relinquere simula pro centuplis. .xvi.
- D**e illis qui relinquunt possessiones sed non proprias voluntates. .xvii.
- Q**uod predicationum centuplus nemo scit nisi qui accipit. .xviii.
- D**e meditatione hominis circa se. .xix.
- D**e consideratione proprie miserie presentis & future. .xx.
- D**e superna beatitudine & quis ad eam possit ascendere. .xxi.
- D**e discussione vite proprie & pura oratione. .xxii.
- Q**uod ubique orationi & bone cogitationi insistendum sit & caritati studendum. .xxiii.
- D**e impuritate passionis & orationis. .xxiiii.
- D**e miserijs & periculis huius vite mortalis. .xxv.
- M**editatio aduentus christi ad passionem. .xxvi.
- M**editatio passionis eiusdem. .xxvii.
- D**e susceptione dexterae latronis. .xxviii.
- D**e cruce iam non timenda sed amplectenda. .xxix.
- D**e apertione lateris christi quod factum est hostium padili. .xxx.
- D**e misterio sepulture eiusdem & ascensionis. .xxxi.
- D**e viatico corporis eius quo suos ad vitam transfudit. .xxxii.
- O**ratio ad ipsum vt de fluminibus exegit nos educat. .xxxiii.
- E**xemplum in magdalena qua de predictis fluminibus eduxit. .xxxiiii.
- D**e modo & causa diligendi deum. .xxxv.
- Q**ualiter ipsi diligere meretur etiam apud infideles. .xxxvi.
- Q**uod multo magis fideles tenentur eum diligere. .xxxvii.
- Q**uod consideratio passionis eius debeat esse fomes dilectionis. .xxxviii.
- Q**uo fructu debeamus ipsum diligere. .xxxix.
- D**e quattuor gradibus amoris. .xl.
- Q**ualiter ad summum gradum sancti perficiuntur. .xli.